

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA UPRAVO**

DIPLOMSKO DELO

**ANALIZA ORGANIZIRANOSTI IN DELOVANJA
PROSTOVOLJNEGA GASILSKEGA DRUŠTVA**

Kandidat: Andrej Lipuš
Vpisna številka: 04030573
Študijski program: Visokošolski strokovni študijski program Javna uprava
Mentor: red. prof. dr. Štefan Ivanko

Ljubljana, september 2016

IZJAVA O AVTORSKEM DELU DIPLOMSKEGA DELA

Podpisani Andrej Lipuš, študent visokošolskega strokovnega študijskega programa Javna uprava, z vpisno številko 04030573, sem avtor diplomskega dela z naslovom: Analiza organiziranosti in delovanja prostovoljnega gasilskega društva.

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je priloženo delo izključno rezultat mojega raziskovalnega dela,
- sem poskrbel, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem poskrbel, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, navedena v seznamu virov, ki je sestavni element priloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili,
- sem pridobil vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo, in sem to v njem tudi jasno zapisal,
- se zavedam, da je plagiatstvo - predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesednega parafraziranja v grafični obliki, s katerimi so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne - kaznivo po zakonu (Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah, Ur. list RS, št. 21/95), kršitev pa se sankcionira tudi z ukrepi po pravilih Univerze v Ljubljani in Fakultete za upravo,
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatstvo lahko predstavlja za predloženo delo in moj status na Fakulteti za upravo,
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo dela v zbirki »Dela FU«.

Diplomsko delo je lektorirala: Ana Horvat, PU slovenskega jezika

Ljubljana, 8. 8. 2016

Podpis avtorja:
Andrej Lipuš

POVZETEK

Gasilstvo dokazuje, da se v današnjem času še vedno da delati za dobrobit ljudi in pomagati pomoči potrebnim. Še posebej pri prostovoljnem gasilstvu, ki se je kot ena redkih vrednot ohranila iz starega sistema in deluje na podlagi 147-letne tradicije.

Uspešno delovanje gasilske organizacije ni edini razlog, da je bilo do sedaj zanjo napisanih in izrečenih veliko lepih besed, pohval in mnenj. Zaslugo za to imajo naši predniki, ki so v težkih pogojih dela ohranjali gasilsko tradicijo, in Gasilska zveza Slovenije, ki je s pravim pristopom povečevala članstvo ter s predpisi nadgrajevala organizacijsko strukturo gasilskih društev in zvez.

Dejavnost varstva pred požarom ima poseben družbeni pomen, kar dokazuje tudi anketa o zaupanju državljanov posameznim institucijam. Po analizi ankete sodeč ljudje najbolj zaupajo gasilcem. To zaupanje so si zaslužili s prostovoljnim delom, nenehnim napredkom in s pomočjo ljudem takrat, ko jih najbolj potrebujejo.

Namen diplomskega dela je predstaviti organizacijo prostovoljnega gasilstva, zgodovino, opremljenost, usposabljanje, financiranje ter na primeru prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah tudi delovanje. Na podlagi rezultatov ankete in primera društva zaključujem, da je organizacija gasilstva dobra, vendar manjka še nekaj aktivnosti, ki bi pospešile razvoj in zadovoljstvo članov organizacije. Novi predpisi in zakoni sicer niso priljubljeni, čeprav je njihov namen pomagati pri organizaciji društev. Večkrat se izkaže, da so bolj obremenitev za društvo kot pomoč pri delovanju. Še posebej pereč je status prostovoljnega gasilca, ki kljub obljubam ni zaživel, kot bi moral, in ga še vedno rešujejo.

Financiranje gasilstva je velik problem, s katerim se sooča skoraj vsako društvo. Rezultat ankete in primer organiziranosti prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah sta pokazala, da se morajo vodstveni kader in člani zelo potruditi za sredstva in da financiranje s strani občin ni zadostno.

Pomemben del gasilske službe je tudi izobraževanje in usposabljanje, ki poteka na vseh nivojih. Gasilska zveza Slovenije ga dobro organizira in so gasilci z njim zadovoljni. Zveze in društva pa se morajo potruditi, da bodo čim bolj zainteresirani za večja usposobljenost svojih članov.

Za nadaljnji razvoj gasilstva se po trenutnih dejstvih ni treba bati, kajti vsakoletno povečevanje članov dokazuje priljubljenost prostovoljnega gasilskega dela.

Ključne besede: gasilstvo, gasilska organizacija, prostovoljno gasilsko društvo, gasilska zveza Slovenije, gasilska enota, financiranje, izobraževanje.

SUMMARY

ANALYSIS OF THE ORGANIZATION AND THE OPERATION OF A VOLUNTARY FIRE DEPARTMENT

Firefighters are a proof that today, it is still possible to work for the welfare of humans and help the ones in need. This is especially true for volunteer firefighters representing one of the rarely preserved values from the old system. They are performing their duties on the basis of the 147-year old tradition.

Successful stories of firefighting associations are not the only reason, why so many positive words, praises and opinions were written and expressed about firefighters. Special thanks goes to our predecessors who defied difficult working conditions and despite them preserved the firefighting tradition, as well as the Fire Fighting Association of Slovenia. With an appropriate approach the Association increased the number of its members and successfully regulated the upgrading of the organizational structure of firefighting organizations and societies.

Fire protection plays a very important role in the society and that was also confirmed by the survey on the citizens' confidence in individual institutions. The analysis of the survey namely indicates that it is the firefighters who enjoy the biggest trust of the citizens. The trust was earned by their volunteer work, continuous improvements and helping people when they needed them the most.

The purpose of the diploma thesis is to represent the organization of a volunteer firefighting, training, financing, and its operation. The operation was described on the example of the Volunteer Fire Fighting Association Šmarje pri Jelšah. On the basis of the survey's results and the example of the association, we can conclude that firefighting is well organized, however there is a lack of few activities that would accelerate the development and contentedness among association's members. New regulations and laws are not the most popular measures, although they are designed to help associations organize. It has been established many times that associations consider them aggravating rather than helpful. Also, the status of a volunteer firefighter remains unresolved and it was not put forward as it was promised. One of the main issues faced by almost every firefighting association is their financing. The survey's results and the example of the organizational structure of the Volunteer Fire Fighting Association Šmarje pri Jelšah have revealed that the management body and its members have to work very hard to receive funds and that funds allocated by the municipality are not sufficient.

The important part of firefighting is also training and education at all levels. This area of the Fire Fighting Association of Slovenia is well organized and it suits fire fighters. However, associations and societies have to do their best to raise the interest in better competence among their members.

The actual facts indicate that the future of firefighting is bright and the yearly increase of members indicates that volunteer firefighting remains popular in the society.

Key words: firefighting, firefighting association, volunteer firefighting, the Fire Fighting Association of Slovenia, firefighting unit, financing, education and training.

KAZALO

IZJAVA O AVTORSKEM DELU DIPLOMSKEGA DELA.....	ii
POVZETEK.....	iii
SUMMARY.....	iv
KAZALO.....	vi
KAZALO PONAZORITEV.....	viii
KAZALO GRAFIKONOV.....	viii
KAZALO TABEL.....	ix
KAZALO PRILOG.....	ix
SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC.....	x
1 UVOD.....	1
2 ZGODOVINA GASILSTVA NA SLOVENSKEM.....	4
2.1 GASILSKI RAZVOJ DO 19. STOLETJA.....	4
2.2 GASILSTVO NA SLOVENSKEM V 19. STOLETJU.....	5
2.3 NASTANEK PRVIH POŽARNIH BRAMB IN GASILSKIH ZVEZ.....	6
2.4 DELOVANJE PROSTOVOLJNEGA GASILSTVA MED SVETOVNIMA VOJNAMA.....	6
2.5 ORGANIZACIJA GASILSTVA V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA DO DANES.....	7
2.6 KONGRESI GASILSKIH ZVEZ TER VODJE GZS OD LETA 1949.....	10
3 ORGANIZIRANOST PROSTOVOLJNEGA GASILSTVA.....	11
3.1 NALOGE GASILSTVA.....	11
3.2 PRAVICE IN DOLŽNOSTI PROSTOVOLJNIH GASILCEV.....	12
3.3 ZDRUŽEVANJE GASILSKIH DRUŠTEV IN ZVEZ.....	13
3.3.1 GASILSKA ZVEZA SLOVENIJE.....	13
3.3.2 GASILSKA REGIJA.....	15
3.3.3 GASILSKA ZVEZA.....	15
3.3.4 GASILSKO DRUŠTVO.....	16
3.4 OPERATIVNA ORGANIZIRANOST.....	18
3.5 ČLANSTVO V DRUŠTVU.....	19
3.6 IZOBRAŽEVANJA, USPOSABLJANJA IN NAPREDOVANJE ČLANOV.....	22
3.7 FINANCIRANJE PROSTOVOLJNIH GASILSKIH DRUŠTEV.....	23
3.8 NOVI PREDPISI O POŽARNEM VARSTVU TER NALOGE GASILSTVA V PRIHODNJE.....	25
4 PRAVNE OSNOVE PROSTOVOLJNIH GASILSKIH DRUŠTEV.....	26
4.1 STATUT GASILSKE ZVEZE SLOVENIJA.....	26
4.2 ZAKON O DRUŠTVIH.....	28
4.3 ZAKON O GASILSTVU.....	29
4.4 PRAVILA GASILSKE SLUŽBE.....	31
4.5 ZAKON O VARSTVU PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI.....	33
4.6 ZAKON O VARSTVU PRED POŽAROM.....	33
4.7 DRUGI ZAKONI TER PREDPISI PROSTOVOLJNIH GASILSKIH DRUŠTEV.....	34
4.7.1 PRAVILNIK O UGOTAVLJANJU ZDRAVSTVENE SPOSOBNOSTI OPERATIVNIH GASILCEV.....	34
4.1.1 POSEBNA PRAVILA GASILSKE SLUŽBE.....	34
5 DELOVANJE PROSTOVOLJNEGA GASILSKEGA DRUŠTVA ŠMARJE PRI JELŠAH.....	35
5.1 ZGODOVINA DRUŠTVA.....	35
5.2 PRAVNI AKTI PGD ŠMARJE PRI JELŠAH.....	37
5.3 ORGANIZIRANOST PGD ŠMARJE PRI JELŠAH.....	37
5.3.1 SPLOŠNO O ORGANIZACIJI DRUŠTVA.....	37
5.3.2 DELO Z MLADINO.....	40
5.3.3 VKLJUČEVANJE ŽENSK V GASILSKO DRUŠTVO.....	41

5.3.4	DELOVANJE STAREJŠIH GASILCEV	44
5.4	FINANCIRANJE PGD ŠMARJE.....	44
5.5	OPERATIVNA SPOSOBNOST TER GASILSKE INTERVENCIJE	47
5.6	GASILSKA VOZILA TER ZAŠČITNA IN REŠEVALNA OPREMA	49
5.7	RAZVOJNE SMERNICE ZA DELOVANJE DRUŠTVA	50
6	ZASNOVA IN IZVEDBA RAZISKAVE	52
6.1	ZASNOVA RAZISKAVE.....	52
6.2	IZVEDBA RAZISKAVE.....	53
6.3	OBRAZLOŽITEV REZULTATOV RAZISKOVANJA	53
7	DOSEŽENI REZULTATI RAZISKOVANJA.....	62
8	PREDLOGI UKREPOV IN AKTIVNOSTI ZA DOSEGO RAZISKOVANEGA	65
9	ZAKLJUČEK	67
	LITERATURA IN VIRI.....	69
	PRILOGE	71

KAZALO PONAZORITEV

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Število GZ ob kongresih	9
Grafikon 2: Število PGD in PIGD v času kongresov	9
Grafikon 3: Število članov GZS v času kongresov	10
Grafikon 4: Članice in člani po starosti	14
Grafikon 5: Število PIGD po kongresih GZS	17
Grafikon 6: Število članic GZS ob kongresu leta 2013	19
Grafikon 7: Število gasilske mladine v GZS	20
Grafikon 8: Število gasilskih veteranov v GZS	21
Grafikon 9: Število tečajnikov v obdobju 2002-2007 in 2008-2013	23
Grafikon 10: Vrednost razpisov za sofinanciranje gasilske zaščitne in reševalne opreme v letih 2008-2012	24
Grafikon 11: Članstvo PGD Šmarje pri Jelšah od ustanovitve	36
Grafikon 12: Število pionirjev in mladincev v PGD Šmarje	41
Grafikon 13: Število članic PGD Šmarje v primerjavi vsemi člani	42
Grafikon 14: Število operativnih gasilk v primerjavi z operativnimi gasilci	42
Grafikon 15: Število članic v GZS po kongresih	43
Grafikon 16: Financiranje PGD Šmarje v odstotkih za leto 2015	46
Grafikon 17: Intervencije PGD Šmarje v letih od 2006 do 2015	48
Grafikon 18: Anketno vprašanje 1	53
Grafikon 19: Anketno vprašanje 2	54
Grafikon 20: Anketno vprašanje 3	54
Grafikon 21: Anketno vprašanje 4	55
Grafikon 22: Anketno vprašanje 5	55
Grafikon 23: Anketno vprašanje 6	56
Grafikon 24: Anketno vprašanje 7	56
Grafikon 25: Anketno vprašanje 8	57
Grafikon 26: Anketno vprašanje 9	57
Grafikon 27: Anketno vprašanje 10	58
Grafikon 28: Anketno vprašanje 11	58
Grafikon 29: Anketno vprašanje 12	59
Grafikon 30: Anketno vprašanje 13	59
Grafikon 31: Anketno vprašanje 14	60

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število GZ, PGD in PIGD v času konferenc.....	8
Tabela 2: Kongresi GZS ter takratni voljeni predsedniki in poveljniki.....	10
Tabela 3: Člani GZS po starosti.....	14

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Dovoljenje za uporabo podatkov PGD Šmarje	71
--	----

SEZNAM UPORABLJENIH KRATIC

DVD	dobrovoljno vatrogasno društvo
GE	gasilska enota
GVM	gasilsko vozilo za prevoz moštva
GZ	gasilska zveza
GZS	gasilska zveza Slovenije
IDA	izolirni dihalni aparat
NO	nadzorni odbor
PGD	prostovoljno gasilsko društvo
PGE	poklicna gasilska enota
PIGD	prostovoljno industrijsko gasilsko društvo
PRAVILA	pravila gasilske službe
RECO	regijski center za obveščanje
UO	upravni odbor
URSZR	uprava republike Slovenije za zaščito in reševanje
Vulkan	program za vodenje evidenc v gasilski organizaciji
ZDru	zakon o društvih
ZGas	zakon o gasilstvu
ZVPNDN	zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami
ZVPoz	zakon o varstvu pred požarom

1 UVOD

Prostovoljno gasilstvo je svetovni fenomen, ki skrbi, da se ljudje združujejo za dobrobit sočloveka in kraja, v katerem prebivajo. Gasilska organizacija je ena redkih, ki so ostale iz starega sistema in se s tradicijo ohranja še naprej. 147 let prostovoljnega gasilstva v Sloveniji je dokaz, da smo ljudje sočutni in radi pomagamo sočloveku v stiski. Od prvih ljudi, ki so gasili požare z vedri vode, pa do današnje sodobne opremljenosti gasilskih domov ter operativnih gasilcev so pretekla mnoga leta. Dobra oprema, vozila in gasilski domovi so osnova vseh gasilskih društev.

Od samega začetka so se društva soočala s problemom financiranja opreme, ki jo potrebujejo za delo. Vsako društvo se je znašlo na svoj način s prirejanjem gasilskih veselic, pobiranjem prostovoljnih prispevkov ali z lastnim delom. Vseskozi pa je bilo najpomembnejše, da se naberejo sredstva, ki bodo zadostovala za delovanje društva. In enakega načina zbiranja sredstev se poslužujejo gasilska društva tudi sedaj.

Celotna organizacija temelji na prostovoljnem delu članov, ki v svojem prostem času delajo za dobrobit društva, razvoj gasilstva ter rešujejo ob naravnih in drugih nesrečah. Gasilci se združujejo v gasilska društva, ki z občino podpišejo pogodbo o opravljanju javne gasilske službe in pokrivajo določen teritorij. Gasilska društva se dalje povezujejo v gasilske zveze, ki združujejo več društev, lahko iz več občin, in to za lažje opravljanje nekaterih nalog gasilstva in nalog s strani Gasilske zveze Slovenija. Na operativnem področju se gasilska poveljstva v društvu lahko povežejo v občinska gasilska poveljstva, ta pa v regijska gasilska poveljstva. Vsem skupaj pa je osrednja organizacija Gasilska zveza Slovenije, v katero se združujejo vse gasilske zveze in regijska gasilska poveljstva.

Gasilska društva so v večini slovenskih krajev največja organizacija in osrednja točka druženja. Še posebej v odročnejših vaseh se v gasilskih domovih dogaja društveno in kulturno udejstvovanje celotne vasi. In zato se napovedovanja o ukinitvah manjših gasilskih društev ne smejo uresničiti, kajti s tem ne bi trpelo samo slovensko gasilstvo ampak tudi celotno prebivalstvo.

Izbira teme z gasilskega področja ni bi težka odločitev, saj sem tudi sam prostovoljni gasilec, predsednik gasilskega društva in podpredsednik gasilske zveze. Vprašanja o delovanju društva, financiranju, izobraževanju, napredovanju in ohranjanju tradicije so dnevno prisotna v vseh gasilskih društvih. Zato bi v tej diplomski nalogi želel predstaviti nekatere procese delovanja gasilstva na primeru prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah.

Namen diplomske naloge je predstaviti:

Zgodovino gasilstva: Za nadaljnje raziskave je potrebno predstaviti, kako se je vse skupaj začelo. Kdaj so bili zabeleženi prvi poizkusi gašenja ognja in na kakšen način so to delo izvajali. Kdaj in kako se je začelo organizirano gasilstvo na Slovenskem ter kaj je bila gonilna sila ljudi za ohranjanje 147-letne tradicije. V obliki tabele in grafikonov je predstavljena rast gasilskih zvez, prostovoljnih gasilskih društev ter njihovih članov skozi kongrese Gasilske zveze Slovenija.

Organiziranost prostovoljnega gasilstva: Predstaviti predvsem naloge gasilstva, pravice in dolžnosti prostovoljnih gasilcev, v katere organizacije se združujejo, kakšno je članstvo v društvu, kako se gasilci izobražujejo in usposablajo, kako se gasilska društva financirajo ter kakšni so novi predpisi in smernice za delovanje gasilskih društev v prihodnje.

Pravne osnove prostovoljnih gasilskih društev: Vsaka organizacija ima pravila in bolj kot so zapisana in razvejana, boljša je organiziranost. Zato se je Gasilska zveza Slovenije še posebej trudila, da naredi organizacijo gasilstva uspešnejšo, in skupaj z državo določila nekaj pravnih aktov, ki se jih gasilci in gasilske organizacije morajo držati. V diplomski nalogi sem na kratko predstavil nekaj teh pravnih podlag. Kot najvažnejšega Statut Gasilske zveze Slovenije, ki je z zakoni o društvih in gasilstvu najvišji pravni akt. Predstavljeni pa so tudi ostali pomembni zakoni in pravila, kot so: Pravila gasilske službe, Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami, Zakon o varstvu pred požarom, Pravilnik o ugotavljanju zdravstvene sposobnosti operativnih gasilcev ter Posebna pravila gasilske službe.

Delovanje prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah: Kot praktični primer želim predstaviti Prostovoljno gasilsko društvo Šmarje pri Jelšah, v katerem delujem tudi sam. To društvo je IV. kategorije, spada med največja gasilska društva in je osrednje v občini. Na tem primeru se bo pokazalo, kaj vse morajo člani delati, da zagotovijo zadostna sredstva za nakup opreme in vozil, ki jih potrebujejo. Pred tem pa bom predstavil društveno zgodovino, notranje pravne akte, splošno organiziranost in članstvo, financiranje, operativno sposobnost ter gasilske intervencije, gasilsko zaščitna vozila in kakšne so razvojne smernice za delovanje društva v prihodnje.

Zasnova in izvedba raziskave: V tem poglavju želim predstaviti rezultate ankete, ki sem jih dobil od članov Prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah. Rezultati bodo pokazali, kakšno je mišljenje članov glede organiziranosti gasilstva, financiranja in izobraževanja v gasilskih organizacijah. Na koncu ankete so bile podane tudi nekatere zanimive ideje izboljšav.

Doseženi rezultati raziskovanja: Opisal bom, kaj sem z raziskavo teme diplomskega dela dosegel in kakšni so njeni rezultati.

Predlogi ukrepov in aktivnosti za doseg raziskovanega: Kakšni so ukrepi, da bodo predlagani rezultati zaživel in se bo s tem še izboljšalo stanje prostovoljnega gasilstva v Sloveniji.

Zaključek: V tem poglavju pa bom predstavil strnjeno vsebino celotne diplomske naloge.

Cilj diplomske naloge je pregled organizacije gasilstva od gasilca, preko prostovoljnih gasilskih društev, gasilskih zvez do Gasilske zveze Slovenije. Preučil bom, kako je organizirano gasilstvo s pomočjo pravnih osnov, osnov gasilstva, metod dela, vodenja gasilske organizacije, ter pregledal dejavnike, ki vplivajo na organiziranost. Želel bi doseči, da je iz diplomskega dela razvidno, kaj gasilci delajo in s kakšnimi težavami se soočajo.

Kot primer bom izpostavil delo Prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah, način njihovega financiranja, izobraževanja, usposabljanja ter truda za napredek in ohranitev tradicije. S tem primerom bom jasno predstavil probleme in si pripravil podlago za lažjo predstavitev hipotez.

S proučeno literaturo, anketnim vprašalnikom in na podlagi primera društva bom v diplomski nalogi preverjal tri hipoteze:

H1: Novi predpisi in obveznosti za prostovoljna gasilska društva ter njihove člane prinašajo pozitivne rezultate.

Prostovoljno gasilstvo je postalo prepleteno z raznimi zakoni in pravili. Ko se v pogovoru s starejšimi gasilci dotaknemo gasilstva pred 40 ali več leti, se vsi strinjajo s tem, da je bilo takrat vse prepuščeno vodjem in njim samim. Ni bilo posebnih zakonov in se je lahko

nekoliko lažje delalo. Vprašanje, ki sem si ga zastavil, je, ali nam ta pravila otežujejo delovanje ali pa so dobra in prinašajo pozitivne rezultate.

Da bom dobil rezultate te hipoteze, sem v anketni vprašalnik postavil nekaj vprašanj, ki mi bodo pomagala doseči rezultat. Prav tako bom na primeru Prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah izpostavil to področje ter v enem od poglavij zapisal rezultate novih predpisov in obveznosti.

H2: Prostovoljna gasilska društva se spopadajo s pomanjkanjem sredstev za svoje delovanje.

Gasilska društva delujejo v javnem interesu in zato bi morala biti tudi financirana s strani države ali občine. Zaradi večjega števila društev v državi in občini se težko financira delovanje vseh. Zato si morajo društva pomagati sama in iskati finance, kjer se pač da.

Ta hipoteza predstavlja gasilskim društvom velik del naloge čez leto in je osnova za dobro delovanje.

Rezultate hipoteze bom dobil z anketnim vprašalnikom in predvsem s predstavitvijo društva, kjer bom dosledno predstavil delovanje. Rezultat te hipoteze bo predstavljen tudi z grafikoni.

H3: Izobraževanje in usposabljanje prostovoljnih gasilcev je dobro urejeno.

Osnova za dobro delovanje gasilskih društev je izobraževanje in usposabljanje. Gasilska zveze Slovenije si prizadeva s programom izvršiti čim več izobraževanj, vendar je društev in operativnih gasilcev preveč in zaradi tega se ne uspe izobraziti dovolj gasilcev.

To hipotezo bom predstavil na primeru Prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah, kjer bom navedel sistem izobraževanja ter na podlagi ankete, ki bo dala določene rezultate zadovoljstva članov v sistemu izobraževanja in usposabljanja gasilcev.

Pri izdelavi diplomske naloge bom uporabil:

Opisno oz. deskriptivno metodo raziskovanja s pomočjo statistike bom podal teoretična izhodišča in s tem lažje obravnaval probleme, ki sem si jih zastavil.

Induktivno in deduktivno metodo raziskovanja, na podlagi katere bom predstavil gasilsko organizacijo na splošno in iz tega izhajal na primeru PGD Šmarje.

Uporabil bom vse gradivo in vire, ki so aktualni na raziskovalnem področju, in podatke iz programa Vulkan, kjer so zabeleženi prostovoljni gasilci. Za predstavitev statističnih podatkov bom uporabil vire iz Gasilske zveze Slovenije ter kongresnih in plenumskih poročil o delovanju.

Pri predstavitvi Prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah bom izhajal iz lastnega znanja, saj sem predsednik društva, ter z listinami, ki jih v društvu imamo. Na podlagi finančnega poročila za leto 2014 bom z grafikonom predstavil, kakšen je odstotek sredstev, pridobljen za delovanje.

Za doseganje uspešnega poslovanja se morajo društva neprestano truditi. Zato predpostavljam, da bo rezultat anketnega vprašalnika glede Prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah pozitiven, glede Gasilske zveze Slovenije, države ter občine pa negativen. To pomeni, da bodo člani z delom društva na splošno zadovoljni, z delom in financiranjem države in občine pa ne toliko. Prav tako predpostavljam, da bodo anketiranci kritični glede statusa gasilstva, ki se prepočasi premika na bolje, ter nezadovoljni z zakonskimi akti in novimi pravili.

Na podlagi ugotovitev bom podal možne spremembe in predloge za izboljšave.

2 ZGODOVINA GASILSTVA NA SLOVENSKEM

2.1 GASILSKI RAZVOJ DO 19. STOLETJA

Zgodovina gasilstva sega daleč nazaj, v dobo civiliziranih ljudstev. Eden prvih podatkov o boju z ognjem sega v 2. stoletje pred našim štetjem. Iz tega časa je prva odredba o gašenju požara v Egiptu, napisana na papirusu (GZ Celje, 2011, str. 26).

Požarna straža se je najbolj razvila v času rimske vladavine ter v 9. stoletju, ko je vladal Karel Veliki. Iz tistega časa je prva uredba o nočni straži v mestih, ko so morali zadolženi organizirati vse potrebno za obrambo in gašenje požara. Kasneje v srednjem veku niso posvečali veliko pozornosti požarnemu redu in zato so zaradi značilne gradnje objekti bili večkrat v ognjenih zubljih. Uvajali pa so se razni varnostni ukrepi, kot so: v mesto so lahko pripeljali največ tri voze sena naenkrat; ko je zazvonil zvon, so morali ugasniti vsa kurišča; mestni stražarji so na stolpih poleg oprezanja za sovražnikom opazovali tudi mesto in ob prvem manjšem dimu takoj dali znak za preplah. Tako kot so to počeli v srednjeveških mestih in po vsej Evropi, so tudi ravnala mesta na Slovenskem. Vsak meščan je skrbno ravnal s svojim kuriščem in z lučmi po hiši ter bil zadolžen, da ob izbruhu požara takoj naredi preplah. Kadar je izbruhnil požar, so morali na pomoč prihiteti vsi občani in pomagati nositi vodo. Vodja gašenja je bil po navadi mestni sodnik, gasili pa so tisti, ki so bili navajeni ognja, dela na lestvah ter raznih drugih del (kovači, tesarji, dimnikarji, zidarji, kamnoseki, kleparji itd. Že takrat so zaradi varnosti vsake četrta leta strokovno pregledali dimnike in odredili, da mora vsaka hiša, ki je oddaljena od vodnega zajetja, imeti sod vode pod streho hiše (Božič, 1988, str. 5-8).

Požarni redi so morali biti strogi in izpopolnjeni, saj se je največkrat zgodilo, da je prišlo do požara zaradi človeške malomarnosti. Tako je bil požarni red na Kranjskem, po vzoru reda cesarstva Marije Terezije, uveden leta 1775. V njem so bile odredbe, da je potrebno vsako leto pregledati dimnike in ugotoviti, če so pravilno ometani. Ognjišča so smeli postavljati le ob zid, stavbe so morale biti krite z opeko in ne več s slamo, na podstrešja se ni smelo več spravljati orodja, odlagati pepel v lesene sode je bilo strogo prepovedano. In še drugi ukrepi, ki so se jih morali držati. Vsi obrtniki, ki so delali z ognjem, so se iz mestnih središč morali preseliti v predmestje. Leta 1792 so v Gradcu izdali požarni red za mesta in trge, ki je bil skupek vseh požarnih redov (Božič, 1988, str. 8-14).

Prvo gasilsko brizgalno je naredil grški izumitelj Ktesibilis sredi drugega stoletja pred našim štetjem. To je bila vodna črpalka z dvema valjema, batom ter sesalno in iztočno zaklopko. 50 let kasneje jo je posodobil Heron s tem, ko je dodal t. i. heronovo bučo, ki je s pritiskom v enem samem curku pošiljala vodo v ogenj. Prvo uporabnejšo gasilsko brizgalno so naredili Rimljani, ki pa so imeli že tudi drugo orodje, s katerim so si pomagali pri gašenju požarov (vedra, lestve, košare, metle itd). V 15., 16. in 17. stoletju so na novo izumljali motorne brizgalne, ki so bile že boljše in so jih skupaj s sesalnimi in tlačnimi cevmi učinkovito

uporabljali pri gašenju požarov. Delo pri brizgalnah je bilo zaupano sodarjem, puškarjem ter zvonarjem (GZS, 2010, str. 1-4).

2.2 GASILSTVO NA SLOVENSKEM V 19. STOLETJU

V času Ilirskih provinc se je na Slovenskem močno povečalo zanimanje za požarno službo. Eden najpomembnejših dokumentov, požarni red v slovenščini, ki se je imenoval »*Ogenj gasiti nadvod ali naredbanje ogenj gasiti*«, je izšel 18. maja 1825 (Prostovoljno gasilsko društvo Čepovan, 2013, str. 15).

Nov požarni red je prinesel nekaj sprememb, predvsem so poostriili gradbene predpise in uredbe. Po tem redu so morali vsi, ki so še imeli lesene dimnike, te zamenjati z zidanimi. Omesti so jih morali trikrat letno. Ob lesenih stenah je bilo strogo prepovedno imeti peči. Trgovci s smodnikom so le-tega lahko imeli na zalogi za 4 funte in ga hraniti v posebnih pločevinastih posodah. Obiskovalci mest, ki so prihajali ponoči, so morali obvezno ugasniti bakle pred stopom v mesto, in ostale novosti, ki so skrbele za boljšo požarno varnost v mestu (Božič, 1988, str. 14-16).

Pomembno vlogo pri poveljevanju v slovenskem jeziku je takrat imel Ignacij Merhar, ki je ustanovil gasilsko društvo v Dolenji vasi pri Ribnici in takoj začel s poveljevanjem v slovenskem jeziku. Proslavil pa se je s poveljevanjem gasilcem v Ljubljani leta 1880 na 10-letnici požarne brambe Ljubljana in s knjigo »Vadnik«, kjer so bila napisana slovenska povelja. Naslednji pomemben mož, ki je konec 19. stoletja podal pobudo, da se slovensko gasilstvo takoj loči od avstrijskega in naredi svojo zvezo, pa je Franc Barle. To mu je tudi uspelo leta 1906, ko so vsa društva, ki so želela, postala del slovenske zveze. Takrat je zveza štela 129 društev. Ta zveza društev ni zaživela, kot bi morala do propada Avstro-Ogrske monarhije (Božič, 1988, str. 54-60).

Tudi na Štajerskem so se tako kot drugje uvajali gasilni redi, gradbeni redi in ostali predpisi, ki so zajemali varstvo pred požarom. Novejši gasilni redi so imeli zahteve do gasilskih priprav, hitrega odkrivanja požara, izvajanja gašenja, opravil po pogasitvi požara in pokritja stroškov. Primerna gasilska orodja in vodo so morala imeti vsa poslopja. Prevladovala so manjše brizgalne na vozovih, ki so jih morale imeti vse večje zgradbe, kjer se je zadrževalo večje število ljudi. Od ostalega orodja so jim takrat služili: kavlji za ogenj, železo lomilke, krampi, lopate, lestve z železnimi kavlji, škafi, mehovi iz usnja, slamnate posode itd. Ko je izbruhnil požar v tovarni, so morali sodelovati vsi delovno sposobni ljudje. Ti so na pol leta dobivali navodila za ravnanje ob morebitnem požaru. Za zgodnejše odkrivanje požarov pa so imenovali nočne čuvaje, ki so morali biti prisotni na vseh krajih, kjer je bilo strnjenih več kot 10 hiš, v tovarnah in delavnicah. Nočni čuvaji so imeli nalogo, da so hodili po kraju, kjer je bil njihov teritorij, gor in dol ter budno pazili na morebitne znake požara. Takoj, ko je nočni čuvaj odkril požar, je zbudil stanovalce ogroženih objektov in poskrbel za nadaljnje obveščanje pristojnih za gašenje, ki je po navadi potekalo s podajanjem voder vode iz rok v roke (GZ Celje, 2011, str. 30-32).

2.3 NASTANEK PRVIH POŽARNIH BRAMB IN GASILSKIH ZVEZ

Gasilske straže in požarni redi, ki so jih imeli na Slovenskem, so bili po večini enaki kot po drugih evropskih mestih. Veliki požari so terjali velik davek pri opremi, ni bilo dovolj ljudi za gašenje in zaradi tega niso začeli pravočasno gasiti, stroški za mesta so bili veliki. Poskusili so z ustanovitvijo gasilskih organizacij, ki bi bile stalno pripravljene za gašenje požarov. Tako je mestni magistrat Ljubljana pozval telovadno društvo Južni sokol, da prevzame mestno gasilstvo, saj so imeli čez 100 članov, in bi tako lažje organizirano delali. Zaradi nasprotovanj drugega nemškega društva se ta ideja ni uresničila. Takratni ljubljanski župan je podal pobudo za ustanovitev samostojnega gasilskega društva, ki je bilo ustanovljeno leta 1870. V večjih slovenskih mestih (Maribor, Celje, Laško, Ptuj ...) je prav tako prihajalo do pobud za ustanovitev gasilskih društev, vendar se niso uresničile (GZS, 2016).

Miselnost za takšno požarno obrambo je k nam prišla s Hrvaške, saj so v Varaždinu že imeli od leta 1864 tako organizirano društvo, ki je prvo prostovoljno gasilsko društvo, ustanovljeno v jugovzhodni Evropi (DVD Varaždin, 2016).

Prvim je to uspelo v Metliki, ki so 19. 9. 1869 na pobudo graščaka dr. Josipa Savinška ustanovili prvo prostovoljno gasilsko društvo na Slovenskem. Imenovalo se je Požarna bramba Metlika in jo je sestavljalo 27 meščanov. Poveljnik te brambe je bil dr. Savinšek, nadpoveljnik pa takratni župan Feliks Anton Hess. Društvo je bilo pod okriljem mestne občine, saj je le-ta dala sredstva za opremo in orodje. Za Metliko so se v nekaj letih prostovoljna gasilska društva ustanovila v vseh večjih krajih (GZS, 2010, str. 6-7).

Prostovoljna gasilska društva so se hitro širila in tako je do leta 1914 bilo ustanovljenih že 378 društev, ki so bila med seboj povezana v 8 gasilskih zvez. Njihovo sodelovanje in povezovanje je bilo slabo. Slovensko gasilstvo je bilo razdeljeno na 4 dežele: Kranjsko, Štajersko, Koroško in Goriško. Gasilska društva so delovala v duhu gesla: »Bogu v čast, bližnjemu v pomoč« (GZS, 2010, str. 7).

2.4 DELOVANJE PROSTOVOLJNEGA GASILSTVA MED SVETOVNIMA VOJNAMA

Po propadu Avsto-Ogrske monarhije leta 1918 in po ustanovitvi skupne države Srbov, Hrvatov in Slovencev - Kraljevine SHS so se zopet porodile ideje o ustanovitvi zveze, ki bi poenotila slovensko gasilstvo. Ta ideja je bila zelo močna pri gasilskih društvih na Kranjskem. Dne 1. 7. 1919 se je v Ljubljani ustanovila Jugoslovanska gasilska zveza Ljubljana. Na občnem zboru so ukinili stara pravila, sprejeli nova in izvolili odbor, v katerem so bili sami Slovenci, ter organizirali nove gasilske župe. Starešina zveze je postal Franc Barle. V novo zvezo pa se niso vključila vsa društva. Manjkala je Kočevska zveza in društva s Ptujja, Celja in Maribora.

Ob ustanovitvi je bilo v zvezo vključenih 239 društev z 8000 člani. Julija 1920 je članstvo naraslo na 374 društev z 12.000 gasilci. Postopoma so tudi ostala nemško govoreča društva

spremenila svoja pravila in se vključila v skupno Jugoslovansko gasilsko zvezo Ljubljana (GZS, 2010, str. 7-8).

V času druge svetovne vojne so slovensko ozemlje zasedli Nemci, Italijani in Madžari in si vsak po svoje organizirali gasilsko službo. Italijani so na svojem ozemlju v Sloveniji razpustili gasilska društva ter pobrali vso opremo in orodje. Delo gašenja je opravljala njihova poklicna gasilska četa. Nemci so veliko dali na gasilstvo, zato so svoj del ozemlja - Štajersko in del Gorenjske - ponemčili, jim dali opremo in preimenovali prostovoljna gasilska društva v nemški jezik. Madžari so prav tako prevzeli gasilska društva in nastavili svoje ljudi, predvsem razne notarje, ki so jim predsedovali. Ko je kapitulirala Italija, so si Nemci priključili Ljubljano in okolico, obnovili gasilske čete ter jih vključili v protiletalsko zaščito. Med 2. svetovno vojno je bilo uničene večina gasilske opreme. Prostovoljno gasilstvo je doživelo velik organizacijski udarec, saj je bilo delovanje društev zelo omejeno (GZS, 2010, str. 8).

2.5 ORGANIZACIJA GASILSTVA V DRUGI POLOVICI 20. STOLETJA DO DANES

Po končani 2. svetovni vojni se je slovensko gasilstvo znašlo v resnih težavah. Podrti so bili gasilski domovi, uničena oprema, primanjkovalo jim je oblek in tudi članov ni bilo več toliko. Ampak gasilstvo se je kmalu postavilo na noge, s prostovoljnim delom so začeli z obnovo gasilskih domov in ostale opreme. Ustanovljeno jo bilo poveljstvo, ki je od ljudske oblasti dobilo sredstva za nakup opreme, predvsem oblek, ki so jih potrebovali. Društva so v tistem času živela od prispevkov obrtnikov, veselic in plesov, na katerih so s prodajo vstopnic ter pijače zaslužili sredstva za nakup opreme. Takrat so se na veliko kupovala stara vozila vseh vrst, ki so jih potem s prostovoljnim delom predelali, da so služila svojemu namenu. Gasilska organizacija se je v nekaj letih izredno okrepila, povečevalo se je članstvo, ustanavljala so se nova društva, krepila se je zavest ljudi, zato so gasilci lahko zbrali nekaj več sredstev. Za napredek se je trudila tudi državna organizacija, ki je razpisala nagradni natečaj za najboljše tekmovalne ekipe. Društva so se množično prijavljala na tekmovanje. Konec leta 1949 je bilo v Sloveniji že 54.697 članov gasilskih društev. 2. 10. 1949 je bila v Ljubljani ustanovljena Gasilska zveza Slovenije (v nadaljnjem besedilu: GZS). Prvi predsednik je bil Matevž Hace, poveljnik pa Miran Špicar (Božič, 1998, str. 53-80).

GZS je po ustanovitvi krepko prijela za delo. Ustanavljala so se nova društva, krepilo se je članstvo, potrebno je bilo urediti organizacijska vprašanja ter poenotiti gasilstvo po celotni Sloveniji. GZS je s svojim delom krepila društveno dejavnost in operativo, ustanovila pa je tudi prvo gasilsko šolo, ki je bila v Žireh, kasneje se je preselila v Medvode. Leta 1954 je GZS štela 1266 gasilskih društev s skupno 64.490 člani, ki so se vključevali v 20 okrajnih gasilskih zvez (Božič, 1998, str. 80-86).

Gasilska organizacija se je od prvega kongresa vsa leta krepila po številu članov, članic, mladine ter veteranov. Prostovoljna gasilska društva (v nadaljnjem besedilu: PGD) so privabljala medse različne člane, ki so s svojim znanjem in pridnimi rokami ohranjali tradicijo gasilstva v kraju. Gasilstvo se je iz leta v leto razvijalo tako organizacijsko kot tudi na

področju gašenja in reševanja ljudi ob nesreči. GZS je z dobro organiziranostjo in sistemskim načrtom pripeljala gasilstvo na nivo, ki mu ga lahko zavidajo vsa društva in zveze v Evropi. Na gasilski organizaciji, gasilskih zvezah (v nadaljnjem besedilu: GZ), prostovoljnih društvih, industrijskih prostovoljnih gasilskih društvih (v nadaljnjem besedilu: PIGD) in članih pa je, da to tradicijo ohranjajo ter prostovoljno gasilstvo obdržijo na nivoju, kot je trenutno.

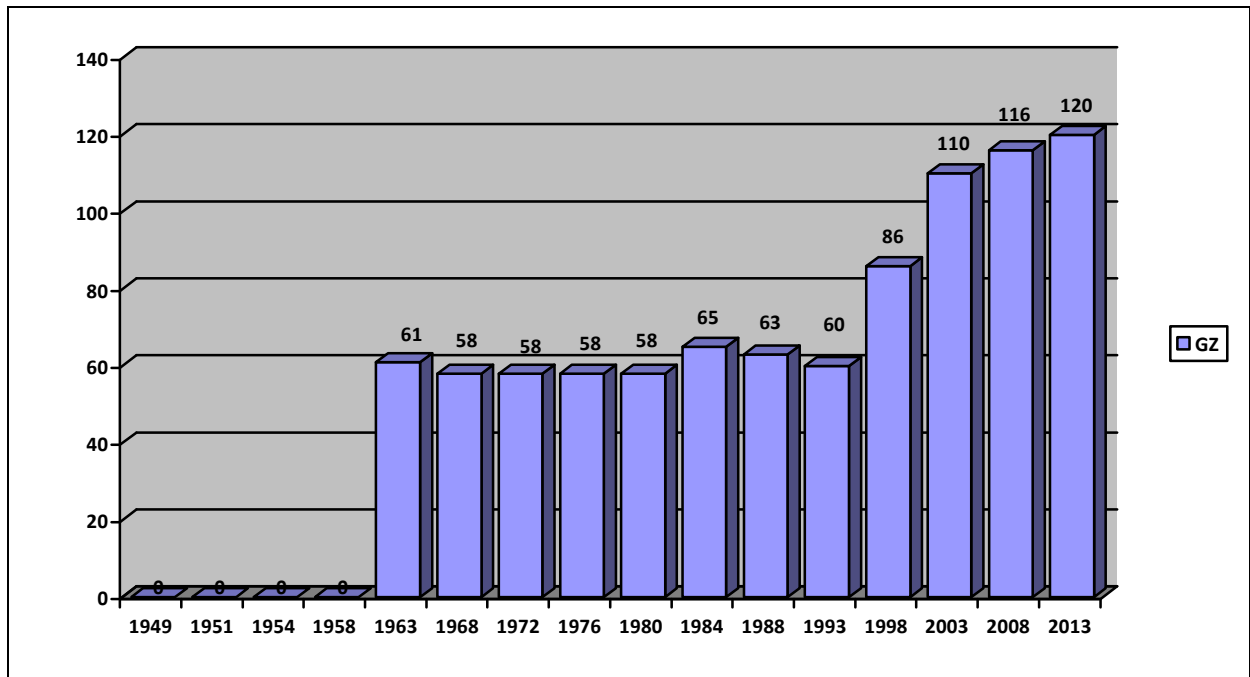
Podobna organizacija prostovoljnega gasilstva je tudi v Evropi, kjer se prav tako društva vzdržujejo iz občinskih proračunov. Država finančno pomaga s sredstvi le zvezam ali društvom, ki izvajajo naloge širšega pomena. V večini držav imajo prostovoljne gasilce in Slovenija sodi v krog držav z največjim številom prostovoljnih gasilcev (Ušeničnik, 1998, št. 12, str. 163-174).

Tabela 1: Število GZ, PGD in PIGD v času konferenc

LETO	GZ	PGD	PIGD	SKUPAJ GD	ČLANOV GD
1949		1049	382	1431	54.697
1951		1056		1056	41.485
1954		1266		1266	64.490
1958		1462		1462	44.223
1963	61	1183	196	1379	48.712
1968	58	1128	181	1309	51.246
1972	58	1331	148	1479	51.746
1976	58	1170	160	1330	65.384
1980	58	1206	177	1383	82.229
1984	65	1245	187	1432	97.117
1988	63	1275	192	1467	108.082
1993	60	1282	172	1454	108.279
1998	86	1297	106	1405	119.110
2003	110	1293	83	1376	123.087
2008	116	1295	68	1363	133.065
2013	120	1299	49	1348	151.156

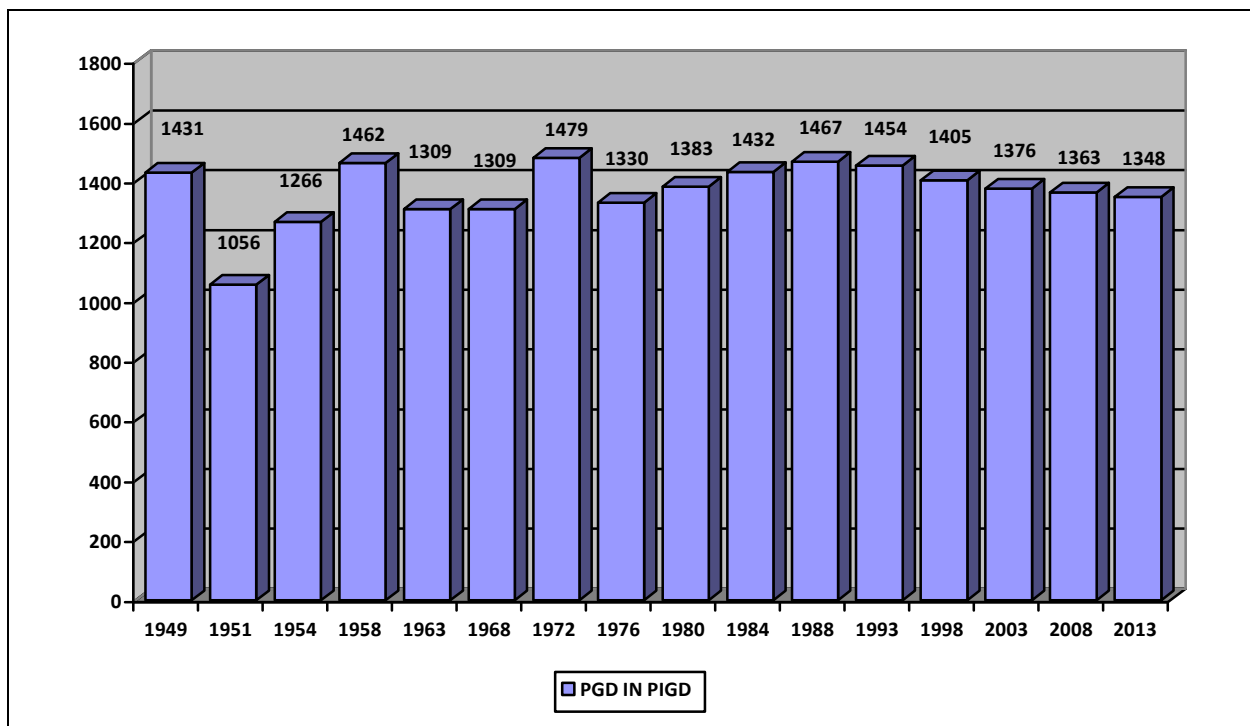
Vir: GZS (2013)

Grafikon 1: Število GZ ob kongresih

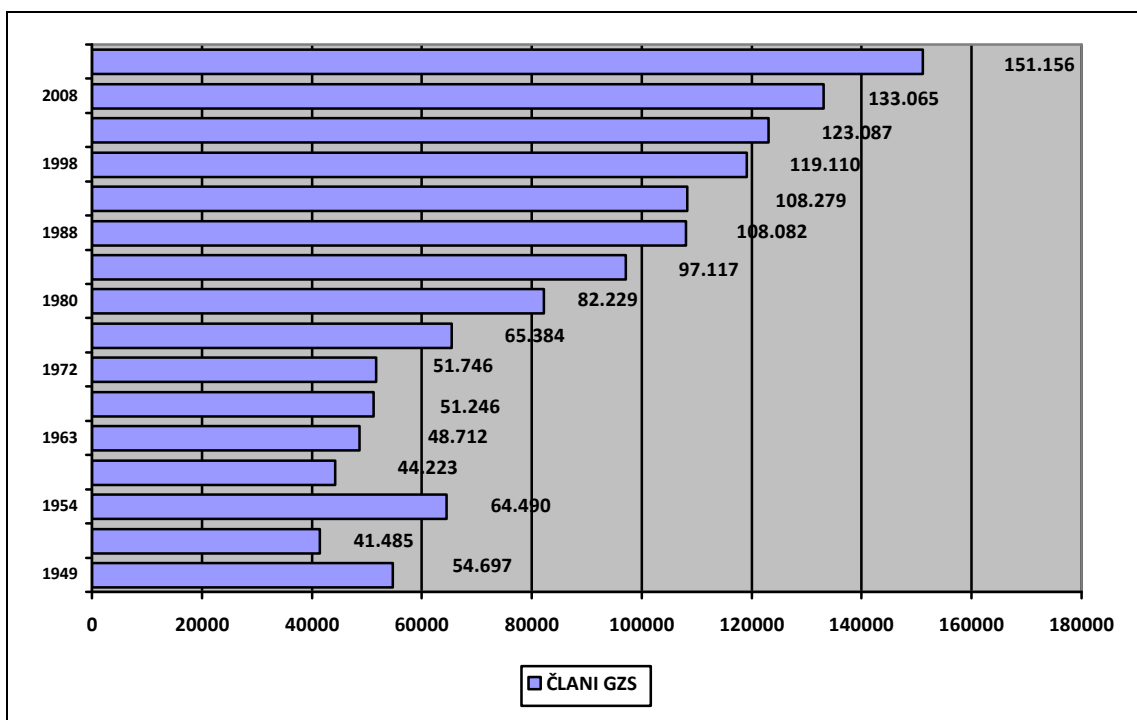
Vir: GZS (2013), tabela 1.

Grafikon 2: Število PGD in PIGD v času kongresov

Vir: GZS (2013), tabela 1.

Grafikon 3: Število članov GZS v času kongresov

Vir: GZS (2013), tabela 1

2.6 KONGRESI GASILSKIH ZVEZ TER VODJE GZS OD LETA 1949

Tabela 2: Kongresi GZS ter takratni voljeni predsedniki in poveljniki

KONGRES	LETO	KRAJ	PREDSEDNIK	POVELJNIK
I	1949	LJUBLJANA	MATEVŽ HACE	MIRAN ŠPICAR
II	1951	LJUBLJANA	MATEVŽ HACE	MIRAN ŠPICAR
III	1954	BLED	MATEVŽ HACE	MIRAN ŠPICAR
IV	1958	LJUBLJANA	MATEVŽ HACE	MIRAN ŠPICAR
V	1963	LJUBLJANA	METOD ROTAR	MILAN VRHOVEC
VI	1968	KRANJ	METOD ROTAR	MILAN VRHOVEC
VII	1972	MURSKA SOBOTA	METOD ROTAR	MILAN VRHOVEC
VIII	1976	NOVA GORICA	BRANKO BOŽIČ	MILAN VRHOVEC
IX	1980	BREŽICE	BRANKO BOŽIČ	ANTON SENOTOČNIK
X	1984	MARIBOR	BRANKO BOŽIČ	ANTON SENOTOČNIK
XI	1988	CELJE	BRANKO BOŽIČ	ANTON SENOTOČNIK
XII	1993	SLOVENJ GRADEC	ERNEST EORY	ANTON SENOTOČNIK
XIII	1998	SEŽANA	ERNEST EORY	MATJAŽ KLARIČ
XIV	2003	BLED	ERNEST EORY	MATJAŽ KLARIČ
XV	2008	KRŠKO	ANTON KOREN	MATJAŽ KLARIČ
XVI	2013	KOPER	JOŠT JAKŠA	FRANC PETEK

Vir: GZS (2013)

3 ORGANIZIRANOST PROSTOVOLJNEGA GASILSTVA

3.1 NALOGE GASILSTVA

Gasilska organizacija je lokalna javna služba, ki je z zakonom obvezna. Za njeno nemoteno delo skrbi občina, v kateri se gasilsko društvo nahaja, ter država z raznimi organizacijskimi in finančnimi ukrepi, ki pripomorejo k delovanju društva. Vsa PGD opravljajo naloge, ki jih določajo zakoni, pravilniki in akti v društvih.

Osnovne naloge gasilstva so: gašenje požarov, preventivne naloge varstva pred požarom ter zaščita, reševanje ljudi in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah.

Opravljajo pa se tudi druge naloge varstva pred požarom. Ena od njih je požarna straža na prireditvah, v objektih s povečanim tveganjem za nastanek požara in v objektih, kjer se giba večje število ljudi. To dejavnost opravi PGD, ki ima v občini pravico opravljati javno gasilsko službo (ZDru-1-UPB2).

Prostovoljne gasilske enote (v nadaljnjem besedilu: GE) so zadolžene za gasilsko službo z zakonom o gasilstvu in delujejo na področju občine, s katero sklenejo pogodbo o opravljanju javne gasilske službe. Z občino PGD podpiše pogodbo o opravljanju javne gasilske službe, praviloma za obdobje enega leta. Pogodbo podpišejo predsednik, ki je zakoniti zastopnik društva, predsednik Gasilske zveze ter župan občine. Organ na občini, ki je pristojen za opravljanje gasilske službe, določi, na katerem teritoriju bo društvo opravljalo svojo dejavnost, kakšen bo obseg njihove dejavnosti, kako dolgo velja pogodba o opravljanju javne gasilske službe, organizacijo javne gasilske službe, višino in namen sredstev ter nadzor nad izvajanjem javne gasilske službe. PGD opravlja svojo službo na območju, ki je določeno v načrtu varstva pred požarom občine in operativnim gasilskim načrtom društva (ZGas-UPB1, 11 a. člen).

Gašenje požara ter zaščita ljudi, premoženja in reševanje ob naravnih in drugih nesrečah je osnovna dejavnost PGD. Te naloge opravi društvo, ko je alarmirano s pomočjo sredstev za obveščanje. Takoj, ko gasilska enota sprejme obvestilo o nesreči, se začne gasilska intervencija, na katero so napoteni operativni gasilci, ki so usposobljeni za gašenje požarov in ravnanje ob drugih nesrečah. Gasilska intervencija poleg alarmiranja obsega čas odhoda na gasilsko intervencijo, izvajanje nalog zaščite in reševanja, vrnitev gasilske enote v gasilski dom ter čiščenje in pripravo na novo možno nevarnost ali poziv (Pravila gasilske službe, 82. člen).

Gasilske enote morajo tako dolgo gasiti požar ali odpravljati nevarnost, dokler ni le-ta odpravljena ali do menjave moštva. Pri delu na intervenciji je potrebno delovati v skladu z načeli gasilske stroke, upoštevati ukaze nadrejenih ter paziti na svojo varnost in varnost gasilskega tovariša. V kolikor so požari ali naravne nesreče večjega obsega, si PGD morajo pomagati med sabo v skladu s požarnim načrtom občine (Pravila gasilske službe, 83. člen).

Da se na območju, kjer društvo deluje, zagotovi čim boljša požarna varnost, so društva zadolžena za opravljanje preventivnih nalog varstva pred požarom. Te naloge opravijo gasilci z opozarjanji, predavanji, vajami, javnimi nastopi, letaki ter sodelujejo pri izvajanju različnih javnih prireditev.

3.2 PRAVICE IN DOLŽNOSTI PROSTOVOLJNIH GASILCEV

Vsak prostovoljni gasilec ob vpisu v gasilsko društvo podpiše svečano pristopno izjavo, s katero se zaveže, da bo ravnal v skladu s pravili gasilske službe in da bo delo v gasilski organizaciji opravljal vestno ter požrtvovalno. Gasilec sprejema odgovornost za gasilsko delo in se zaveže, da bo poslušal ukaze nadrejenih ter utemeljene kritike, ki jih bo z usposabljanjem in učenjem poizkušal odpraviti.

Pravice prostovoljnih gasilcev so sledeče (Pravila gasilske službe, 33. člen):

- da prostovoljno vstopijo oziroma izstopijo iz operativne gasilske enote, če so prostovoljni gasilci;
- da se strokovno in psihofizično usposabljujejo, urijo in opravljajo zahtevane ali predpisane izpite oziroma druga preverjanja v skladu z dolžnostmi, ki jih opravljajo v gasilski organizaciji;
- da uporabljajo predpisano osebno in skupinsko gasilsko zaščitno opremo;
- da zahtevajo dodatna pojasnila ali navodila za izvrševanje prejetih nalog;
- da ugovarjajo in odklonijo izvršitev prejetega ukaza, s katerim bi storili kaznivo dejanje oziroma s katerim bi neposredno ogrozili svojo varnost ali varnost sotovarišev ter drugih oseb v skladu z zakonom in temi pravili;
- do spoštovanja osebnosti, dostojanstva in enakega obravnavanja pri opravljanju gasilske službe ne glede na katero koli osebno okoliščino;
- da neposredno nadrejenim predlagajo ukrepe in aktivnosti, s katerimi se izboljšuje delo, učinkovitost in racionalnost delovanja gasilske enote pri opravljanju operativnih gasilskih nalog;
- do zdravstvenega pregleda, zdravstvenega, pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter nezgodnega zavarovanja za primer smrti, poškodbe ali bolezni med opravljanjem gasilske službe ter drugih pravic v skladu s predpisi;
- do plače, nadomestil in počitka v skladu s predpisi;
- da prejmejo nagrado, pohvalo, odlikovanje ali drugo priznanje za svoj prispevek k razvoju gasilstva oziroma hrabra dejanja.

Pri opravljanju svojih nalog pa imajo gasilci naslednje dolžnosti (Pravila gasilske službe, 34. člen):

- izvrševati zaupane dolžnosti v skladu s predpisi in temi pravili, sposobnostmi, izurjenostjo ter pravili gasilske stroke, tudi v najtežjih razmerah, razen če je neposredno ogroženo njihovo zdravje ali življenje;
- dosledno spoštovati načelo enostarešinstva v gasilski enoti ter obveznega izvrševanja prejetih ukazov;

- spoštovati delovno disciplino, to je brezpogojno, natančno, pravilno in pravočasno izvrševanje gasilskih nalog, v skladu s temi pravili in pravili gasilske stroke;
- skrbeti za lastno strokovno in psihofizično izpopolnjevanje ter izurjenost in opravljati psihofizične teste, preizkuse telesne pripravljenosti ter znanja v skladu s predpisi;
- poročati nadrejenim o vseh dogodkih in stanjih, ki bi lahko ogrozili varnost in zdravje sotovarišev ali drugih oseb;
- sprejeti in skrbno varovati osebno in skupinsko gasilsko zaščitno ter reševalno opremo;
- spoštovati ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu ter opravljati gasilsko delo s tolikšno pazljivostjo, da s tem varuje svoje življenje in zdravje ter življenje in zdravje sotovarišev ter drugih oseb;
  - spoštovati osebnost in dostojanstvo vsakega posameznika v gasilski organizaciji in izven nje, njegove pravice in temeljne svoboščine v skladu z ustavo in zakoni;
- varovati ugled gasilske organizacije in gasilske službe;
- opravljati druge naloge, sprejete s programi gasilske organizacije ter varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

3.3 ZDRUŽEVANJE GASILSKIH DRUŠTEV IN ZVEZ

3.3.1 GASILSKA ZVEZA SLOVENIJE

GZS je najvišja oblika povezovanja gasilskih društev in zvez, ki deluje na podlagi Zakona o društvih in Zakona o gasilstvu. Ustanovljena je bila zaradi povezovanja gasilskih društev in njihovih zvez, uresničevanja nalog, za katere jo je pooblastila država ter program dela, določenega na kongresu in plenumih.

GZS skrbi za potreben razvoj in organizacijo gasilstva v društvih preko GZ ter ohranja tradicijo gasilstva za prihodnost. Zagotavlja, da imajo gasilci in gasilska društva določen status ter skrbi za povezanost gasilstva v sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Spodbuja svoje člane k usposabljanju, organizira tekmovanja in zagotavlja mednarodno povezanost društev in zvez (Statut GZS, 6. člen).

Opravlja naloge in dejavnosti po statutu, opisane pod točko 4.1 v tej diplomski nalogi, kjer se opisuje statut GZS. Poleg nalog in dejavnosti so opisane tudi pravice in dolžnosti članic, način opravljanja in zastopanja, financiranje ter organi GZS Slovenije.

GZS upravljajo organi zveze: kongres, plenum, upravni odbor, poveljstvo, nadzorni odbor in arbitraža. Funkcionarja sta predsednik in poveljniki.

Gasilstvo spada pod skupek služb za reševanje ob večjih nesrečah po državi. Ta skupek služb se imenuje Uprava Republike Slovenije za zaščito in reševanje (v nadaljnjem besedilu: URSZR), ki pa spada pod Ministrstvo za obrambo. URSZR ima po okrajih svoje štabe Civilne zaščite, ki ob večjih katastrofah prevzamejo koordinacijsko vlogo vseh enot. Gasilska

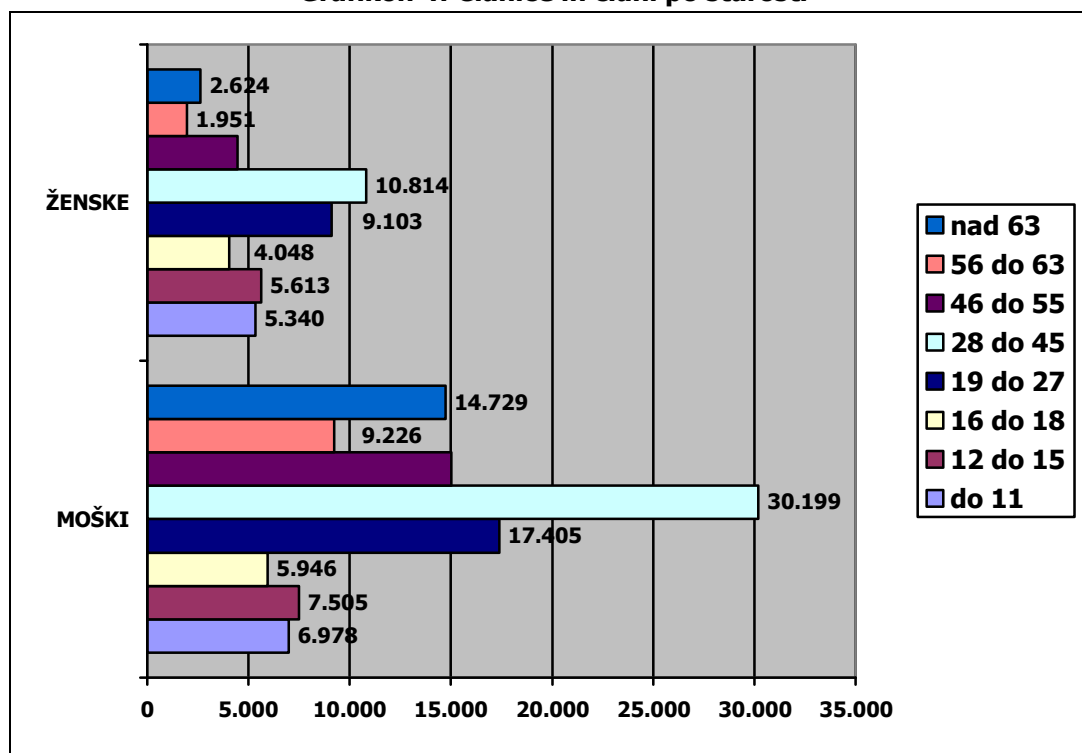
organizacija je največja in najbolj množično zastopana v nesrečah. Civilna zaščita usmerja reševanje in pomoč ljudem, vodenje gasilskih enot pa še vedno poteka preko gasilskih vodij. GZS skupaj z regijskimi in GZ na območju občin skrbi, da je organiziranost prostovoljnega gasilstva ter društev na visoki ravni. GZS ima v svojih vrstah prostovoljne gasilce, prostovoljne industrijske gasilce ter poklicne gasilce raznih starosti. Struktura starosti gasilcev v Sloveniji, ki so vključeni v GZS, je predstavljena v spodnji tabeli in slikovno v grafikonu.

Tabela 3: Člani GZS po starosti

STAROST GASILCEV	MOŠKI- PROSTOVOLJCI	ŽENSKE- PROSTOVOLJKE	POKLICNI GASILCI	SKUPAJ
do 11	6.978	5.340	0	12.318
12 do 15	7.505	5.613	0	13.118
16 do 18	5.946	4.048	0	9.994
19 do 27	17.405	9.103	24	26.532
28 do 45	30.199	10.814	93	41.106
46 do 55	15.006	4.458	68	19.532
56 do 63	9.226	1.951	24	11.201
nad 63	14.729	2.624	2	17.355
SKUPAJ	106.994	43.951	211	151.156

Vir: GZS (2013)

Grafikon 4: Članice in člani po starosti

Vir: GZS (2013)

3.3.2 GASILSKA REGIJA

GZS je za lažje izvajanje nalog, ki jih določijo na poveljstvu, imenovala regijska poveljstva. Ta poveljstva skrbijo za koordinacijo dela med GZ v regiji in GZS ter za boljši pretok informacij in nalog. Za delovanje regije je bil ustanovljen svet GZ regije, ki ga sestavljajo regijski poveljnik, namestnik poveljnika in poveljniki GZ (Pravila gasilske službe, str. 8).

Regijski poveljnik opravlja strokovno-tehnične naloge gasilstva za področje regije in skrbi za operativno pripravljenost gasilcev na področju regije, vodi vaje in večje intervencije, predseduje tekmovalnemu odboru, sodeluje pri opremljanju gasilskih enot, nadzira delo operative, pomaga GZ uresničevati naloge GZS ter je član regijskega štaba civilne zaščite (Pravila gasilske službe, str. 13-14).

Namestnik regijskega poveljnika zamenjuje regijskega poveljnika v času njegove odsotnosti in ima enaka pooblastila. Za opravljanje funkcije predsednika in namestnika predsednika regije je potrebna izobrazba najmanj VI. stopnje (Pravila gasilske službe, str. 17).

Regijskega poveljnika predlagajo poveljniki GZ, izvoli pa ga Svet regije po predhodnem pisnem soglasju poveljnika GZS. Namestnika regijskega poveljnika izvoli Svet regije na predlog regijskega poveljnika in po predhodnem pisnem soglasju poveljnika GZS (Pravila gasilske službe, str. 18).

3.3.3 GASILSKA ZVEZA

Za GZS kot najvišjo enoto povezovanja gasilskih društev ter regijskim poveljstvom, ki skrbi za izvajanje nalog poveljstva zveze, pa so za boljše delovanje ustanovljene GZ. Trenutno je v Sloveniji 120 GZ, ki so skozi leta naraščale z ustanovitvami občin.

PGD se zaradi lažjega dela na določenem teritoriju v skladu z zakonom o gasilstvu povezujejo v GZ, ki opravljajo določene naloge z razvojem gasilstva, skrbijo za usposabljanje gasilcev, povezujejo gasilska društva z občino, izvajajo naloge države in se ukvarjajo z drugimi organizacijskimi nalogami gasilstva (ZGas-UPB1, 32. člen).

Glavni organ GZ je skupščina, ki se skliče vsaj enkrat letno. Za organizacijske in izvršilne naloge skrbi upravni odbor (v nadaljnjem besedilu: UO), poveljstvo pa opravlja naloge operative. GZ se za svoje delovanje financirajo iz občine ali občin, na področju katere delujejo. Finance se porabijo za: delovanje GZ, strokovno revijo Gasilec, mladinska ter članska tekmovanja, zavarovanja, usposabljanja in izobraževanja, povezovanja z drugimi GZ, zdravniške preglede itd.

Za boljše delovanje gasilstva v občini se lahko ustanovi občinsko gasilsko poveljstvo. To se ustanovi, če je v občini več PGD. Občinsko gasilsko poveljstvo sestavljajo poveljniki društev v občini, vodi pa ga občinski gasilski poveljnik, ki ga imenujejo člani gasilskega občinskega poveljstva (ZGas-UPB1, 11. c člen).

3.3.4 GASILSKO DRUŠTVO

Gasilska društva ločimo na: prostovoljna, industrijska in poklicna gasilska društva.

- Prostovoljna gasilska društva (PGD).

PGD deluje na podlagi ZDru, svojega statuta in predpisov, ki dajejo društvu naloge gasilstva in je najmanjša oblika organiziranosti v prostovoljnem gasilstvu. Gasilci se zaradi skupne ideje in interesa vključujejo v PGD, ki ne predstavlja osebnega interesa, ampak humanitarno dejavnost pomoči drugim, ko so le-te potrebni. PGD opravlja javno gasilsko službo, za katero podpiše pogodbo z lokalno skupnostjo in v skladu s kategorizacijo in požarnim načrtom deluje na področju, za katerega je zadolženo. Vse dejavnosti, ki so določene s statutom posameznega društva, se opravljajo prostovoljno in zanje gasilec ne prejme plačila (ZGas-UPB1, 11. a člen).

Svoboda združevanja je prostovoljna odločitev osebe, ki želi soustanoviti ali pa se samo včlaniti v društvo. Prav tako lahko član društva skupaj z drugimi člani odloči o prenehanju društva oziroma izstopi (Kokalj, 2006, str. 26).

Osnovno merilo za organiziranje PGD je število prebivalcev in tip naselja glede na gostoto in razvitost. Po teh kriterijih se PGD razvrstijo po kategorizaciji, ki določa minimalno število operativnih gasilcev, vozni park, gasilsko opremo ter tudi financiranje (ZGas-UPB1, 10. člen).

PGD so pravne osebe zasebnega prava, ki delujejo na podlagi svojih temeljnih aktov in statuta. Predsednik je zakoniti zastopnik društva, za operativne naloge pa skrbi poveljnik društva. Najvišji organ je občni zbor, ki ga ima društvo enkrat letno. Da pa se naloge in programi dela izvajajo, skrbi upravni odbor PGD, ki se sestane večkrat letno in uresničuje programe občnega zbora. Poveljstvo je samostojen organ, ki se sestaja na svojih sejah, odgovarja pa upravnemu odboru. V kolikor društvo nima posebej poveljstva, naloge operative opravlja upravni odbor.

PGD opravljajo preventivne naloge s področja varstva pred požarom, določene v ZGas, vzgajajo gasilsko mladino, opravljajo naloge zaščite in reševanja, pomagajo občanom na področju varstva pred požarom ter druge naloge, povezane z organizacijo in razvojem gasilstva (ZGas-UPB1, 20. člen).

PGD seznanijo člana, ki izrazi željo po vstopu, s statutom PGD in GZ, v katero je društvo vključeno, ter kodeksom etike slovenskega prostovoljnega gasilstva. Po odobritvi pristopne izjave, ki jo s sklepom sprejme UO društva, se člana sprejme na občnem zboru društva. Član se s podpisom tudi zaveže, da bo plačeval članarino in vestno ter odgovorno pomagal pri izvajanju aktivnosti PGD.

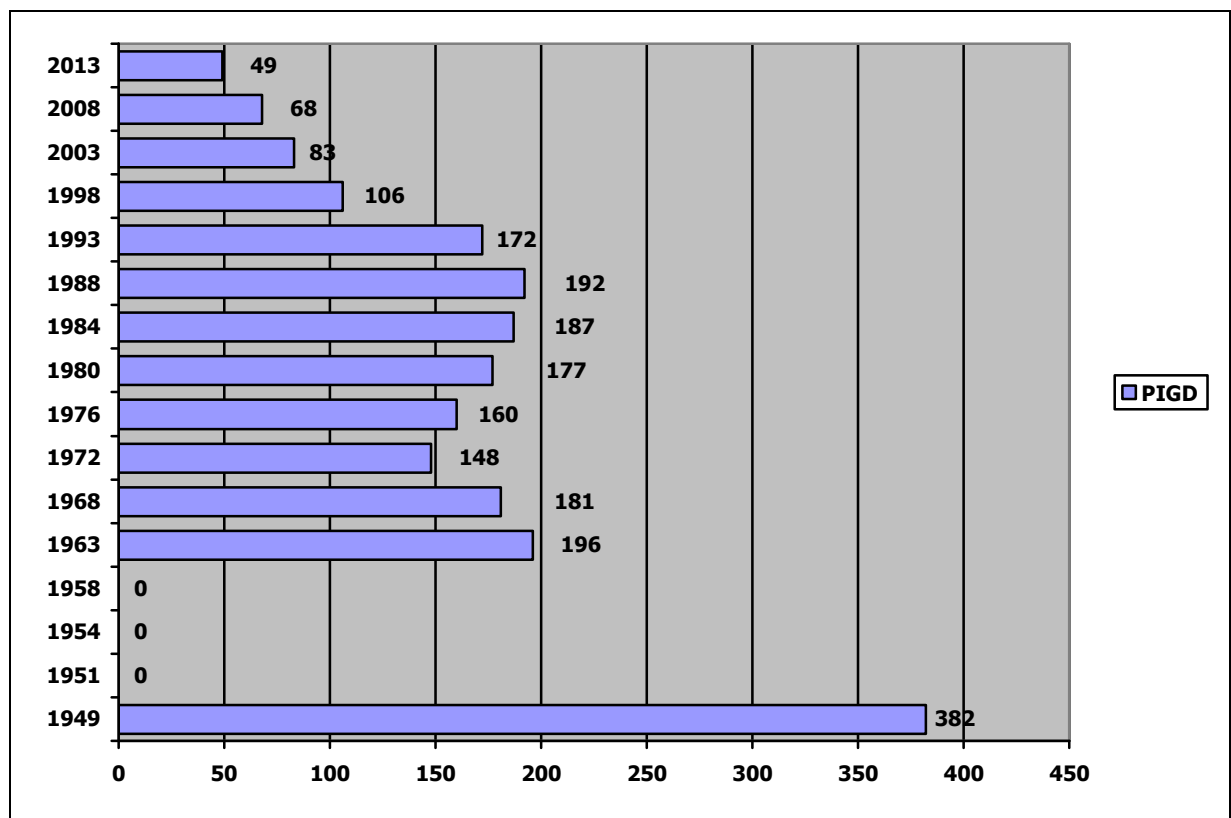
Član lahko prostovoljno izstopi z izstopno izjavo; na podlagi disciplinskega prekrška z izključitvijo; s črtanjem, če ne plačuje članarine, ter s smrtjo.

- Prostovoljna industrijska gasilska društva (PIGD).

PIGD se ustanovijo v gospodarskih družbah, kjer je povečana možnost nastanka požara. Finančna sredstva za ustanovitev takšnega gasilskega društva krije družba v celoti. Gospodarska družba pa lahko za izvajanje požarne straže ali drugih ukrepov sklene pogodbo z lokalno gasilsko enoto, ki ji po dogovoru z občino financira izvajanje operativnih nalog. Za PIGD veljajo isti zakoni kot za PGD in so organizirane na podoben način (ZDru-UPB1, 28. člen).

Prva PIGD so bila ustanovljena že v prvi polovici prejšnjega stoletja in so upadala z gospodarskim padcem in zapiranjem večjih podjetij, ki so takšne službe imeli. V letu 1963 je bilo 196 PIGD, medtem ko leta 2013 samo še 49. Grafikon prikazuje upad PIGD po kongresnih letih.

Grafikon 5: Število PIGD po kongresih GZS

Vir GZS (2013), tabela 1.

- Poklicno gasilsko društvo

Poklicna gasilska enota (v nadaljnjem besedilu: PGE) je osrednja enota v občini in opravlja preventivna ter operativna dela reševanja ob naravnih in drugih nesrečah na območju, kjer je bila ustanovljena (ZGas-UPB1, 12. člen).

Poklicni gasilci podpišejo pogodbo o zaposlitvi, če ustrezajo zahtevanim pogojem in če so psihofizično sposobni, imajo primerno izobrazbo ter niso v kazenskem postopku. Ko gasilec

podpiše pogodbo o zaposlitvi, mora opraviti izobraževanje v gasilski šoli ter predpisane izpite. Po tem lahko začne opravljati delo poklicnega gasilca v enoti, s katero je podpisal pogodbo.

PGE ustanovijo lokalne skupnosti na podlagi predpisov ali gospodarske družbe, ki jih potrebujejo zaradi povečanega obsega nevarnosti. PGE se lahko ustanovi tudi v PGD, vendar je osnova še vedno prostovoljstvo. PGE je trenutno v Sloveniji 15, in sicer v večjih mestih, kjer potrebujejo požarno varstvo zaradi večjih nevarnosti.

3.4 OPERATIVNA ORGANIZIRANOST

Operativna organiziranost gasilskih enot je osnova za uspešno pomoč ljudem, preventivno dejavnost in glavna točka programa dela vsake operativne enote.

Ob zvoku sirene ali tihega alarmiranja gasilci odhitijo v gasilski dom, se primerno opremijo in se odpeljejo z gasilskimi vozili na kraj nesreče. Temu postopku pravimo gasilska intervencija, ki obsega izvajanje operativnih nalog gašenja in traja od odhoda iz gasilskega doma do prihoda v gasilski dom.

Da gasilska enota lahko deluje, potrebuje primerno opremo in vozila, za kar je zadolžena občina v kraju, kjer gasilsko društvo deluje. Glede na teritorij, število prebivalcev, nevarnosti raznih objektov so PGD razvrščena v osem kategorij. Od I. do IV. kategorije so prostovoljne gasilske enote brez poklicnega jedra, V. kategorija so enote s poklicnim jedrom, VI. in VII. kategorija pa poklicne gasilske enote. Kakšna bo organiziranost gasilske enote, določi župan. V vsaki večji občini ali skupku občin je enemu od osrednjih društev dodeljena koncesija za tehnično posredovanje in pomoč ob nesrečah z nevarnimi snovmi. To društvo je lahko PGD, vendar ima oznako enota širšega pomena (Uredba o merilih za organiziranje, opremljanje in usposabljanje Civilne zaščite ter drugih sil za zaščito, reševanje in pomoč, str. 1).

Prostovoljne enote imajo sledeče pogoje po kategorizaciji (Uredba o merilih za organiziranje, opremljanje in usposabljanje Civilne zaščite ter drugih sil za zaščito, reševanje in pomoč, str. 1-2):

GE I. kategorije mora imeti minimalno 12 operativnih gasilcev ter vsaj vozilo za prevoz moštva (v nadaljnjem besedilu: GVM). Čas izvoza na intervencijo je 15 minut.

GE II. kategorije je v pripravljenosti z minimalno 23 operativnimi gasilci ter gasilsko cisterno in GVM. Čas izvoza na intervencijo je 10 minut.

GE III. kategorije mora imeti minimalno 32 operativnih gasilcev ter 2 gasilski cisterni ter GVM. Čas izvoza na intervencijo je 5 minut.

GE IV. kategorije mora imeti minimalno 54 operativnih gasilcev, dve gasilski cisterni, GVM ter poveljniško vozilo in avto lestev. Čas izvoza na intervencijo je 5 minut.

GE V. kategorija mora imeti minimalno 56 operativnih gasilcev ter enako vozil kot IV. kategorija. Čas izvoza na intervencijo je 5 minut.

Na intervenciji poveljuje poveljnik ali pa oseba, ki jo poveljnik pooblasti za vodenje. Poveljnik na intervenciji je odgovoren za pravilno delo GE, varnost gasilcev, izvajanje postopkov zaščite in reševanja ter za posledice svojega poveljevanja. Člani GE morajo izvrševati povelja

vodje intervencije, razen če se za dano nalogo ne počutijo sposobni in bi lahko bilo ogroženo njihovo življenje. Poveljnik mora izdajati jasna, glasna in točna navodila, ki so namenjena točno določeni osebi ali skupini (ZGas-UPB1, 40-41. člen).

V veliko pomoč so na intervenciji prenosne radijske postaje, ki pomagajo, da se gasilci med sabo lažje pogovarjajo.

Veliko dela gasilci opravijo s preventivno dejavnostjo varstva pred nesrečami. Med te dejavnosti sodijo: seznanjanje zaposlenih in občanov o možnih nevarnostih požara ali nesreče, dnevi odprtih vrat, predstavitve gasilstva na osnovnih šolah, preventivni požigi, priprava ocen ogroženosti, pregledi požarnih načrtov ter ostale oblike opozarjanja na previdnost. V kolikor je v kraju, kjer deluje PGD, večja tovarna ali javna institucija z več ljudmi, je potreben preventivni pregled dejanskega stanja.

GE se za to, da lahko dobro deluje na intervencijah, pripravlja in izobražuje na vajah. Več o tem v kasnejšem poglavju.

3.5 ČLANSTVO V DRUŠTVU

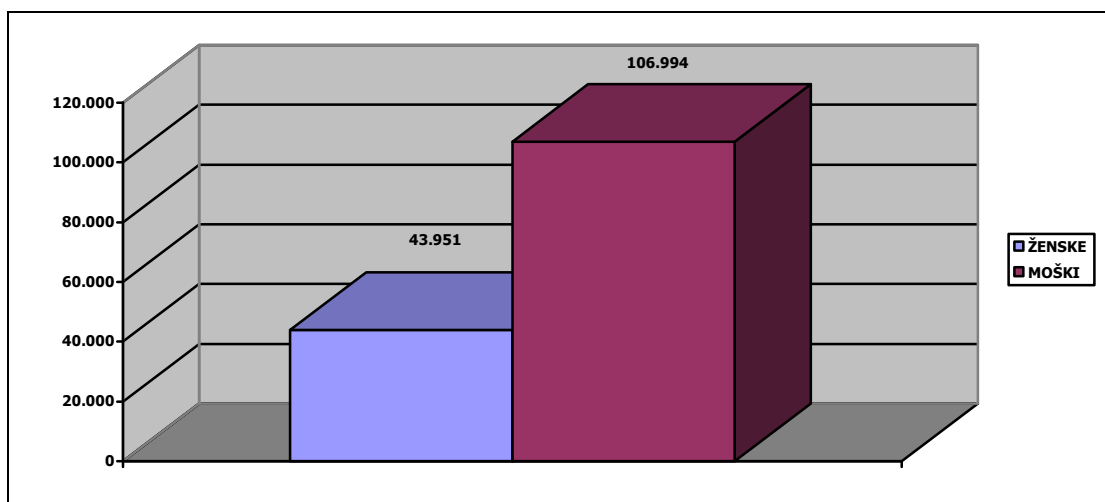
Člani gasilskega društva opravljajo svoje naloge prostovoljno v skladu s statutom gasilskega društva ter ostalimi zakoni in pravili, ki so predstavljeni v tej nalogi.

Oseba, ki želi postati član PGD, mora podpisati pristopno izjavo, ki jo obravnava UO in s sklepom sprejme ali zavrne. V kolikor pristopno izjavo zavrne, mora UO podati pisno obrazložitev, zakaj so se tako odločili.

Kandidat, ki ga je UO sprejel oz. potrdil s sklepom, je sprejet na občnem zboru PGD, kjer prejme svečano izjavo.

Enakopravno zastopajo gasilsko društvo tudi ženske, ki imajo enake pogoje za včlanitev ter enake možnosti za udeleževanje na gasilskih intervencijah. Ženske so v gasilskih društvih vedno bolj aktivne in se udeležujejo vseh aktivnosti, ki jih društvo organizira. Število članic v društvih je skoraj 30 % vsega članstva, kar prikazuje spodnji grafikon.

Grafikon 6: Število članic GZS ob kongresu leta 2013

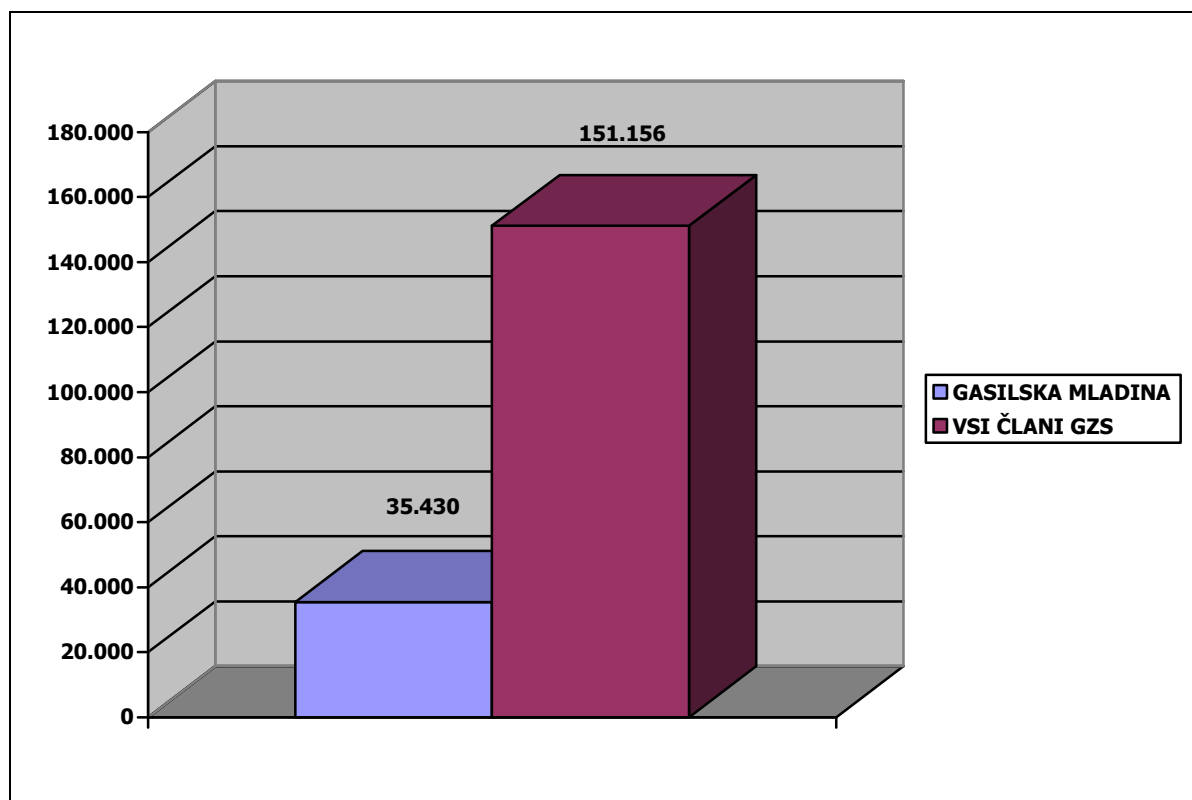
Vir: GZS (2013)

Število žensk v gasilski organizaciji je skozi leta strmo naraščalo kot tudi njihova volja do vodstvenih funkcij tako na predsedniških kot tudi na poveljniških mestih.

Člani gasilskega društva so lahko tudi otroci in mladostniki od 6. do 18. leta starosti. Ti člani se po podpisu pristopne izjave razvrstijo v skupino pionirjev-k od 6. do 12. leta starosti, skupino mladincev-k od 12. do 16. leta starosti ter skupino gasilcev pripravnikov-nic od 16. do 18. leta starosti.

Za včlanitev morajo podpisati pristopno izjavo skupaj s starši oz. skrbniki, ki se strinjajo, da se njihov otrok včlani v gasilsko organizacijo in tam deluje po pravilih društva ter navodilih gasilskih mentorjev. Pionirji in mladinci se po navadi udeležujejo tekmovanj, ki jih organizirajo društva ter zveze. Gasilska mladina je vsako leto številčnejša in bolj aktivna. Delež gasilske mladine v GZS je kar 23 % vseh članov.

Grafikon 7: Število gasilske mladine v GZS

Vir: GZS (2013), tabela 1.

Člani PGD ob dopolnjeni starosti 16 let postanejo gasilci pripravniki. To je čas strokovnega usposabljanja za čin gasilec in traja do 18. leta ali do opravljenega izpita za čin.

Pripravnik mora opraviti osnovni tečaj za gasilca, ki mu ga lahko podeli poveljnik oz. organizira tečaj v gasilskem domu, kjer se član spozna z osnovnim orodjem in opremo, ki jo potrebuje na intervenciji. Pripravnik lahko sodeluje na intervenciji z nadzorom in opravlja lažja dela, ki niso življenjsko nevarna.

Člani PGD, ki ne morejo več opravljati nalog gasilstva, jih upravni odbor na predlog poveljnika preimenuje v rezervne člane. Tak član lahko kljub temu opravlja določene naloge, povezane z gasilstvom, vendar le v kolikor mu to zdravje dopušča in če naloge niso življenjsko nevarne.

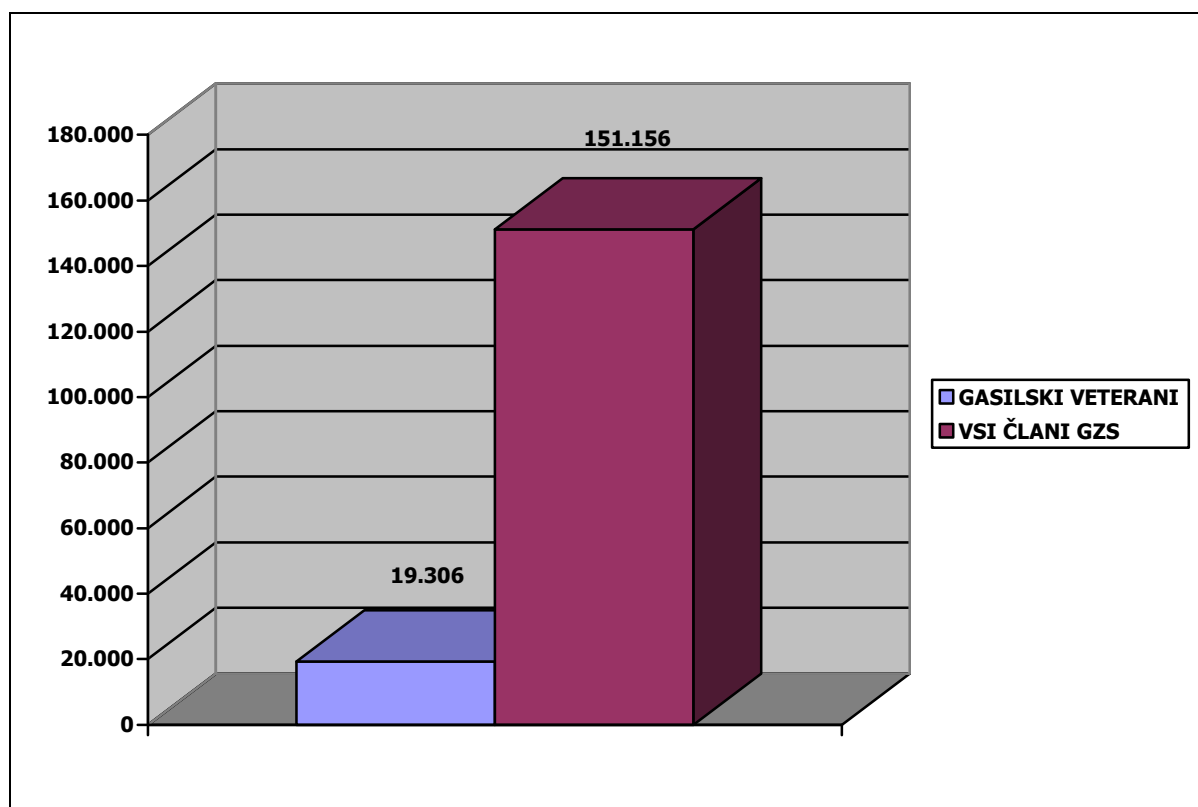
Gasilski veterani so pomemben del gasilstva, saj so le-ti držali tradicijo gasilstva pred nami in zato jih je potrebno spoštovati. Po dopolnjenem 63. letu starosti postane gasilec veteran, pri ženskah pa po dopolnjenem 55. letu.

Veterani se vključujejo v gasilske aktivnosti na organizacijskem področju in se udeležujejo meddruštvenih tekmovanj, tekmovanj GZ in drugih oblik tekmovanja, ki so pod okriljem GZS.

Gasilskih veteranov je v GZS slabih 13 %.

V grafikonu je prikazano število gasilskih veteranov ob kongresu GZS, leta 2013.

Grafikon 8: Število gasilskih veteranov v GZS

Vir: GZS (2013)

3.6 IZOBRAŽEVANJA, USPOSABLJANJA IN NAPREDOVANJE ČLANOV

Izobraževanje in usposabljanje je za reševanjem ob nesreči temeljna dejavnost vsakega PGD. Vsak gasilec, ki se udeležuje intervencij, mora biti psihofizično pripravljen ter strokovno izobražen za izvajanje nalog.

Dolžnost operativnega gasilca je, da se izobražuje in usposablja na tečajih, ki jih organizirajo PGD, GZ in GZS. Ti tečaji so: osnovni tečaj za gasilca, nadaljevalni tečaj, tečaj za vodjo skupine, za vodjo enote, tečaj za vodjo enot, za člane višjih poveljstev in tečaj za gasilske vodje v regiji in državi (Pravila gasilske službe, str. 19).

Ti tečaji so osnova za znanja, ki so potrebna pri opravljanju gasilske dejavnosti. Ta izobraževanja imajo določene pogoje in omejitve, ki jih mora izpolniti operativni gasilec, da lahko pristopi k opravljanju tečaja. Ti pogoji so predvsem splošna izobrazba ter določena leta v prejšnji stopnji čina, kot to predpisujejo pravila.

Za pridobitev dodatnih specialnosti, ki so potrebna za opravljanje posebej zahtevnih nalog, pa se mora operativni gasilec dodatno izobraževati. Za ta dopolnilna izobraževanja operativci potrebuje poleg posebnih zahtev tudi zdravstveno in psihofizično sposobnost. Po opravljenem izobraževanju gasilec opravi izpit in si pridobi specialnost, in to znanje uporablja na intervenciji.

Ena najpomembnejši oblik izobraževanja in usposabljanja pa je obnavljanje svojega znanja na vajah in tekmovanjih. Gasilske enote vadijo na vajah in potem svoje znanje prikažejo na gasilsko-športnih tekmovanjih, ki jih organizirajo PGD, GZ in GZS. Ta tekmovanja so izrednega pomena, pa ne samo zaradi ohranjanja dobre kondicije in obnove gasilskega znanja, ampak tudi zaradi pridobitve novih članov, ohranjanje tradicije ter izmenjave izkušenj z ostalimi gasilci.

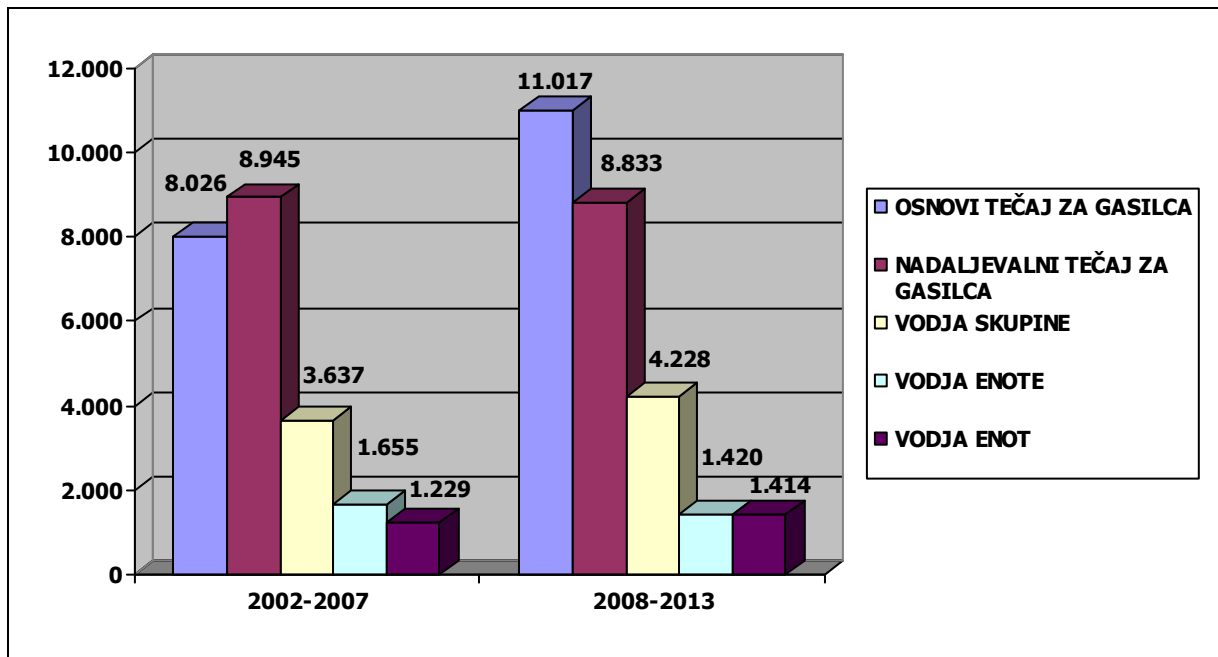
Veliko težo pa imajo v gasilskih društvih operativne vaje, ki jih organizira poveljnik, ali pa se gasilci izobražujejo v centrih na Igu, Sežani ali Pekrah. Operativne vaje služijo za obnovo znanj, pridobljenih na izobraževanjih in usposabljanjih.

Izobraževanja in usposabljanja se vsakoletno udeležuje večje število članov gasilskih društev. Vedno več je tudi tečajev, ki jih organizira GZS.

Grafikon št. 9 prikazuje število tečajnikov v dveh obdobjih. V obdobju od 2002 do 2007 je tečaje obiskovalo 23.492 članov. V obdobju 2008 do 2013 pa 26.912 gasilcev (GZS, 2013).

Grafikon 9: Število tečajnikov v obdobju 2002-2007 in 2008-2013

Vir: GZS (2013)

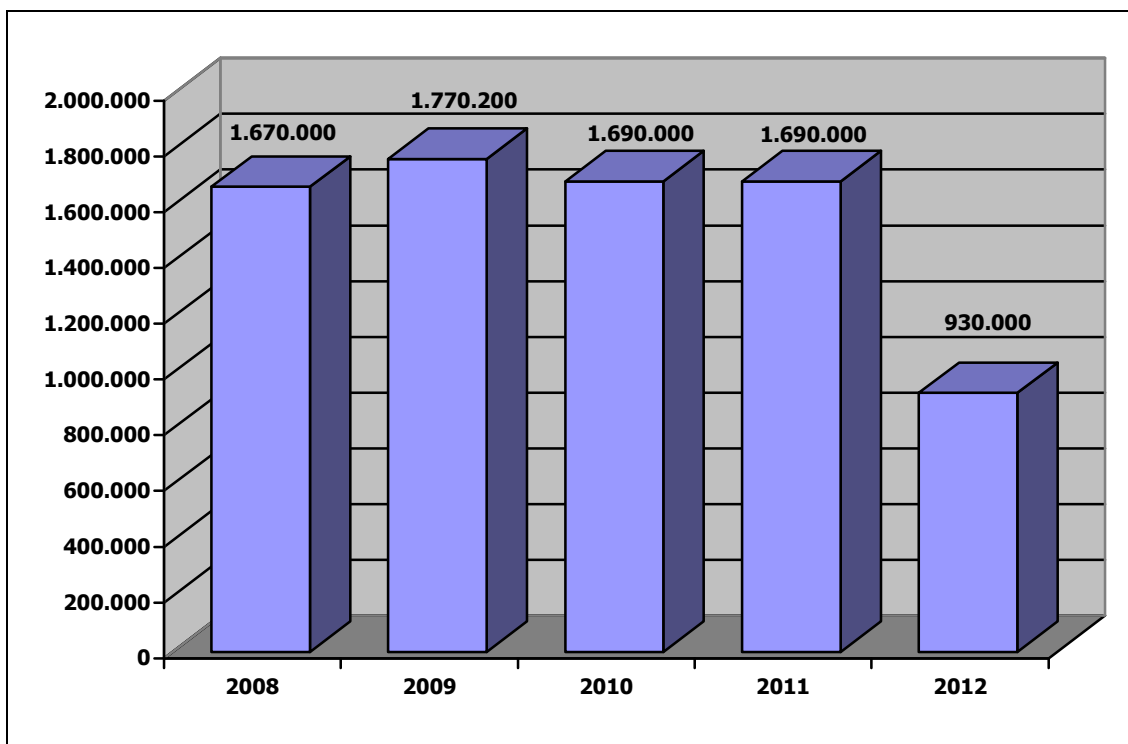
3.7 FINANCIRANJE PROSTOVOLJNIH GASILSKIH DRUŠTEV

Za delovanje PGD je odgovorna občina, na ozemlju katere deluje društvo. Financiranje PGD se izvaja na več načinov: preko proračuna občine, sredstev donatorjev, lastnim delom, članarino ter raznimi prostovoljnimi prispevki. Konec vsakega poslovnega leta PGD naredi pregled finančnega poslovanja društva, ki ga da v potrditev občnemu zboru društva. V finančnem poročilu so predstavljeni planirani prihodki in odhodki, dejanski prihodki in odhodki in če so sredstva, tudi prenos le-teh v naslednje leto.

Občine financirajo PGD in GZ iz občinskega proračuna, ki ga sprejmejo vsako leto. Prav tako PGD podpišejo pogodbo o opravljanju javne gasilske službe ter vsako leto aneks k pogodbi. Podpiše jo tudi GZ, v katero je društvo vključeno. V pogodbi se določijo sredstva, ki bodo zagotavljala nemoteno delovanje javne gasilske službe, sredstva za izvajanje intervencij in usposabljanj, plačevanje zdravstvenih pregledov ter druge društvene dejavnosti.

GZS daje vsako leto možnost PGD, da se prijavijo na razpis za sofinanciranje nakupa nove gasilske opreme ali vozil, ki poteka preko Ministrstva za obrambo. Cilj tega razpisa je posodabljanje opreme in vozil po gasilskih društvih in pomoč pri financiranju. GZS v razpisu za sofinanciranje točno določa pogoje za pridobitev sredstev in opremo, ki je sofinancirana. Od leta 2008 pa se pri razpisu upošteva tudi razvitost občine, v kateri društvo deluje.

Grafikon 10: Vrednost razpisov za sofinanciranje gasilske zaščitne in reševalne opreme v letih 2008-2012

Vir: GZS (2013)

PGD se lahko financirajo tudi z donacijo zavezanca za plačilo dohodnine, ki lahko namesto državi 0.5 % plačane dohodnine nameni prostovoljni organizaciji. Za zavezanca je ta donacija brezplačna in ga dodatno finančno ne bremeni. Določena društva ta način pridobitve sredstev s pridom uporabljajo.

Največji problem financiranja prostovoljnih organizacij je še vedno premalo sredstev od občin, ki so odgovorne za financiranje javne gasilske službe. Društva se morajo znajti sama s svojim delom in pridobivanjem prostovoljnih prispevkov, da lahko zagotovijo primerno opremo ter vozila za posredovanje ob nesrečah.

3.8 NOVI PREDPISI O POŽARNEM VARSTVU TER NALOGE GASILSTVA V PRIHODNJE

Organiziranost prostovoljnega gasilstva je na podlagi dela GZS in predpisov, ki urejajo to področje, dobra. Vendar se pojavljajo nove smernice, spreminja se način financiranja, pojavljajo se nove oblike požarov in naravnih katastrof, članstvo v društvu ni več tako sigurno glede na splošen tempo dela in življenja.

Država načeloma spoštuje delo gasilstva, vendar v prostovoljno delo vlaga preveč nalog in aktivnosti, za to pa ne zagotovi dodatnih sredstev, ki jih društva potrebujejo za nove zadolžitve. Prostovoljno gasilstvo je še vedno zelo obremenjeno z iskanjem sredstev za delovanje in vzdrževanje gasilske opreme, domov in vozil.

Ena od nerešenih nalog GZS je zagotovo ureditev statusa prostovoljnega gasilca, kar je bilo obljubljeno že pred dvema desetletjema. Nekaj spodbud je bilo, vendar do resnih sprememb ni prišlo. Z zakonom bi morali zagotoviti olajšave za delodajalce, ki imajo zaposlene pripadnike prostovoljnih enot.

Uredilo se je, da lahko delodajalec dobi povračilo stroškov za izpad na delovnem mestu za člana prostovoljne enote, ki je bil napoten k opravljanju določenih nalog zaščite in reševanja. Stroške delodajalcu povrne organ lokalne skupnosti, ki je potreboval pripadnika prostovoljne enote.

Delodajalci, ki tudi sami niso v prostovoljnem društvu, pogosto ne razumejo in ne dovolijo odhoda z delovnega mesta, čeprav je to z zakonom določeno. Zato je potrebno razmišljati o tem, da se stimulira delodajalce na drugačen način.

Trenutno se gasilci najbolj pritožujejo nad plačilom davka na dodano vrednost, ki prizadene večja društva. PGD, ki imajo več kot 5.000 EUR pridobitnih dejavnosti v letu, morajo za prireditve uporabljati davčne blagajne. Gasilska društva organizirajo gasilske veselice za zbiranje denarja, ki ga porabijo za nakup opreme. Ob davčnih blagajnah na gasilskih veselicah in ostalih prireditvah pa je potrebno plačati davek od prometa. In ta davek zopet obremeni prostovoljno gasilsko društvo, ki dela s svojimi člani za dobrobit društva in kraja (Pravilnik o izvajanju zakona o davku na dodano vrednost, 143. člen).

Že sama organizacija gasilske veselice je postala izredno naporna, saj so zakoni in pravila vsako leto bolj obremenjujoči za funkcionarje društva, ki morajo v svojem prostem času pridobiti vsa dovoljenja, organizirati prireditev in odgovarjati za celotno izvedbo. In ker na koncu država pobere svoje, so gasilske prireditve v upadu.

Pred 10 ali več leti je za dovoljenje prireditve bilo potrebno 5 dokumentov, sedaj se jih potrebuje vsaj 15 (dovoljenje o tehnični brezhibnosti zakona šotora, dovoljenje o prekomerni obremenitvi okolja s hrupom, požarna straža itd.).

Zakoni se spreminjajo z namenom izboljšav, vendar s tem prinašajo finančne in organizacijske težave za PGD, o katerih nihče ne vprašuje.

4 PRAVNE OSNOVE PROSTOVOLJNIH GASILSKIH DRUŠTEV

4.1 STATUT GASILSKE ZVEZE SLOVENIJA

Statut GZS ureja področje delovanja PGD, PIGD ter GZ.

Statut GZS opredeljuje: namene in cilje, dejavnosti in naloge, pogoje in način včlanjevanja ter prenehanja članstva, pravice in dolžnosti članic, način upravljanja, zastopanje, premoženje, finančno poslovanje in nadzor, način zagotavljanja javnosti dela, način sprejemanja sprememb in dopolnitev statuta ter način prenehanja in razpolaganja s premoženjem (Statut GZS).

Namen delovanja GZS je povezovanje PGD, PIGD ter GZ.

GZS opravlja naloge, ki ji jih zastavi država ter uresničuje skupne in posebne interese članic. GZS organizira prostovoljno gasilstvo v državi, nudi pomoč gasilskim zvezam in društvom, skrbi za izvajanje operativnih in preventivnih nalog svojih članic, organizira izobraževanja in usposabljanja, podeljuje gasilska odlikovanja, organizira tekmovanja in opravlja druge naloge v skladu s predpisi (Statut GZS).

GZS opravlja tudi nekaj pridobitnih dejavnosti, ki so določene v statutu in po pogojih, ki jih za to določa Zakon o društvih.

Vsa PGD, PIGD in GZ morajo biti ustanovljeni v skladu z ZDru in Zakonom o gasilstvu (v nadaljnjem besedilu: ZGas) in so registrirani kot društva pri GZS ter izpolnjujejo vse kadrovske, tehnične in druge pogoje, ki jih za to zahtevajo predpisi o gasilstvu in požarnem varstvu.

Za zakonito delovanje je odgovoren predsednik. GZS upravljajo organi in funkcionarja GZ.

Organi GZS:

KONGRES

Najvišji organ GZS se sestaja vsakih 5 let in je namenjen volitvam in programskim spremembam. Kongres voli Upravni odbor, poveljstvo, nadzorni odbor, arbitražo, poveljnika in predsednika GZS. Kongres sestavljajo izvoljeni delegati, kot jih določa statut, ter delegati brez pravice glasovanja. To so: člani upravnega odbora, poveljstva, nadzornega odbora, arbitraže, častni funkcionarji, dobitniki nagrade Matevža Haceta in predstavniki poklicnih gasilskih organizacij (Statut GZS, 16-17. člen).

PLENUM

Plenum je najvišji organ GZS med dvema kongresoma in se sestaja vsaj enkrat letno. Sestavljajo ga izvoljeni člani GZ, ki so voljeni na najvišjem organu GZ. Vsak član plenuma ima toliko glasov, kot je včlanjenih PGD in PIGD v njihovi zvezi. Člani plenuma so praviloma predsednik in poveljniki GZ. Plenum sprejema vse pravilnike in njihove spremembe ter dopolnitve, letne programske usmeritve, na nadomestnih volitvah voli člane ter funkcionarja,

določa višino članarine, sprejme letno poročilo o delu, sprejema poročilo nadzornega odbora ter finančno poročilo in ostale dolžnosti, ki jih narekuje statut (Statut GZS, 18-21. člen).

UPRAVNI ODBOR

Upravni odbor je bil ustanovljen zato, da izvršuje usmeritve in programe kongresa in plenuma. Sestavlja ga 23 članov, ki o odločitvah praviloma glasujejo javno. UO vodi in sklicuje seje predsednik GZ. UO skrbi za izvajanje programskih usmeritev, izvaja letne programe, finančni načrt ter ostale naloge, ki so določene v statutu. Za lažje izvajanje posameznih nalog imenuje posamezne komisije in svete, katerih predsedniki so člani UO GZS (Statut GZS, 22-25. člen).

POVELJSTVO

Poveljstvo je strokovno-operativni organ, ki pomaga poveljniku pri uresničevanju operativnih nalog. Poveljstvo vodi in sklicuje poveljnik GZS in ga sestavlja največ 23 članov, ki lahko imenujejo razne komisije za pomoč pri delu. Predsedniki komisij so člani poveljstva GZS. Poveljstvo skrbi za strokovno usposobljenost in operativno pripravljenost gasilskih enot, določa tipizacijo gasilskih vozil in opreme, uresničuje sprejet program kongresa in plenuma, analizira delo gasilskih enot po večjih intervencijah, seznanja UO GZS o sprejetih sklepih ter opravlja druge naloge po statutu GZS (Statut GZS, 25 a-25 b. člen).

NADZORNI ODBOR

Nadzorni odbor GZS šteje 5 članov, ki so izvoljeni na Kongresu. Seje predlaga in vodi predsednik Nadzornega odbora. Opravlja pa nalogo kontrole finančnega in materialnega poslovanja GZS, izvajanja sklepov kongresa in plenuma, pregleda letno in revizijsko poročilo pred sprejetjem na Plenumu, sodeluje na sejah UO GZS ter opravlja druge naloge po statutu GZS (Statut GZS, 26. člen).

ARBITRAŽA

Za reševanje sporov med GZS ter njenimi članicami se uporablja arbitraža, ki kot pritožbeni organ odloča o sporih med GZS ter PGD, PIGD in GZ. Arbitraža ima 10 članov, ki so voljeni na kongresu in imajo mandat 10 let. Ko arbitraža prejme predlog, predsednik imenuje 3 arbitre, ki odločajo v sporu. Odločitev arbitraže je dokončna (Statut GZS, 27-30. člen).

PREDSEDNIK

Predsednik GZS je zakoniti zastopnik, vodi delo GZS, jo zastopa. Je odredbodajalec finančnega in materialnega poslovanja, odgovoren za delovanje in zakonitost poslovanja GZS. Predsednik se voli na predlog kandidacijske komisije, ki jo za volitve na kongresu imenujejo na plenumu. Kandidat za predsednika je lahko dolgoletni član gasilske organizacije, ki ima čin visoki gasilski častnik in VII. stopnjo izobrazbe. Predsednik je za svoje delo odgovoren upravnemu odboru, plenumu in kongresu (Statut GZS, 30. člen).

POVELJNIK

Opravlja strokovno-operativne naloge GZS in je zanje odgovoren v skladu s pravili gasilske službe. Poveljnika prav tako kot predsednika imenuje kandidacijska komisija in je voljen na Kongresu GZS. Za svoje delo je odgovoren Upravnemu odboru, Plenumu in Kongresu (Statut GZS, 31. člen).

STROKOVNA SLUŽBA

Za lažje delovanje in izpolnjevanje nalog UO ter poveljstva ima GZS svojo strokovno službo. Vodja strokovne službe je odgovoren predsedniku GZS (Statut GZS, 32. člen).

PREMOŽENJE GZS TER FINANČNO POSLOVANJE

Premoženje GZS sestavljajo premičnine in nepremičnine, denarna in druga sredstva, pridobljena s članarino, prispevki donatorjev, javna sredstva ter drugi viri financiranja. Presežek prihodkov nad odhodki se uporabi za uresničevanje nalog in ciljev, ki so določeni s statutom. GZS se financira tudi s prihodki pridobitnih dejavnosti, ki jih uporablja le v obsegu, ki je potreben za uresničevanje zadanih nalog in ciljev. Računovodja vodi materialno in finančno poslovanje GZS v skladu z zakonodajo in je za to odgovoren. GZS za poslovno leto izdela poročilo, ki je prikaz premoženja in poslovanja. To poročilo sprejme plenum. Delo GZS in njenih organov je javno, zato je predsednik dolžan člane in javnost obveščati z javnimi občili (Statut GZS, 34-37. člen).

4.2 ZAKON O DRUŠTVIH

Skladno z zakonom o društvih se lahko društvo ustanovi zaradi uresničevanja skupnih interesov. Delovanje društva je javno in ga lahko ustanovijo najmanj tri poslovno sposobne fizične ali pravne osebe. Vsakdo lahko postane član pod pogoji, ki jih za to določa temeljni akt društva. Temeljni akt določa: ime in sedež društva, namen in cilje delovanja, naloge društva, pogoje in način včlanjevanja oz. prenehanja članstva, pravice in obveznosti članov, način upravljanja društev, zastopanje društva, financiranje, način zagotavljanja javnosti dela in druga določila zakona (ZDru-1- UPB2, 1-11. člen).

Vpis v register društev je osnova za registracijo društva, ki ga opravi Upravna enota, na območju katere je sedež društva. Za registracijo društvo potrebuje: zapisnik ustanovnega zbora, temeljni akt, seznam s podatki ustanoviteljev, odločitev pristojnega organa pravne osebe, naslov sedeža društva, podatke o zastopniku ter podatke o dejavnosti društva.

Ko je društvo vpisano v register in evidentirano pri zvezi društev (to velja za gasilska društva), lahko začne z delovanjem. Društvo zastopa in vodi zakoniti zastopnik. Za svoje obveznosti odgovarja z vsem svojim premoženjem. Premoženje društva sestavljajo premičnine, nepremičnine ter druga sredstva, ki jih pridobi z zbiranjem prostovoljnih prispevkov, članarino, darili, prispevki donatorjev, iz javnih sredstev in drugih virov. Društvo ne sme v nobenem primeru deliti svojega premoženja članom. Za uresničevanje svojih nalog se lahko ukvarja tudi s pridobitno dejavnostjo, v kolikor gre izkupiček izključno za uresničevanje ciljev in nalog oziroma za opravljanje nepridobitne dejavnosti. Presežek

prihodkov nad odhodki nameni za uresničevanje svojega namena in ciljev (ZDru-1-UPB2, 17-25. člen).

Za vodenje finančnega in materialnega poslovanja mora društvo imeti svoje računovodstvo in za vsako poslovno leto izdelati poročilo, ki vsebuje bilanco stanja, izkaz poslovnega izida ter poročilo o poslovanju društva. Poročilo mora vsebovati resnični izkaz premoženja in poslovanja društva. Letno poročilo o poslovanju sprejem zbor društva. Poročilo je potrebno predložiti Agenciji Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.

Društvu se lahko dodeli status društva v javnem interesu, če izpolnjuje pogoje, ki jih za to določa 30. člen ZDru. O tem odloča ministrstvo, pristojno za področje, na katerem društvo deluje (ZDru-1-UPB2, 26. člen).

Z delovanjem lahko preneha po volji svojih članov, s spojitvijo z drugim društvom, s pripojitvijo k drugemu društvu, s stečajem, na podlagi sodne odločbe o prepovedi delovanja ali po samem zakonu (ZDru-1-UPB2, 37-45. člen).

4.3 ZAKON O GASILSTVU

Zakon o gasilstvu ureja naloge, organizacijo in status gasilstva.

Gasilska služba opravlja naloge gašenja in reševanja ob požarih, preventivne naloge varstva pred požarom ter naloge zaščite in reševanja ljudi in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah. Gasilske enote so lahko organizirane kot: poklicne gasilske enote, prostovoljne gasilske enote ali gasilske enote v gospodarskih družbah. Poklicne gasilske enote opravljajo gasilsko službo na podlagi ZGas in akta o ustanovitvi. Prav tako prostovoljne gasilske enote (v nadaljnjem besedilu: PGE) po ZGas in pogodbi o opravljanju javne gasilske službe. PGE lahko opravljajo javno gasilsko službo le, če se preko gasilskih zvez vključujejo v GZS. Pristojni občinski organ za opravljanje javne gasilske službe določi: obseg in način opravljanja službe, začetek in obdobje opravljanja, organizacijo in nadzor nad izvajanjem javne gasilske službe (ZGas-UPB1, 1-11a. člen).

ZGas govori tudi o ustanovitvi gasilskega poveljstva občine, ki ga sestavljajo poveljniki PGD na območju občine. Gasilsko poveljstvo se ustanovi le v tistih občinah, v katerih se prostovoljne gasilske enote vključujejo v gasilsko zvezo, ki obsega več občin. Gasilski poveljnik občine vodi večje intervencije in je tudi član štaba civilne zaščite. Gasilsko reševalno opremo, gasilske domove, orodišča ob prenehanju PGD prevzame občina na območju katere je sedež PGD (ZGas-UPB1, 11c-11č. člen).

Poklicna gasilska enota je osrednja enota v občini in opravlja delo varstva pred požarom na območju, za katerega je bila ustanovljena. V poklicni gasilski enoti delujejo poklicni gasilci, ki za opravljanje dela potrebujejo: ustrezno poklicno izobrazbo, opravijo predpisan preizkus psihofizične sposobnosti in niso v kazenskem postopku ali pravnomočno obsojeni. Po sklenitvi delovnega razmerja mora kandidat za poklicnega gasilca uspešno opraviti

izobraževanje v gasilski šoli. Poklicno gasilsko enoto financira občina, na teritoriju katere je bila ustanovljena (ZGas-UPB1, 12-15. člen).

V prostovoljnih gasilskih enotah opravljajo delo reševanja ljudi in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah prostovoljni gasilci. Gasilec mora za to delo: opraviti tečaj in izpit za prostovoljnega gasilca, mora biti strokovno usposobljen za gašenje in reševanje, zdravstveno sposoben za opravljanje gasilske službe, ne sme biti pravnomočno obsojen za kazniva dejanja zoper življenje, telo in premoženje in je star od 18 do 63 let - moški ter od 18 do 55 let - ženske. GZS podrobneje opredeljuje dolžnosti in pravice prostovoljnih gasilcev.

Občani na podlagi ocene ogroženosti in drugih nevarnosti ustanovijo PGD, ki opravlja preventivne naloge pred naravnimi in drugimi nesrečami, pomaga in rešuje pri požarih, za prihodnost vzgaja gasilsko mladino in opravlja druge naloge v zvezi z organizacijo in razvojem gasilstva (ZGas-UPB1, 19-20. člen).

PGE, ki mora imeti predpisano število zdravniško pregledanih in psihofizično sposobnih operativnih gasilcev, pa opravlja operativne naloge v PGD. Glede na kategorijo gasilskega društva se določi minimalno število operativnih gasilcev, ki jih PGD mora imeti. Operativne gasilce vodi poveljnik PGD, ki skrbi za intervencijsko pripravljenost in jih vodi na intervenciji, organizira in nadzira strokovno usposobljenost pripadnikov enote ter skrbi za brezhibnost gasilske zaščitne in reševalne opreme. Prostovoljni gasilci so na intervenciji in usposabljanju upravičeni do nadomestila plače, ki jo izplača delodajalec v breme občine. Če intervencija traja več kot 4 ure, so gasilci upravičeni tudi do brezplačne prehrane. Prostovoljni gasilec je v primeru poškodbe na intervenciji, tekmovanju ali usposabljanju zavarovan in upravičen do nadomestila za čas zadržanosti od dela zaradi poškodbe. Prav tako so operativni gasilci zavarovani za primer smrti, trajne izgube splošne delovne zmožnosti in predhodne nezmožnosti za delo (ZGas-UPB1, 21-27. člen).

Gasilske enote v gospodarskih družbah morajo biti ustanovljene v podjetjih, kjer je večja nevarnost nastanka požara. Gasilsko zaščitno in reševalno opremo zagotovi ustanovitelj. Gospodarska družba pa lahko za izvajanje požarne straže in drugih operativnih nalog sklene pogodbo z gasilsko enoto, ki opravlja javno gasilsko službo v občini, v kateri je sedež podjetja (ZGas-UPB1, 28-29. člen).

PGD se povezujejo v GZ, ki opravljajo organizacijske in strokovne naloge za vsa društva v zvezi. Delo GZ je usposobiti gasilce, poskrbeti za razvoj gasilstva ter opremljanje gasilskih enot, priskrbeti finance za delovanje GZ ter njihovih članic, izvajati naloge GZS ali občine, povezovati GZ in društva med sabo ter izvajati druge naloge pri razvoju gasilstva v zvezi.

Vsa gasilska društva in njihove zveze se povezujejo v GZS, ki opravlja strokovno tehnične naloge, zagotavlja razvoj gasilstva, povezuje društva in zveze, skrbi tudi za mednarodno sodelovanje ter izdaja strokovno literaturo o varstvu pred požarom in gasilstvu (ZGas-UPB1, 32-33. člen).

Občina v skladu z operativnim načrtom zagotovi enotno alarmiranje gasilskih enot, ki ga izdelata občinsko poveljstvo, potrdi pa župan. Ob izvozu na intervencijo mora poveljnik poklicati pristojni regijski center za obveščanje (v nadaljnjem besedilu: RECO) ter mu javiti izvoz. V primeru večjih intervencij si morajo gasilska društva medsebojno pomagati z operativnimi gasilci ter gasilsko opremo. Dolžnost delodajalca je, da gasilcu dovoli odhod na opravljanje gasilske službe, če pride to tega med delovnim časom. Intervencije vodi poveljnik gasilskega društva, če je odsoten, pa njegov namestnik ali podpoveljnik. Vodja intervencije je dolžan skrbeti za varnost svoje enote in izdajati povelja, ki jih operativni gasilci morajo izpolnjevati. Posameznik lahko odkloni povelje vodje le, če bi s tem storil kaznivo dejanje ali če se za uresničitev naloge ne počuti sposobnega in bi s tem ogrožal svoje zdravje in življenje. Vodja intervencije pri večjih posredovanjih vodi akcijo do prihoda poveljnika višjega po činu ali poveljnika enote z večjo kategorizacijo, če se ne sporazumejo drugače. ZGas navaja, da morajo uporabniki oziroma lastniki zemljišč gasilcem ob požaru ali drugi nesreči dovoliti prehod preko zemljišč in objektov ter uporabo njihovih zalog vode (ZGas-UPB1, 36-42. člen).

Gasilske enote se financirajo iz proračuna občine ali države, dohodkov lastnih dejavnosti, sredstev podjetij in zavarovalnic ter s prostovoljnimi prispevki.

4.4 PRAVILA GASILSKE SLUŽBE

Pravila gasilske službe so obvezna za vse člane gasilskih organizacij in urejajo posamezna vprašanja gasilske službe. V teh pravilih je določeno posamezno ravnanje na intervencijah, vajah, izobraževanjih, gasilskih slovesnostih in žalovanjih, kako se alarmira gasilske enote ter ostala pravila, pomembna za delovanje gasilske enote (Pravila gasilske službe, 1. člen).

V tej nalogi bom na kratko predstavil najvažnejša pravila, ki se nanašajo na razumevanje gasilstva ali pa so pomembna za rešitev zastavljenega problema in analizo.

Pravice in dolžnosti prostovoljnih gasilcev so naštet v poglavju 3.2.

Gasilski poveljnik je prvi operativni član gasilske enote in pomembno je, da člani PGD vedo, kdo je njihov nadrejeni. Pristojnost poveljevanja imajo poveljniki, poveljniki gasilskih poveljstev, vodje skupin, vodje intervencij in gasilci, ki jih poveljnik ali vodja intervencije pooblasti za poveljevanje. Vsak gasilski poveljnik mora vedeti, komu je podrejen in kdo mu je podrejen ter kdo ga nadomešča, če iz opravičenih razlogov ne more voditi intervencije. Gasilski poveljnik ima pri svojem delu razne pravice in dolžnosti, ki jih mora spoštovati in uresničevati (Pravila gasilske službe, 40-48. člen).

Da lahko člani pravilno delujejo na intervencijah, je zelo pomembno izobraževanje in usposabljanje. Strokovno usposabljanje je obvezno za vse gasilce, še posebej za tiste, ki so v gasilski operativni enoti. To usposabljanje se izvaja v obliki tečajev, seminarjev, vaj, urjenj in drugih oblik. Vsako usposabljanje mora biti naprej načrtovano in pripravljeno.

Za delo na terenu so pomembne operativne vaje ali skupinsko usposabljanje operativnih članov. Poveljstvo skupaj s poveljnikom pripravi termine usposabljanj, določi predavatelje, poskrbi za varnost ter pravočasno obvesti operativne gasilce o datumu vaj. Te praktične vaje lahko društvo opravi samo ali pa v sodelovanju z drugim PGD oziroma z drugimi silami za zaščito, reševanje in pomoč. Poveljnik lahko za preverjanje operativne sposobnosti svojih članov odredi nenapovedano vajo, s katero ugotovi prisotnost, pripravljenost in doslednost upoštevanih navodil na vajah in usposabljanjih (Pravila gasilske službe, 69-73. člen).

Da do požara in drugih nesreč ne pride, je potrebno izvajati preventivne naloge z seznanjanjem zaposlenih, občanov, otrok o možnih vzrokih požarov ali nesreč. Opravljati je potrebno preventivne preglede, postaviti požarne straže in sodelovati pri pripravi požarnih načrtov.

Bistvo gasilskih enot je intervenirati ob pozivu pomoči potrebnim.

Gasilska intervencija je izvajanje operativnih nalog gasilstva ob požaru, naravni ali drugi nesreči oziroma reševanje ali zavarovanje ljudi, premoženja, okolja, živali ali kulturne dediščine. Gasilska intervencija se začne v trenutku, ko gasilska enota sprejme obvestilo o nesreči ali zahtevo za intervencijo ter obsega čas odhoda na gasilsko intervencijo, izvajanje nalog zaščite, reševanja in pomoči med intervencijo, vrnitev gasilske enote na sedež, in se zaključi z vzpostavitvijo pripravljenosti gasilske enote v gasilskem domu.

Gasilci morajo med vsako gasilsko intervencijo obvezno uporabljati osebno gasilsko zaščitno opremo, da bi zavarovali svoje zdravje in življenje. Vodja intervencije po potrebi določi uporabo skupne zaščitne opreme, ki so jo gasilci, ki sodelujejo v gasilski intervenciji, dolžni uporabljati (Pravila gasilske službe, 83-104. člen).

Alarmiranje gasilske enote na intervencijo je skladno s požarnim načrtom gasilskega društva, občinskega poveljstva ali gasilske zveze. Alarmira se lahko javno preko siren ali notranje preko telefonov, raznih pozivnikov itd. Ko so gasilci popolnoma in pravilno oblečeni v zaščitno gasilsko opremo (razen voznik, ki lahko vozi brez opreme), po povelju poveljnika zasedejo svoja mesta v vozilih in izvozijo na kraj intervencije. Vožnja na intervencijo mora biti v skladu s predpisi o varnosti v cestnem prometu. Za opozarjanje udeležencev prometa se uporabljajo ustrezna svetlobna in zvočna opozorila, vendar le v toliko meri, kot je to potrebno.

Ko enota prispe na kraj nesreče, se naprej odvijajo postopki reševanja po pravilih gasilske službe. Intervencija je zaključena, ko poveljnik ugotovi, da ni več nevarnosti, ki bi povzročila ponoven vžig ali nesrečo.

Podoben predpis imajo tudi na sosednjem Hrvaškem z nekaj razlikami: mladina se pri njih šteje od 6. do 18. leta starosti, imajo svoje gasilske čine, pravila za nošenje oblek so malo drugačna in imajo majhne razlike v tipizaciji gasilske opreme (Pravila vatrogasne službe, 2008).

4.5 ZAKON O VARSTVU PRED NARAVNIMI IN DRUGIMI NESREČAMI

Cilj varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami je zmanjšati število nesreč in preprečiti žrtve oziroma druge posledice teh nesreč. Vsa društva v sistemu varstva pred požarom (tudi gasilska društva) spadajo pod okrilje Civilne zaščite, ki povezuje in koordinira delo v primeru naravne ali druge nesreče. Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (v nadaljnjem besedilu: ZVNDN) ima med drugimi tudi te naloge: obveščanje in opozarjanje ljudi o nevarnostih, izobraževanje in usposabljanje pripadnikov civilne zaščite, izvajanje zaščitnih ukrepov, odprava posledic naravnih in drugih nesreč, ocenjevanje škode, pomoč drugim državam ob naravnih in drugih nesrečah (ZVNDN-UPB1, 1-2. člen).

Pomembno je, da mora vsakdo osebi, ki je v življenjski nevarnosti ali ji preti nevarnost za zdravje, priskočiti na pomoč, če s tem ne ogrozi svojega življenja ali zdravja. Če posameznik ni zmožen nuditi pomoči, mora o tem takoj obvestiti ustrezno reševalno službo ali center za obveščanje ali na drug način poskrbeti za pomoč.

Državljan Republike Slovenije je obveznik Civilne zaščite, če ni razporejen v opravljanje vojaških dolžnosti ali drugih delovnih dolžnosti pod pogoji, določenimi s predpisi. Dolžnost sodelovanja v Civilni zaščiti se začne z 18. letom in traja do 63. leta (moški) oziroma 55. leta (ženske) starosti. Državljanov, ki prostovoljno opravljajo naloge zaščite in reševanja v društvih, se ne razporeja na dolžnost v civilno zaščito, saj že opravljajo naloge za pomoč ob naravnih in drugih nesrečah (ZVNDN-UPB1, 15-26. člen).

Zaščita, reševanje in pomoč ob naravnih in drugih nesrečah obsega: prvo pomoč ogroženim ljudem in živalim, vse oblike gašenja in reševanja ter iskanje pogrešanih oseb.

Službe, ki opravljajo javno gasilsko službo in so pristojne za zaščito, reševanje in pomoč, so: gasilska služba, gorska reševalna služba, jamarska reševalna služba, podvodna reševalna služba ter služba za zaščito in reševanje ob ekoloških in drugih nesrečah (ZVNDN-UPB1, 71-72. člen).

Financiranje služb zaščite in reševanje se izvaja preko proračuna Republike Slovenije, proračunov lokalnih skupnosti, zavarovalnic, prostovoljnih prispevkov, mednarodne pomoči, sredstev gospodarskih služb in drugih virov (ZVNDN-UPB1, 115. člen).

4.6 ZAKON O VARSTVU PRED POŽAROM

Zakon o varstvu pred požarom (v nadaljnjem besedilu: ZVPoz) ureja sistem varstva pred požarom. Cilj zakona je varovanje ljudi, živali, premoženja in okolja pred požarom. Da se zagotovi optimalno varstvo pred požarom, je potrebno pazljivo prostorsko načrtovanje, graditev objektov, ravnanje s požarno nevarnimi stvarmi, pazljivo ravnanje v prometu in naravi ter izvajanje ostalih ukrepov preprečevanja požarov (ZVPoz-UPB1, 1-4. člen).

Lastniki in uporabniki večstanovanjskih objektov, poslovnih in industrijskih objektov morajo določiti požarni red, ki vsebuje organizacijo in ukrepe varstva pred požarom, navodila za ravnanje in način usposabljanja. V poslovnih, industrijskih in stanovanjskih objektih mora biti

del požarnega načrta izobešen na vidnem mestu. Vsakdo je zadolžen, da pazljivo ravna pri delih in varuje sebe in druge pred nevarnostmi eksplozije in požara. Odgovoren za varstvo pred požarom pa je lastnik nepremičnine (ZVPoz-UPB1, 35. člen).

Pri delu, kjer je večja nevarnost eksplozije in požara, pa se uporablja požarna straža. Ta se mora organizirati, če kdo pretaka količine vnetljivih snovi in gorljivih plinov nad 10 m³, če kdo vari in uporablja odprti ogenj, na javnih shodih ali prireditvah ter v primeru povečane nevarnosti požarov v naravnem okolju. Požarno stražo lahko opravljajo le gasilci ali pa za gašenje usposobljene osebe, če gre za majhno tveganje požara v objektih do 100 ljudi (ZVPoz-UPPB1, 37. člen).

4.7 DRUGI ZAKONI TER PREDPISI PROSTOVOLJNIH GASILSKIH DRUŠTEV

4.7.1 PRAVILNIK O UGOTAVLJANJU ZDRAVSTVENE SPOSOBNOSTI OPERATIVNIH GASILCEV

Vsak operativni gasilec, ki se udeležuje intervencij, mora opraviti zdravniški pregled po členu, za katerega ima opravljene specialnosti. Gasilec, ki ni uporabnik izolirnega dihalnega aparata (v nadaljnjem besedilu: IDA), mora opraviti zdravniški pregled po 3. členu zakona, ker gre za lažja gasilska dela. Nosilec IDA, ki ima opravljen izpit in je na intervenciji zadolžen za reševanje ali gašenje v prostoru, pa mora opraviti zdravniški pregled po 4. členu tega zakona.

Zdravnik po pregledu izda potrdilo o zdravstveni sposobnosti operativnega gasilca in se hrani v gasilskem domu do poteka veljavnosti (Pravilnik o ugotavljanju zdravstvene sposobnosti operativnih gasilcev, 1-8. člen).

4.1.1 POSEBNA PRAVILA GASILSKE SLUŽBE

Posebna pravila gasilske službe urejajo posamezna vprašanja delovanja prostovoljnih gasilcev in se uporabljajo skupaj s pravili gasilske službe. V njih je podrobneje opredeljeno: članstvo v prostovoljni gasilski enoti, operativno vodenje, pravice in dolžnosti operativnih gasilcev, pravice in dolžnosti operativnih vodij in članov poveljstev GZ, strokovna usposobljenost gasilskih vodij, izobraževanje in usposabljanje prostovoljnih gasilcev, pogoji za pridobitev gasilskih činov in položajnih funkcij, gasilska zaščitna in reševalna oprema ter gasilska tekmovanja.

5 DELOVANJE PROSTOVOLJEGA GASILSKEGA DRUŠTVA ŠMARJE PRI JELŠAH

5.1 ZGODOVINA DRUŠTVA

Prostovoljno gasilsko društvo Šmarje pri Jelšah (v nadaljnjem besedilu: PGD Šmarje) je bilo ustanovljeno leta 1880, pod takratnim imenom »Freiwillige Feuerwerhr St. Marein bei Erlachstein«. Prvi načelnik in ustanovitelj je bil takratni lastnik žusemskega gradu Leopold Fieglmüller. Požarna bramba, kot se je imenovala takratna gasilska služba, je bila na začetku pod nemškim poveljevanjem vse do prihoda odvetnika dr. Franca Jurtela, ki je bil leta 1900 izvoljen za župana. Ta je od vseh društev zahteval poveljevanje v slovenskem jeziku. Vendar so to gasilci odklonili in zato jim župan ni dajal več denarne podpore. Požarna bramba je prenehala delovati vse do leta 1905, ko si je takratni župan Ferlinc prizadeval za ponovno ustanovitev. Ustanovni odbor je bil 15. marca 1905, kjer so izvolili za načelnika brambe Mihaela Skaleta, ki je vodil gasilce vse do druge svetovne vojne.

Za prvi gasilski dom je ob ustanovitvi služila lesena uta, v kateri je bila stara ročna brizgalna, ki jo je društvu darovala občina Graz iz Avstrije. V letu 1908 so zgradili nov gasilski dom s stolpom ter leta 1910 kupili novo ročno brizgalno in drugo potrebno orodje za delovanje požarne brambe (Gasilsko društvo Šmarje pri Jelšah, 1990, str. 17-18).

Po končani prvi svetovni vojni so ustanovili Jugoslovansko gasilsko zvezo s sedežem v Ljubljani in po okrajih formirali gasilske župe. Požarna bramba Šmarje je delovala pod žalsko gasilsko župo. Leta 1933 so gasilske župe reorganizirali in s tem je prenehala delovati celotna kozjanska župa, ki je bila preimenovana v gasilsko župo Šmarje pri Jelšah z 21 požarnimi brambami. Pomemben dogodek za gasilsko društvo je bilo razvitje prvega prapora leta 1926, ki ga še vedno hranijo v sejni sobi gasilskega doma. Leta 1936 je društvo kupilo prvo motorno brizgalno Rosenbauer ter leta 1939 dogradilo gasilski dom, v katerem je bilo orodišče in soba za sestanke. Med drugo svetovno vojno se je število članstva zmanjšalo na 50 članov (Gasilsko društvo Šmarje pri Jelšah, 1990, str. 18-26).

Po drugi svetovni vojni so se gasilci soočali z veliko denarno stisko, zato so zbirali prostovoljne prispevke pri krajanih in obudili kulturno dejavnost z igrami. Ta je zopet prinesla nekaj sredstev za nabavo opreme ter oblek. Leta 1953 so lahko nabavili star tovorni avtomobil Studebaker, ki je bil leta 1963 menjan z vozilom Fiat 620-B. Ob 85-letnici društva pa so bili bogatejši še za motorni brizgalni Sora in Tomos. Kasnejša leta so se predvsem trudili z deli na gasilskem domu, z vajami, izobraževanji ter zbiranjem sredstev s kulturnimi igrami in veselnicami. Za pomembno se šteje leto 1974, ko so šmarski gasilci prevzeli prvo vozilo z vodo TAM 550 DG (Gasilsko društvo Šmarje pri Jelšah, 1990, str. 22-68).

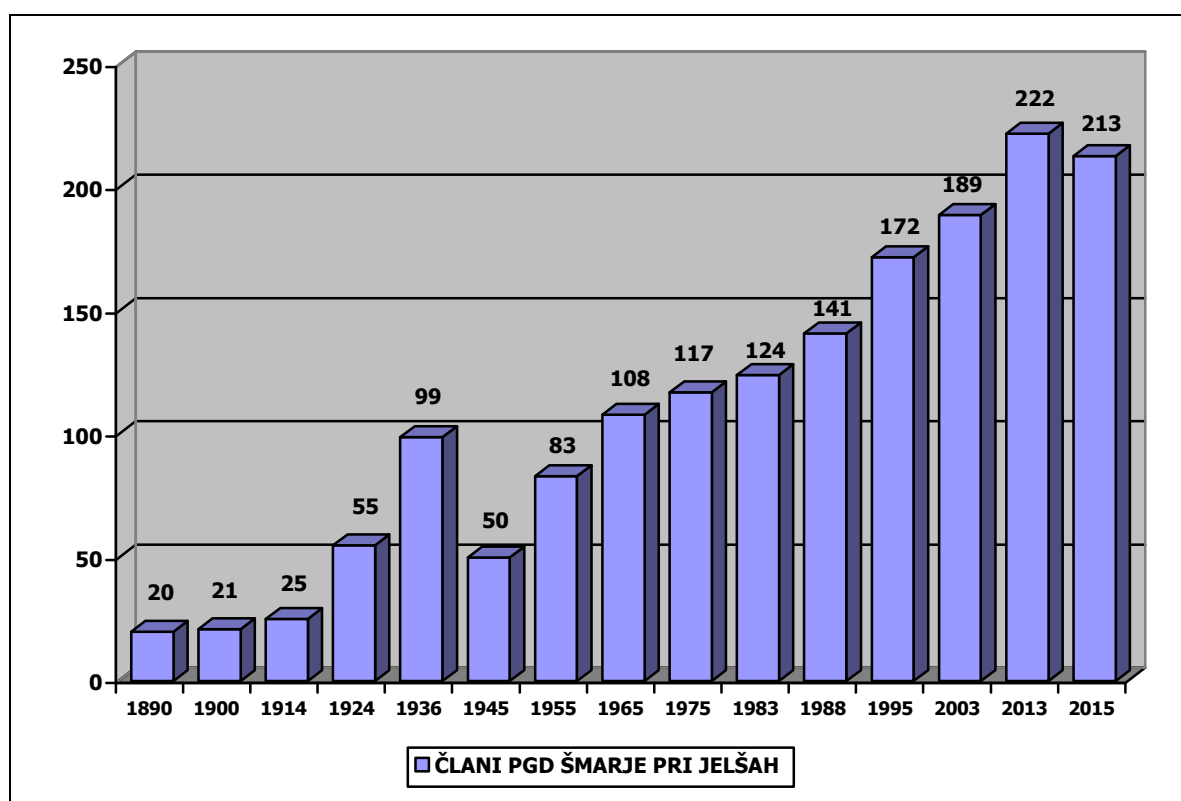
Z gradnjo sedanjega gasilskega doma je društvo pričelo po potresu leta 1978. Uradni prevzem in otvoritev pa je bila leta 1986. V tem obdobju (leta 1959) je društvo razvilo svoj drugi prapor, pionirskega leta 1988 in zadnjega društvenega leta 1998.

Od skromnih 20 članov pred davnim letom 1890 je društvo napredovalo v močno, primerno opremljeno ter številno prostovoljno organizacijo. V društvo je po zadnji evidenci vključenih 213 članov, od tega 63 operativcev, 36 veteranov, 26 pionirjev in 26 mladincev. Od skupnega števila članov je 84 članic.

Med pomembnejše dogodke je treba gotovo šteti tudi podpis listin o pobratenuju s PGD Kokrica, dobrovoljnim vatrogasnim društvom (v nadaljnjem besedilu: DVD) Pregrada, PGD Sveti Gregor, PGD Dobrava ter podpis listine o prijateljskem sodelovanju z PGD iz Dullma v Nemčiji.

S stalnim izobraževanjem članov in mladine, nabiranjem sredstev ter z marljivim delom je PGD Šmarje eno vodilnih gasilskih društev v GZ Šmarje pri Jelšah.

Grafikon 11: Članstvo PGD Šmarje pri Jelšah od ustanovitve

Vir: 110 let Gasilskega društva Šmarje pri Jelšah (1990) ter iz arhiva zapisniki občnih zborov PGD Šmarje pri Jelšah.

5.2 PRAVNI AKTI PGD ŠMARJE PRI JELŠAH

Pravni akti PGD Šmarje pri Jelšah, ki so bili sprejeti na Občnem zboru leta 2012, so: statut društva, pravilnik o finančno materialnem poslovanju, pravilnik o organizaciji poslovanja ter pravilnik o kandidacijskem postopku za volitve organov in funkcionarjev v PGD Šmarje.

Najvišji pravni akt društva je statut, ki so mu podrejeni vsi ostali pravilniki. Statut določa osnove za delovanje PGD Šmarje in se ga morajo držati vsi organi ter člani društva.

Pravilnik o finančno materialnem poslovanju PGD Šmarje ureja finančno delovanje društva, poslovnih knjig ter finančno in blagajniško poslovanje.

Pravilnik o organizaciji poslovanja PGD Šmarje se nanaša na delovanje društva, določa organiziranost ter način dela funkcionarjev in članov.

Pravilnik o kandidacijskem postopku za volitve organov in funkcionarjev PGD Šmarje je pripravljen za volitve vsakih 5 let, ko se volijo funkcionarji društva ter posamezni organi. V njem so zajeti vsi postopki kandidature ter kandidacijske komisije.

Na operativnem področju je veljaven Operativni načrt varstva pred požarom PGD Šmarje, ki je osnova za delovanje operativnih gasilcev. V njem so določene smernice za delovanje gasilke enote ter načrt aktiviranja v primeru požara, eksplozije ali druge nesreče, kjer ljudje potrebujejo pomoč.

5.3 ORGANIZIRANOST PGD ŠMARJE PRI JELŠAH

5.3.1 SPLOŠNO O ORGANIZACIJI DRUŠTVA

PGD Šmarje spada v IV. kategorijo in je osrednja gasilska enota v občini Šmarje pri Jelšah, kjer deluje še šest gasilskih društev, s katerimi pokrivamo 108 km² teritorija, 77 naselij, 31 katastrskih občin, 3.660 hišnih števil in 3.787 gospodinjstev. V občini živi 10.214 prebivalcev. PGD Šmarje pokriva teritorij Krajevne skupnosti Šmarje pri Jelšah, ki obsega 32 km², 29 naselij ter 4454 prebivalcev (SURS, 2015).

PGD Šmarje je gasilska organizacija s statusom pravne osebe zasebnega prava in je včlanjena v krovno gasilsko organizacijo GZS ter teritorialno GZ Šmarje pri Jelšah. (Pravilnik o organizacijskem poslovanju PGD Šmarje pri Jelšah, 2-3. člen)

Dejavnost društva izvajajo funkcionarji, organi in člani PGD Šmarje v skladu s statutom in ostalimi predpisi. Naloge se izvajajo prostovoljno, brez plačila in nagrad članom. Poslovanje PGD Šmarje vodi predsednik, ki je zakoniti zastopnik društva. Naloge na področju operative vodi poveljnik PGD Šmarje. Predsednik in poveljnik PGD sta gasilska funkcionarja, ki sta vsak na svojem področju odgovorna za delo PGD Šmarje.

Predsednik PGD skrbi za poslovanje društva po programu dela, sprejetem na letnem občnem zboru, je odredbodajalec finančno materialnega poslovanja, izvaja sklepe organov PGD ter je odgovoren za varovanje osebnih podatkov (Statut PGD Šmarje, 35. člen).

Poveljnik PGD opravlja operativne naloge in je odgovoren za požarno varstvo. Je vodja operative, zato so mu podrejeni vsi operativni gasilci.

Za izvajanje administrativnega poslovanja ima društvo tajnika, ki je član UO, odgovoren za sprejem pošte, pisanje zapisnikov, evidentiranje dokumentov, sestavo vabil za sestanke ter splošno pomoč funkcionarjema PGD Šmarje.

Za urejanje finančnega poslovanja in plačevanje računov skrbi blagajničarka, ki je tudi članica UO.

PGD Šmarje opravlja nepridobitno dejavnost v skladu z Zakonom o gasilstvu ter pridobitno dejavnost, ki je potrebna za uresničevanje ciljev PGD in je neposredno povezana s pridobivanjem prihodkov. Pod pridobitno dejavnost PGD Šmarje se šteje: prevoz vode, delo z avto lestvijo, najem sejne dvorane, čiščenje cest in vodnjakov, organizacija meddruštvenega tekmovanja z veselico, točenje pijač ob prireditvi Rokovo ter druge nerazvrščene dejavnosti za prosti čas (Statut PGD Šmarje, 10. člen).

Najvišji organ PGD Šmarje je občni zbor, ki mora biti sklican vsaj enkrat letno in ga sestavljajo vsi člani nad 16 let. Za pionirje in mladino, staro od 6 do 16 let, ima PGD poseben zbor, kjer sprejmejo poročilo o minulem delu, program dela, nove člane in podelijo priznanja najuspešnejšim. Predstavniki mladine je povabljen na članski občni zbor, kjer predstavi svoje poročilo. Občni zbor se skliče s sklepom UO, praviloma do konca meseca marca. Vabila se pošljejo 10 dni prej. Zaradi sodelovanja z drugimi gasilskimi društvi, GZ Šmarje pri Jelšah, Občino Šmarje pri Jelšah ter drugimi organizacijami se povabi tudi te predstavnike. Občni zbor je sklepčen, v kolikor je prisotnih več kot polovica članov. V nasprotnem primeru je potrebno začetek preložiti za pol ure in je zbor sklepčen, če je prisotna najmanj tretjina članov PGD. Za svoje delovanje sprejme delovno predsedstvo, zapisnikarja, dva overitelja zapisnika ter verifikacijsko komisijo (Statut PGD Šmarje, 21-24 člen).

Za izvajanje tekočih nalog, programa dela ter finančnega plana občnega zbora se med letom člani UO sestajajo na sejah. UO PGD Šmarje pri Jelšah šteje 13 članov, in sicer predsednik, namestnik predsednika, poveljnik, namestnik poveljnika, predstavnik mladih, predstavnica članic in predstavnik veteranov. Ostale člane si izbere predsednik s sklepom UO in s potrditvijo na občnem zboru. Mandatna doba predsednika in članov vseh odborov je 5 let. UO PGD Šmarje pri Jelšah vodi predsednik, zapisnikar je tajnik društva.

UO PGD Šmarje izvršuje program dela in finančni plan, potrjen na občnem zboru, sklicuje občni zbor, upravlja s premoženjem društva, določa višino letne članarine, pripravi letno poročilo o delovanju PGD, odloča o pritožbah zoper odločitve organov društva, sprejema nove člane, sklepa o podelitvi diplom, priznanj in napredovanj ter uresničuje druge naloge statuta društva ter naloge GZS, GZ Šmarje in ostale, ki mu jih naloži občni zbor (Statut PGD Šmarje, 28. člen).

UO PGD Šmarje ima za lažje delo ustanovljene redne in občasne komisije (Statut PGD Šmarje, 30. člen):

- komisijo za odlikovanja in priznanja
- komisijo za delo z mladimi
- komisijo za veterane
- komisijo za članice
- komisijo za zgodovino ter arhiv
- komisijo za popis osnovnih sredstev
- komisijo za organizacijo meddruštvenega tekmovanja z veselico (občasna)
- komisijo za organizacijo Rokovega (občasna).

Za operativno usposobljenost in za uresničevanje strokovnih nalog ima PGD Šmarje imenovano poveljstvo, ki ga izvoli občni zbor na predlog poveljnika.

Poveljstvo sestavlja 9 članov: poveljnik, namestnik poveljnika, dva podpoveljnika ter pomočniki poveljnika za radijske zveze, prvo pomoč in za naprave zaščite dihal. Poleg teh pa sta v poveljstvu še orodjar in glavni strojnik. Poveljstvo in njihovi člani imajo mandat 5 let. Poveljnik je za svoje delo odgovoren predsedniku PGD, upravnemu odboru in občnemu zboru.

Poveljstvo opravlja naloge v skladu s pravili gasilske službe, posebnimi pravili gasilske službe in statutom PGD Šmarje, skrbi za izobraževanje in usposabljanje, izvaja sklepe občnega zbora, skrbi za opremljenost gasilske enote, za izpolnjevanje programa dela društva in uresničuje druge naloge, ki mu jih naloži UO ali občni zbor (Statut PGD Šmarje, 32. člen).

Za kontrolo realizacije programa dela in finančnega plana občnega zbora ter sklepov upravnega odbora v društvu skrbi nadzorni odbor, ki ima tri člane in je redno vabljen na vse seje UO PGD Šmarje. Nadzorni odbor ima mandatno dobo 5 let in je za svoje delo odgovoren občnemu zboru.

Predsednik PGD Šmarje lahko za lažje izvajanje nalog društva skliče kolegij PGD, ki ga sestavljajo poleg predsednika še namestnik predsednika, poveljnik, namestnik poveljnika, tajnik in blagajnik.

PGD Šmarje za svoje potrebe vodi posamezne evidence, to so: matična knjiga članov, knjigo prejete in odposlane pošte, knjigo izdanih in prejetih računov, glavno knjigo o finančnem poslovanju, knjigo osnovnih sredstev, drobnega inventarja, seznam izdanih potnih nalogov za službena potovanja, za društvena vozila in evidence o opravljanju operativne gasilske dejavnosti (Pravilnik o organizaciji poslovanja PGD Šmarje pri Jelšah, 18. člen):

Pošto, sprejeto po navadni poti, odpre tajnik, jo vpiše v knjigo prejete pošte in dostavi predsedniku PGD Šmarje, ki jo posreduje pristojni osebi.

5.3.2 DELO Z MLADINO

Posebno pozornost je potrebno nameniti vzgoji mladine v gasilski organizaciji, saj so naša prihodnost. Brez mladih, ki bodo prevzeli funkcije in naloge varstva pred požarom za nami v gasilstvu, ni prihodnosti prostovoljnega gasilstva.

Mladi od 6. do 18. leta se v PGD Šmarje vključujejo preko osnovne šole, prijateljev, gasilskega krožka, predstavitev gasilstva v času meseca požarne varnosti in drugače.

Ko izrazi otrok interes za vpis v PGD Šmarje, mu društvo ponudi pristopno izjavo, ki jo mora podpisati tudi starš ali skrbnik. To obravnava UO PGD Šmarje, ki potrdi pristop s sklepom in tako se mladega člana lahko vpiše v evidenco članstva. Uradno se ga sprejme na občnem zboru gasilske mladine, ki je praviloma februarja.

Gasilska mladina se glede na starost deli na (Priročnik za delo z gasilsko mladino, str. 17-18):

- pionirji od 7. do 11. leta starosti
- mladinci od 12. do 16. leta starosti
- gasilci pripravniki od 16. do 18. leta starosti.

Ko pionir ali mladinec stopi v gasilske vrste, se mu izda knjižica pionirja ali mladince, gasilec pripravnik pa dobi gasilsko izkaznico. To legitimacijo potrebujejo na vseh pionirskih in mladinskih tekmovanjih, zato je obvezna za vse.

Gasilska mladina se v PGD Šmarje uči osnov gasilstva, gasilskih pojmov, gasilskega orodja in vozil, zgodovino gasilstva, osnovo prve pomoči in se udeležuje gasilskih vaj, ki so posebej prilagojene zanje. Po programu GZS se gasilska mladina udeležuje tekmovanj, ki zajemajo tekmovalne discipline (Pravila gasilskih in gasilsko-športnih tekmovalnih disciplin, str. 3):

- vaja z vedrovko za pionirje in pionirke,
- štafeta na 400 m z ovirami za pionirke in pionirje,
- štafeta s prenosom vode za pionirke in pionirje,
- vaja z ovirami za mladinke in mladince,
- štafeta na 400 m z ovirami za mladince in mladinke,
- vaja razvrščanja za mlade.

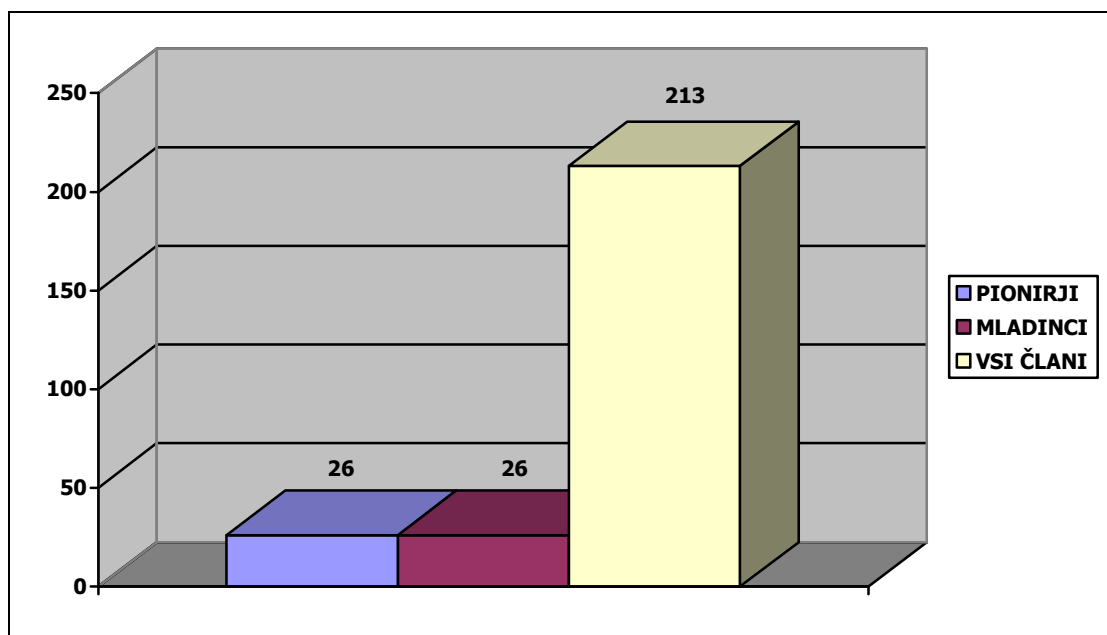
Poleg teh disciplin se mladina udeležuje še gasilskih kvizov, orientacije in drugih tekmovanj, ki pa so manj pogosta.

PGD Šmarje ima za delo z mladimi imenovano mladinsko komisijo, katere predsednik je član UO in je odgovoren za delovanje mladine. Predsednik mladinske komisije je tudi glavni mentor. Vsi mentorji, ki sodelujejo na vajah in potem na tekmovanjih, morajo imeti izpit za mentorja mladine. Mladinska komisija se sestaja po potrebi in izpolnjuje plan dela, ki si ga določi na občnem zboru gasilske mladine.

Za delovanje gasilske mladine je določena finančna postavka v finančnem planu, ki se potrdi na Občnem zboru PGD Šmarje. Predsednik društva in mentor se pred sestavljanjem plana dela in finančnega plana društva pogovorita glede nalog mladine in poizkušata realizirati

dane ideje. Mladina, ki deluje v gasilskem društvu, je pod odgovornostjo gasilskih mentorjev. Ob poškodbi na vajah ali tekmovanjih so vsi gasilci PGD Šmarje zavarovani.

Grafikon 12: Število pionirjev in mladincev v PGD Šmarje

Vir: Vulkan (2016)

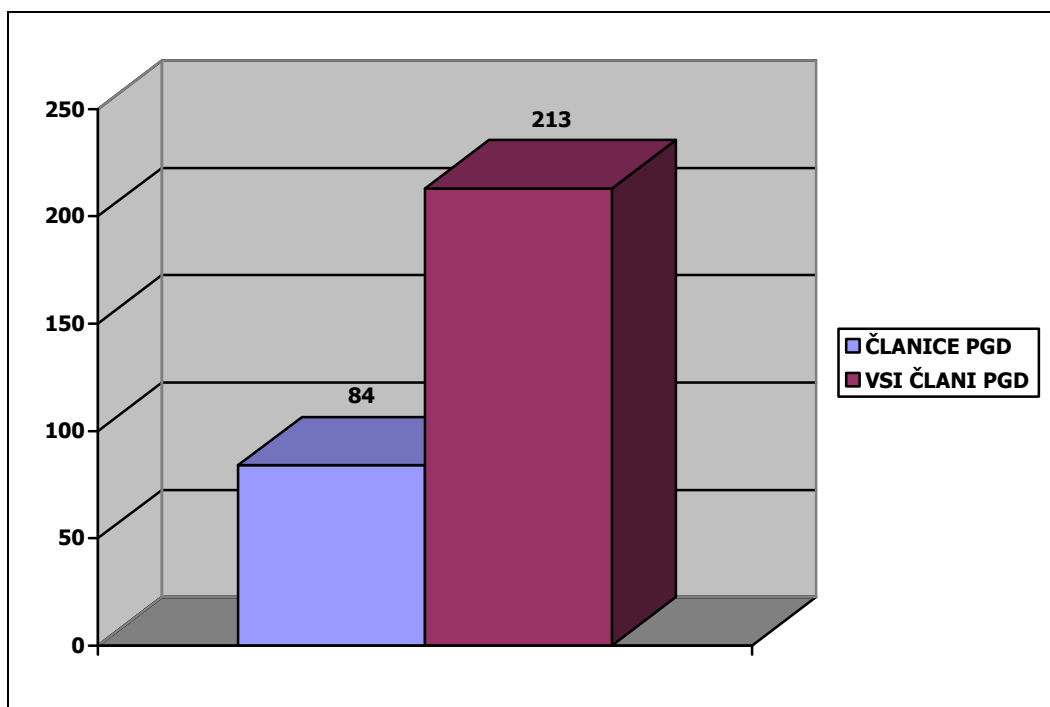
5.3.3 VKLJUČEVANJE ŽENSK V GASILSKO DRUŠTVO

V 19. stoletju ni bilo zabeleženih dogodkov, kjer bi sodelovale ženske kot gasilke, obstajajo pa dokazi o ženski gasilski enoti zdravilišča Dobrna v času prve svetovne vojne, vendar zapisov o aktivnosti ni. Leta 1933 je Kraljevina Jugoslavija dobila nov zakon o organizaciji gasilstva, v katerem je pisalo, da je prostovoljna gasilska četa sestavljena ne glede na spol in tako so tudi ženske dobile možnost sodelovati v gasilstvu. Naraščanje žensk v gasilskih četah se je začelo z 2. jugoslovanskim kongresom, ki je bil v Ljubljani leta 1939. Ob ustanovnem kongresu GZS je že bilo vključenih 3136 članic ali 6,45 % vsega članstva. Število članic se je iz leta v leto spreminjalo, a po letu 1968 je začelo strmo naraščati, ker si je GZS posebej prizadevala za vstop in enakopravnost žensk v gasilsko organizacijo (Božič, 1991, str. 13-30.).

Na ravni GZS deluje svet članic, ki skrbi za povezovanje komisij članic med društvi in gasilskimi zvezami. Svet članic organizira posvete članic ter njihovih vodij enkrat ali večkrat letno.

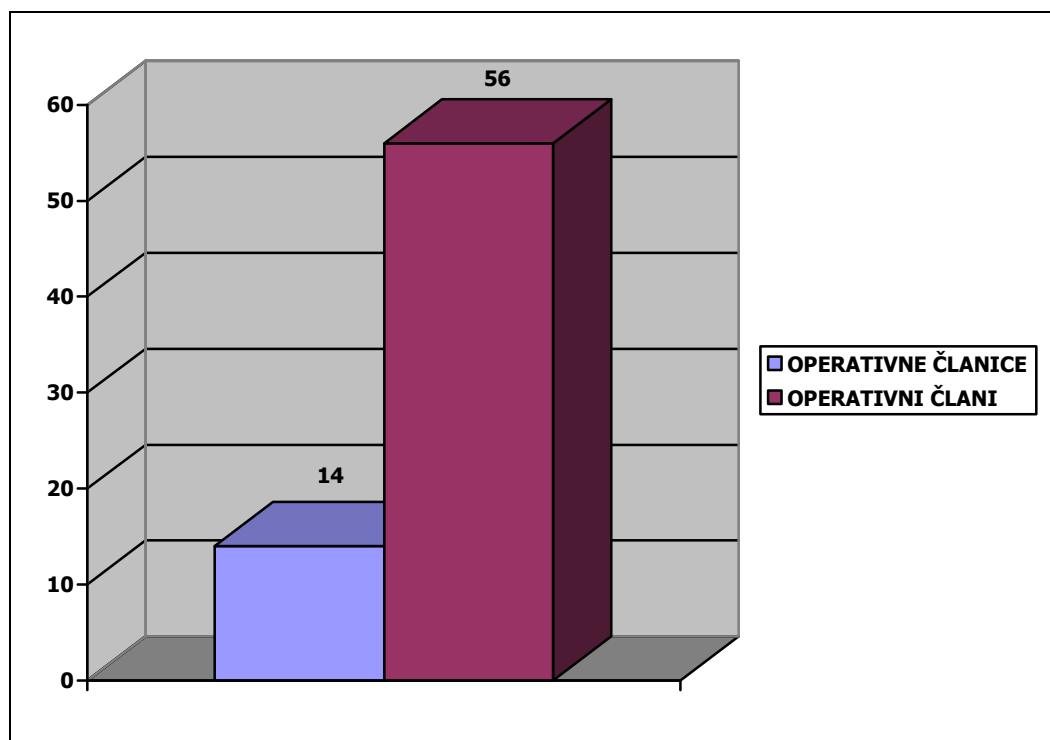
Ženske so v PGD Šmarje enakopraven del članstva, saj se vključujejo v vse aktivnosti gasilstva v kraju. Od 213 članov imamo v društvu 84 članic in od teh 14 operativnih gasilk.

Grafikon 13: Število članic PGD Šmarje v primerjavi vsemi člani

Vir: Vulkan (2016)

Grafikon 14: Število operativnih gasilk v primerjavi z operativnimi gasilci

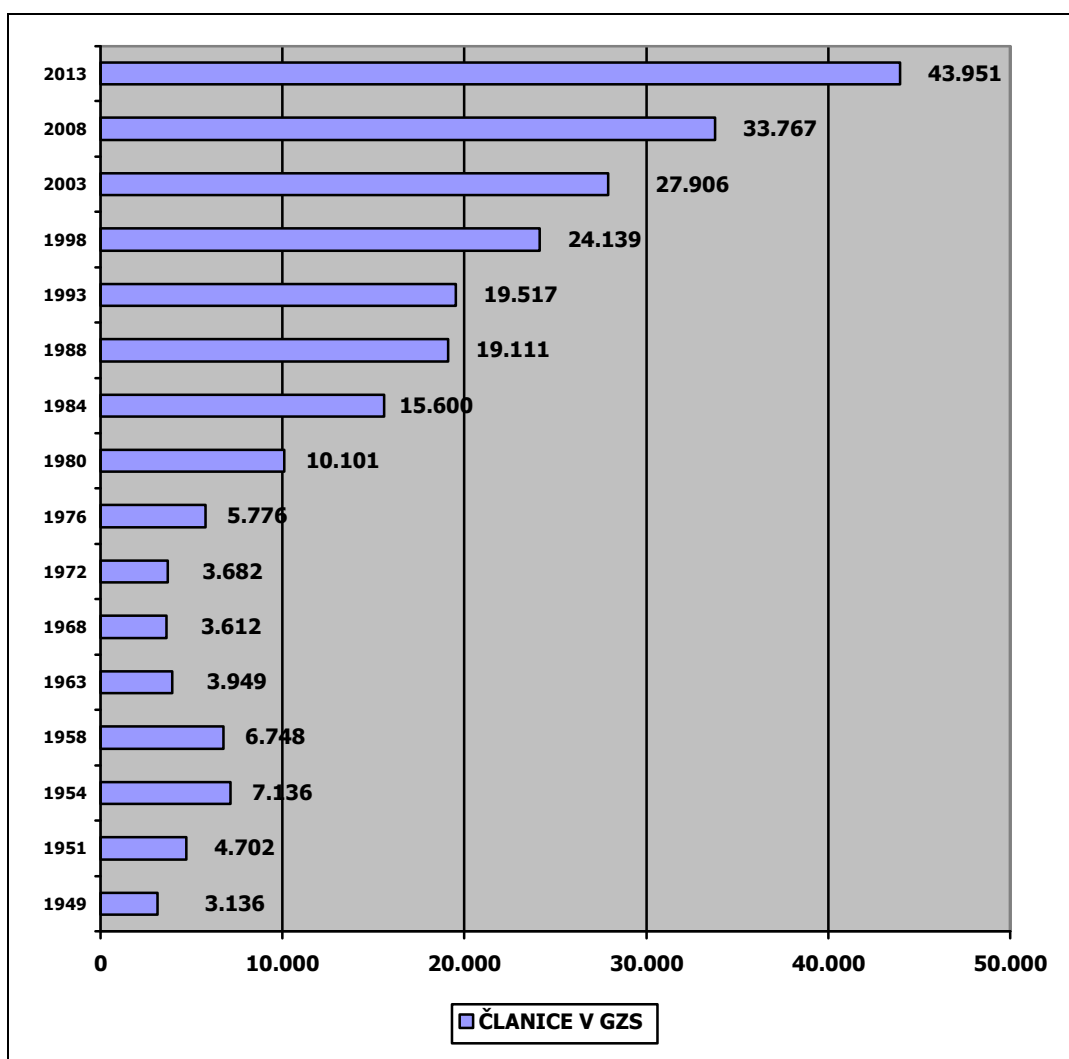
Vir: Vulkan (2016)

Ženske so prvotno postajale članice, ker so bili gasilci moške in so pomagale z deli v gasilskem domu, ob kulturnih prireditvah, veselici in delale so pomožna dela. Današnje delo gasilk je enako cenjeno kot delo moških gasilcev.

Članice v PGD Šmarje imajo svojo ekipo članic A, s katero se udeležujejo gasilskih vaj, tekmovanj, se izobražujejo, usposablajo in se operativno udelejujejo kot njihovi moški tovariši. Članice so vključene tudi v vodstvo gasilskega društva, saj so tri v UO in ena v nadzornem odboru društva (v nadaljnjem besedilu: NO).

Število članic v vseh društvih GZS narašča skupaj z vsem članstvom. Ob 16. kongresu GZS je bilo zabeleženih 43.951 članic, kar je razvidno iz grafikona št. 15.

Grafikon 15: Število članic v GZS po kongresih

Vir: GZS (privzeto 2016)

5.3.4 DELOVANJE STAREJŠIH GASILCEV

Starejše gasilke in gasilci so s svojim delom v preteklosti skrbeli za dobrobit društva ter ohranjali gasilstvo po najboljših močeh, zato jih je potrebno spoštovati. V PGD Šmarje so gasilski veterani pomembni člani društva, ki še vedno s svojim delom pripomorejo uresničevanju plana dela ter pri ostalih nalogah PGD.

Gasilski veterani (starost 63 let naprej) in veteranke (starost 55 let naprej) se vključujejo v vse aktivnosti PGD razen operativnih, ki jih zaradi let ne morejo opravljati. Če se poveljnik odloči, lahko na intervenciji opravljajo manj zahtevna dela, ki pa niso življenjsko nevarna.

V PGD Šmarje veterani delujejo in se družijo na gasilskih vajah in tekmovanjih. Sodelujejo pri manj zahtevnih delih v društvu, kot so: gasilske proslave, gasilski pogrebi, manj zahtevne gasilske straže, pomagajo na gasilski veselici in ostalih delih, ki jim jih naložita predsednik ter poveljnik.

Kot vsi ostali gasilci se lahko tudi veterani izobražujejo, usposablajo, napredujejo v čine in prejema priznanja ter odlikovanja. V PGD Šmarje gasilski veterani sodelujejo v UO, NO, komisiji za odlikovanja, priznanja ter napredovanja v čine, v komisiji za zgodovino in komisiji za veterane. Predsednik komisije za veterane skliče enkrat ali dvakrat letno sestanek, na katerega povabijo tudi predsednika in poveljnika. Na tem sestanku razpravljajo o opravljenem delu, planiranih nalogah ter dajejo predloge, ki jih potem predsednik predstavi na UO in jih skupaj s člani poizkušajo uresničiti. V PGD Šmarje je od skupno 213 članov, 36 gasilskih veterank in veteranov.

5.4 FINANCIRANJE PGD ŠMARJE

Premoženje PGD Šmarje sestavljajo nepremične in premične stvari, materialne pravice in denarna sredstva (Statut PGD Šmarje, 39. člen).

Na občnem zboru se za tekoče leto sestavi predvideni finančni plan, ki je narejen na podlagi tekočih odlivov za delovanje ter plana dela. Finančni plan zajema predvidene prihodke in odhodke. To so sredstva, ki jih PGD dobi z donacijami, prostovoljnimi prispevki, sredstvi iz proračuna, članarino, prevozi vode, s sredstvi dela dohodnine fizičnih oseb, deli z lestvijo, gasilsko veselico, točenjem pijač na prireditvi Rokovo, zbiranjem odpadnih kovin ter sofinanciranjem države. Vsa sredstva se uporabijo za delovanje društva ter uresničevanje planiranih nalog za tekoče leto. Vsi prihodki, ki se pridobijo iz pridobitne dejavnosti, se porabijo za uresničevanje nepridobitne dejavnosti in so samo pomoč za doseg le-tega.

Predvideni odhodki so vsi odhodki, ki jih društvo plača za svoje delovanje (elektrika, komunala, gorivo itd.), odhodki iz plana dela, za gasilske obleke, vozila in opremo, za tekmovanja, delo z mladino, občni zbor, seje, donacije drugim in ostali planirani ali ne planirani odhodki.

Konec koledarskega leta se za poslovno leto izdela letno poročilo, ki vsebuje bilanco stanja, izkaz poslovnega izida ter poročilo o poslovanju. Ta poročila izdela predsednik na predlog UO

ter na podlagi računov, plana dela ter finančnega plana za preteklo leto. Predsednik predstavi poročila na članskem sestanku in UO, kjer dobi soglasje, da se poročila lahko podajo na občnem zboru, ki je praviloma konec februarja. Pred predstavitvijo mora svoje mnenje za končano poslovno leto podati tudi NO, ki se dobi na sestanku in pregleda finančno in materialno poslovanje. Občni zbor z večino glasov članov potrdi poročila prejšnjega poslovnega leta ter plan dela in finančni plan za tekoče leto.

Predsednik PGD Šmarje ima pooblastilo, da kljub odhodkom, ki niso planirani v finančnem planu, so pa potrebni za delovanje društva ali za izvajanje programa dela, odobri odhodke v skupni višini do 1.500 EUR. Vse ostale ne planirane odhodke nad 1.500 EUR, mora s sklepom potrditi UO.

Za delo na finančnem in materialnem področju v društvu odgovarjata blagajnik in računovodja. PGD Šmarje poleg drugih članov izvoli v UO društva tudi blagajnika, ki aktivno sodeluje pri delu gasilskega društva in je seznanjen z vsemi deli. Računovodja je zunanja oseba, ki evidentira posamezne knjigovodske listine, obračunava prispevke in davke, predlaga kontni načrt PGD in ga usklajuje s predpisanim. PGD Šmarje vodi knjige po sistemu dvostavnega knjigovodstva (Pravilnik o finančno materialnem poslovanju PGD Šmarje, 2-3. člen).

Obvezne knjigovodske listine, ki jih uporablja PGD Šmarje, so: izdani in prejeti računi, dobropisi, izpisi odprtih postavk, obračuni plačilnega prometa, izpiski transakcijskega računa, pogodbe, odločbe, dobavnice, sklepi UO, naročilnice in reverzi (Pravilnik o finančno materialnem poslovanju PGD Šmarje, 5. člen).

Plačevanje računov v PGD Šmarje poteka tako, da račune, ki jih prejme tajnik, zabeleži v knjigo prejete pošte in jih dostavi predsedniku. Ta jih pregleda, podpiše in jih dostavi blagajničarki, ki jih plača preko plačilnih nalogov na banki. Blagajničarka račune nato preda računovodkinji, ki jih vknjiži v računovodski izkaz.

Vse poslovne listine se hranijo v arhivu gasilskega doma v papirni obliki.

PGD Šmarje opravi popis vseh materialnih sredstev enkrat letno. Za to delo UO s sklepom na svoji seji odredi komisijo za izvedbo in rok popisa. Komisijo sestavljajo predsednik in štirje člani, ki so odgovorni za pravilno opravljen popis.

Ko komisija opravi popis materialnih sredstev, pripravi poročilo, ki ga predsednik komisije predstavi na UO društva. To poročilo sestavljajo ugotovljene razlike med dejanskim stanjem s popisa ter stanjem iz knjigovodskih listin.

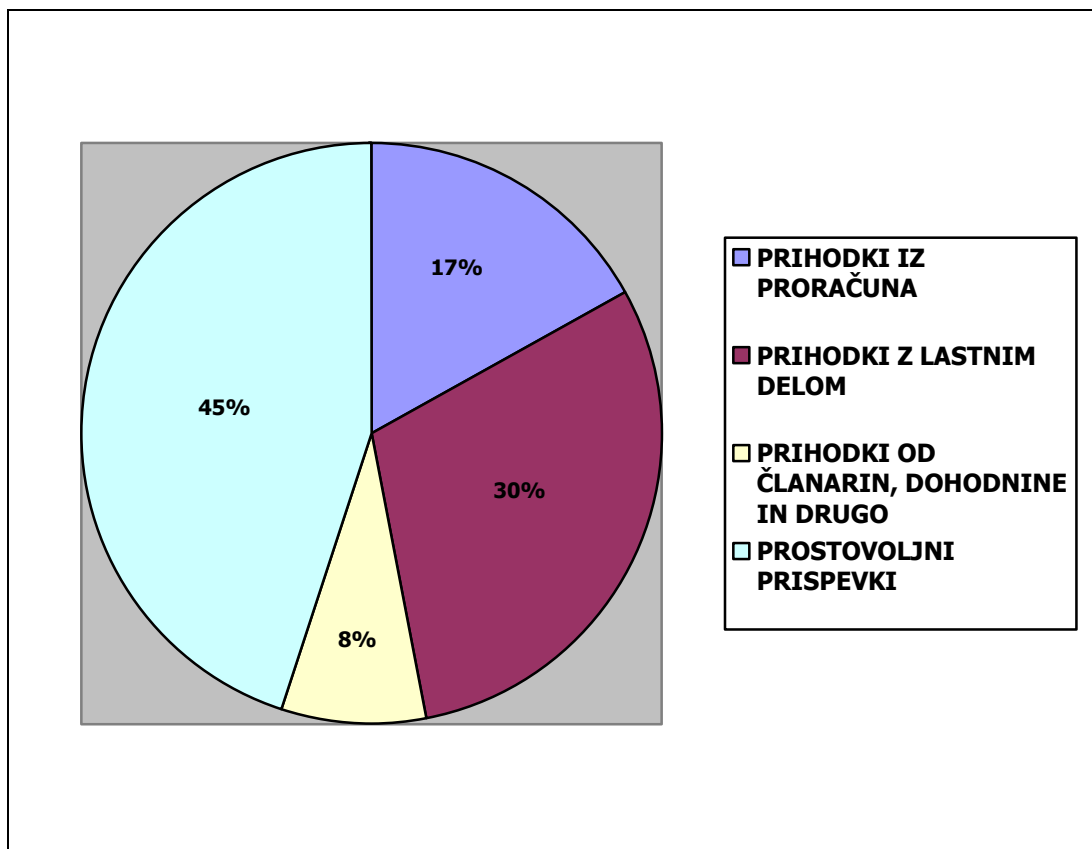
Gasilska društva se morajo truditi, da si s svojim delom in prostovoljnimi prispevki zagotovijo sredstva za izpolnitev plana dela ter finančnega plana. S sredstvi, pridobljenimi iz proračuna, članarin, dohodnine ter sofinanciranjem opreme se društvo ne more razvijati in kupovati sodobno gasilsko opremo ter vozila, ki jih potrebuje za izvajanje varstva pred požarom.

PGD Šmarje je dobro sodeluje z občino in krajevno skupnostjo, saj se člani trudijo za pridobitev sredstev na vse možne načine.

V PGD Šmarje s svojim lastnim delom in že naštetimi aktivnostmi pridobijo potrebna sredstva za boljše delovanje društva. Brez teh aktivnosti bi društvo delovalo manj učinkovito, saj ne bi mogli zagotoviti opreme, potrebne za osrednje gasilsko društvo.

V spodnjem grafikonu so prikazani odstotki pridobljenih prihodkov v finančnem poročilu za leto 2015.

Grafikon 16: Financiranje PGD Šmarje v odstotkih za leto 2015

Vir: Realizacija finančnega plana PGD Šmarje (2015)

5.5 OPERATIVNA SPOSOBNOST TER GASILSKE INTERVENCIJE

Najpomembnejša dejavnost prostovoljnega gasilstva je reševanje ljudi in premoženja ob naravnih in drugih nesrečah, zato se gasilci izobražujejo in usposabljujejo, da lahko ob nevarnosti ali nesreči učinkovito posredujejo.

Zaradi velikosti občine se PGD Šmarje povezuje v gasilsko občinsko poveljstvo občine Šmarje pri Jelšah, v kateri je še 6 drugih enot. Skupaj se povezujejo v GZ Šmarje pri Jelšah, ki deluje na območju občin Šmarje pri Jelšah, Podčetrtek, Bistrica ob Sotli, Kozje, Rogaška Slatina in Rogatec. V GZ Šmarje pri Jelšah je vključenih 24 prostovoljnih gasilskih društev.

PGD Šmarje sodi v IV. kategorijo društev po merilih za organiziranost in opremljenost prostovoljnih gasilskih enot. Ta naziv je društvo dobilo na podlagi sklepa občine o razvrstitvi društva v višjo kategorijo leta 2010. V to kategorijo je prišlo z dejstvom, da je v občini Šmarje pri Jelšah več kot 10.000 prebivalcev, da je društvo osrednja gasilska enota v občini ter premore potrebno tehniko in operativne gasilce za višjo kategorijo. Kot pogoj za IV. kategorijo gasilskih društev je izvoz gasilske enote v 5 minutah od poziva na intervencijo ter pripravljenost 54 zdravniško pregledanih in primerno zaščitno oblečenih operativnih gasilcev.

Gasilska enota, ki deluje na intervencijah, mora biti zdravniško pregledana, zato PGD Šmarje skrbi za redne preglede. Vsak gasilec, ki opravi izpit in sodeluje na gasilski intervenciji, mora biti predhodno napoten na preventivni zdravniški pregled po 3. ali 4. členu zakona o ugotavljanju zdravstvene sposobnosti operativnih gasilcev. 3. člen omenjenega zakona ugotavlja zdravstveno sposobnost za operativne gasilce, ki opravljajo manj zahtevna dela (dela, kjer se ne uporablja izolirni dihalni aparat). Po 4. členu zakona pa se pregleda operativne gasilce, ki opravljajo vsa dela gašenja in reševanja, tudi delo z izolirnim gasilskim aparatom (Pravilnik o ugotavljanju zdravstvene sposobnosti operativnih gasilcev, 3-4. člen). Za zdravniške preglede skrbi poveljnik društva, ki po opravljenem izpitu za gasilca, operativca takoj pošlje na pregled. Prav tako stori, ko operativnemu gasilcu poteče že opravljen zdravniški pregled.

PGD Šmarje ima alarmiranje urejeno preko gasilske sirene ali tiho preko pozivnika in telefona. Ko center za obveščanje v Celju, ki pokriva območje Šmarja pri Jelšah, dobi obvestilo o požaru ali nesreči, sproži za operativne gasilce alarm na pozivnik. Za lažje, hitrejše in boljše alarmiranje ima PGD Šmarje tudi avtomatsko sporočilo na mobilne telefone. V primeru večje intervencije ali ure, ko se ve, da so operativni gasilci v službi, se proži alarm tudi preko gasilske sirene, ki je na strehi gasilskega doma. Sireno sproži center za obveščanje Celje ali fizično hišnik v gasilskem domu.

Po dobljenem pozivu se operativni gasilci zberejo, opremijo za reševanje in z gasilskimi vozili odpeljejo na kraj nezgode. Gasilsko intervencijo vodi poveljnik PGD Šmarje. Če je odsoten, pa namestnik poveljnika, oba podpoveljnika ali gasilec z najvišjim činom oz. izkušnjami.

Člani PGD Šmarje se izobražujejo in usposabljujejo preko programov GZS, tečajev GZ Šmarje ter s svojim notranjim izobraževanjem, ki ga planira in realizira poveljstvo. Na začetku leta

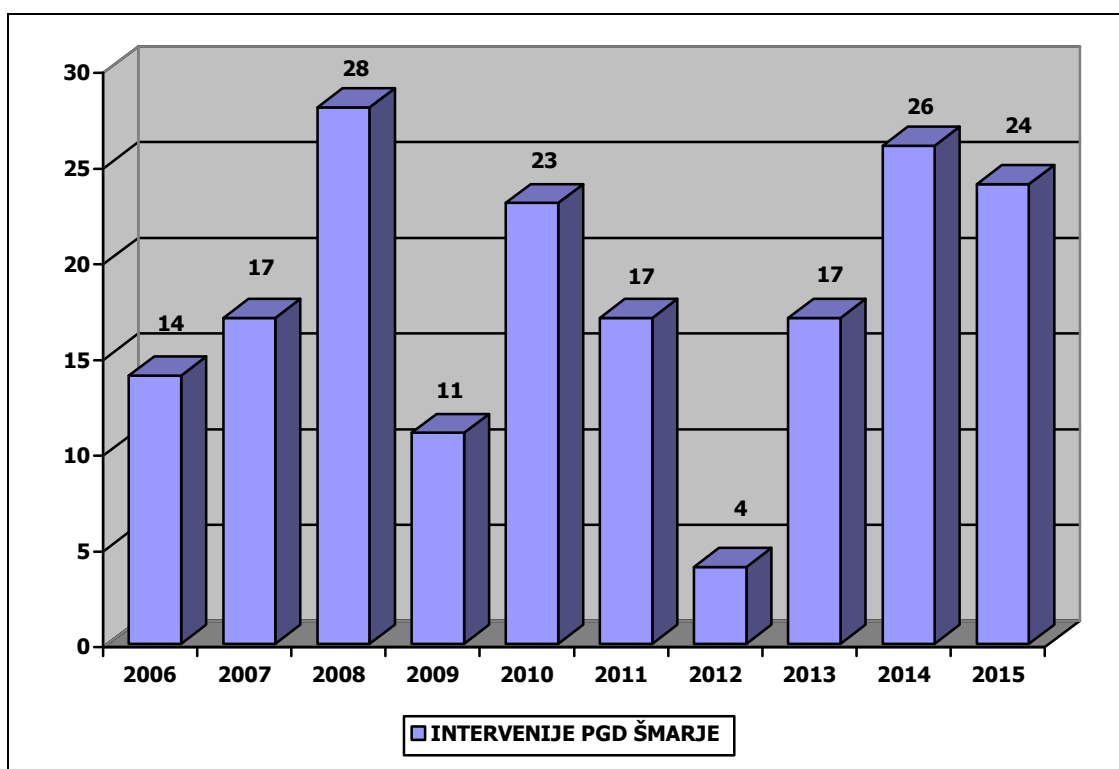
poveljstvo sestavi program usposabljanj, ki se izvajajo skozi leto. Izobraževanje poteka v gasilskem domu ali na terenu, v kolikor je to potrebno. Vodja izobraževanja je poveljnik, pomagajo pa mu namestnik poveljnika ter oba podpoveljnika vsak na svojem področju.

Operativni gasilci PGD Šmarje se morajo udeležiti 70 % vseh izobraževanj, da lahko sodelujejo na gasilskih intervencijah. Izobraževanje poteka na področju: spoznavanja orodja in opreme, tehničnega reševanja, gašenja v naravnem okolju, gašenja v notranjih prostorih, uporabe izolirnih dihalnih aparatov, uporabe radio vez, prve pomoči ob nesreči, spoznavanja gasilsko-športnih disciplin in izobraževanja voznikov-strojnikov.

V primeru nesreče v prometu ali razlitja nevarnih tekočin ima na območju GZ Šmarje ali bivše Upravne enote Šmarje pri Jelšah, PGD Steklarna Rogaška koncesijo države za ravnanje pri takšnih nesrečah. Če je potrebno tehnično posredovanje v prometu ali razlitju nevarnih snovi, center za obveščanje obvesti PGD Steklarno Rogaška, ki ima naziv enota širšega pomena. Za to delo ima to društvo potrebno opremo in vozila, da lahko učinkovito in primerno posreduje.

Intervencije PGD Šmarje v zadnjih desetih letih so prikazane v grafikonu številka 17.

Grafikon 17: Intervencije PGD Šmarje v letih od 2006 do 2015

Vir: Vulkan (2016)

5.6 GASILSKA VOZILA TER ZAŠČITNA IN REŠEVALNA OPREMA

Vsako gasilsko društvo ima za gašenje in reševanje vozila, ki mu pripadajo oz. jih določa kategorizacija gasilskega društva.

PGD Šmarje kot osrednja enota in društvo IV. kategorije izvaža na svojem terenu in tudi na območjih drugih društev v občini: PGD Mestinje, PGD Sladka Gora, PGD Kristan Vrh, PGD Šentvid, PGD Zibika in PGD Sveti Štefan. Na območju Krajevne skupnosti Šmarje pri Jelšah izvaža, če je potrebno, s pomočjo drugih društev.

Gasilska vozila morajo ustrezati tipizaciji gasilskih vozil, ki jih predpisuje GZS. V teh pravilih je določeno, kakšna so lahko ta vozila, kakšna mora biti nadgradnja, minimalno predpisana oprema ter oznake in napisi na vozilih.

PGD Šmarje ima v svojih garažah naslednja vozila (Operativni načrt varstva pred požarom PGD Šmarje, str. 14):

- Gasilsko vozilo s cisterno MAN 24/50. To je vozilo z vodo in gasilsko črpalko s pogonom preko motornega pogona, ki premore max. pretok vode 2400 l/minuto. Cisterna ima kapaciteto 5000 l. Posadka v vozilu je 1+2 (voznik in 2 gasilca).
- Gasilsko vozilo s cisterno MAN 16/25. Vozilo je z vgrajeno visokotlačno črpalko na motorni pogon z rezervoarjem 2500 l z max. pretokom vode 1600 l/minuto. Posadka vozila je 1+6 (voznik in 6 gasilcev).
- Gasilsko vozilo s cisterno DEUTZ 16/25. Enake karakteristike kot MAN 16/25.
- Gasilska avto lestev DEUTZ ALK. Avto lestev dolžine reševanja 30 m s košaro. Posadka 1+2 (voznik in 2 gasilca).
- Gasilsko vozilo za prevoz moštva PEUGEOT BOXER GVM-1. Vozilo je namenjeno izključno prevozu gasilcev na intervencijo ali prevoz na družabne dogodke. Vozilo ima samo osnovno opremo, ki jo zahteva tipizacija GZS. Posadka vozila je 1+8 (voznik in 8 gasilcev).
- Gasilsko vozilo z vodo RENAULT MASTER GVV-1. Vozilo ima vgrajeno visokotlačno črpalko z rezervoarjem vode 300 l. V vozilu je najnujnejša oprema za gašenje in reševanje začetnih požarov s posadko 1+8 (voznik in 8 gasilcev).

PGD Šmarje ima za vsako vozilo tri izkušene voznike, ki imajo prednost pri vožnji na intervencijo, skrbijo, da je vozilo očiščeno, prisotna vsa oprema ter pripravljeno za posredovanje. Gasilska vozila se redno vzdržujejo in servisirajo, za kar skrbijo vozniki. Vsak član PGD Šmarje mora ob nenujnem izvozu iz gasilskega doma predhodno obvestiti poveljnika ali njegovega namestnika.

Operativni gasilci za zaščito na intervenciji uporabljajo zaščitno gasilsko opremo, ki jo po predpisih morajo nositi v celoti. V to zaščitno opremo, ki je tipizirana pri GZS, za posredovanje ob požarih sodijo: zaščitna gasilska obleka in čelada, zaščitni gasilski škornji, zaščitne rokavice, podkapa ter gasilski pas. Vsa našeta oprema ima svojo življenjsko dobo in jo je potrebno redno pregledovati zaradi možnih poškodb na opremi, ki bi lahko ogrozile gasilca pri posredovanju. Operativni gasilci so za gasilsko zaščitno opremo ves čas odgovorni. V gasilskem domu je 54 omar, kamor se ta oprema zloži in v potrebi uporablja.

Za gašenje požarov v notranjih prostorih in drugih intervencijah operativni gasilci, ki imajo opravljen tečaj, uporabljajo IDA, ki se nahajajo v vozilih in se po vsaki uporabi ponovno pripravijo za uporabo. PGD Šmarje polni jeklenke za celotno GZ Šmarje, saj imajo v gasilskem domu kompresor, ki polni jeklenke IDA.

Ob požarih v zunanjem okolju ali gozdnih požarih lahko operativni gasilci uporabljajo zaščitne gasilske obleke za gozdne požare, ki so tipizirani pri GZS. Te obleke imajo gasilci prav tako v omarah zraven ostale zaščitne opreme.

Vsa oprema v gasilskem domu je last PGD Šmarje. Član društva opremo samo zadolži in jo ob morebitnem izstopu vrne oziroma razdolži.

5.7 RAZVOJNE SMERNICE ZA DELOVANJE DRUŠTVA

PGD Šmarje se kot ostala društva soočajo s pomanjkanjem sredstev za nakup opreme. Prostovoljni prispevki, sredstva iz proračuna in sofinanciranje gasilske opreme ne zadoščajo več za vso potrebno opremo in delovanje društva.

Vsa gasilska oprema, ki je tipizirana, je zelo draga. Še posebej gasilska zaščitna oprema za zavarovanje gasilca. Cena kompleta opreme, ki šteje zaščitne hlače, jakno, čelado, podkapo, škornje in rokavice, se giblje med 700 in 1300 EUR. Kot društvo IV. kategorije se mora PGD Šmarje zelo potruditi, da zbere sredstva za njihov nakup operativnim članom, ki pa za učinkovito in varno posredovanje ob intervencijah morajo biti primerno zavarovani.

Zato prostovoljno gasilstvo še zdaleč ni samo varstvo pred požarom in pomoč sočloveku, ampak nenehna borba za zbiranje sredstev za nakup opreme z lastnim delom.

PGD Šmarje si bo še naprej prizadevalo za zbiranje prostovoljnih prispevkov od občanov in z lastnim delom. Brez občanov in prispevka ob novoletnih praznikih bi marsikatero društvo že propadlo ali pa bi večje breme nosila občina. Plan PGD Šmarje je izkoristiti vse možne vire za pridobitev sredstev, z odprodajo odpadnih kovin, pridobitvijo 0.5 % z dela dohodnine, polnjenjem IDA, itd. Brez lastne angažiranosti društvo ne bo imelo dovolj prihodkov za realizacijo bogatih planov dela, ki si jih vsako leto zada.

Zahteve, ki jih GZS in država nalaga prostovoljnemu gasilcem, so vedno ostrejšje in za društva naporne. Zakoni niso napisani tako, da bi društvu pomagali. Gasilec operativec se mora danes veliko izobraževati, vaditi, se izpopolnjevati ter sodelovati pri vseh aktivnostih PGD in ne samo na intervencijah.

PGD Šmarje bo še naprej skrbelo za ohranjanje gasilske tradicije v kraju z vključevanjem mladine v društvo, kar je prioritetni cilj. Brez gasilske mladine, ki bo prevzela varnost pred požarom in ostale naloge v društvu, ni prihodnosti. Vsako leto se mentor mladine trudi z vajami, usposabljanji in motivira mlade, da v društvu ostanejo. Prav tako se tega zaveda vodstveni kader, ki s sredstvi pomaga, da se gasilska mladina dobro počuti v gasilskem domu.

Zelo pomembno je, da so v društvu prisotne ženske, ki so dobrodošle na vseh področjih gasilskih del. Da imajo v PGD Šmarje toliko članic, je tudi posledica večjih društvenih aktivnosti, kjer so ženske morale sodelovati in tako so občanke postale članice društva. Želja v prihodnje je, da se ohrani število članic v društvu in da sodelujejo na vseh področjih.

PGD Šmarje ima veliko društvenih dejavnosti, saj ima podpisano listino o prijateljstvu s šestimi gasilskimi društvi in kar 23 prijateljskih društev. Sodelovanje poteka na občnih zborih,

obletnicah, veselicah, gasilskih tekmovanjih, prevzemih vozil, slavlolikih ob poroki ter žal tudi ob gasilskih pogrebih.

Gasilstvo se je obdržalo predvsem zaradi druženja gasilcev in sloge, ki vlada med člani. Zato se ne sme pozabiti na starejše gasilke in gasilce ter prijateljev iz drugih društev.

PGD Šmarje bo v prihodnosti kot osrednja enota sprejemala vedno več aktivnosti. Pripravlja se sprememba operativnega načrta varstva pred požarom v občini, kjer naj bi posredovali tudi v prometnih nesrečah in ostalem tehničnem reševanju. Koncesijo države za posredovanje v teh intervencijah ima na območju bivše Upravne enote Šmarje pri Jelšah PGD Steklarna Rogaška. V kolikor župan Občine Šmarje pri Jelšah podpiše nov operativni načrt, ki je v pripravi, se bo operativne gasilce PGD Šmarje iz centra za obveščanje pozivalo tudi na intervencije tehničnega značaja. Imeli bodo možnost, da pomagajo sokrajanom do prihoda koncesionarja PGD Steklarna.

6 ZASNOVA IN IZVEDBA RAZISKAVE

6.1 ZASNOVA RAZISKAVE

Raziskavo, ki mi je pomagala pri rešitvi hipotez, sem si zamislil tako, da sestavim anketni vprašalnik, na katerega bodo člani PGD Šmarje odgovarjali z obkroževanjem podanih odgovorov na zastavljeno vprašanje. Pri vsakem vprašanju je možen en odgovor, ki se anketirancem zdi najbolj primeren. Vprašanja imajo od dve do pet možnih odgovorov in so označena od a do e. Na tri vprašanja anketiranci odgovarjajo v pisni obliki, in sicer predlogi, izboljšave in nove ideje članov. Ti so prinesli kar nekaj zanimivih idej in mi pomagali pri rešitvi hipotez. Anketni vprašalniki so bili vsi pravilno in dovolj čitljivo izpolnjeni, da sem lahko razbral rezultate. Na del ankete z obkroževanjem je odgovorilo vseh 30 anketirancev, pisni del pa je izpolnilo 13 anketirancev.

Anketni vprašalnik je posebej predstavljen pri obrazložitvi rezultatov, navajam samo vprašanja, ki sem jih uporabil.

ANKETNI VPRAŠALNIK

1. Ali ste kot član PGD Šmarje pri Jelšah zadovoljni z organizacijo v društvu?
2. Kako ste kot član gasilskega društva zadovoljni z organizacijo gasilstva v gasilski zvezi Šmarje pri Jelšah?
3. Kakšna se vam zdi organizacija gasilstva na državnem nivoju?
4. Ali je financiranje PGD Šmarje s strani Občine zadovoljivo?
5. Ali bi morale država in občine boljše poskrbeti za prostovoljne gasilce?
6. Kakšen se vam zdi doprinos PGD Šmarje k financiranju društva?
7. Ali bi društva sama morala več narediti s svojim delom, da zagotovijo primerna sredstva?
8. Kako ste zadovoljni s statusom prostovoljnega gasilca v Sloveniji?
9. Prostovoljno gasilstvo zahteva vedno več časa in znanj. Ali je takšen napredek dobrodošel glede na splošno stanje v državi?
10. Zakaj ste član-ica prostovoljnega gasilskega društva? (izberite najprimernejši odgovor)
11. Ali se vam zdi, da je izobraževanje in usposabljanje primerno urejeno s strani gasilske zveze Slovenije?
12. Se vam zdi prav, da se na pleča prostovoljnih gasilcev daje vedno več nalog?
13. Predpisi služijo za lažjo in boljšo organiziranost. Ali resnično pripomorejo, da lažje delamo?
14. Kot osnova za dobro delo služi usposabljanje. Ali je v PGD Šmarje primerno poskrbljeno za to, da se člani izobražujejo?
15. Predlog za izboljšavo organiziranosti prostovoljnega gasilstva v Sloveniji.
16. Ali imate kakšen predlog za lažje financiranje prostovoljnih gasilskih društev?
17. Kako bi organizirali izobraževanja in usposabljanja na nivoju gasilskih zvez?

6.2 IZVEDBA RAZISKAVE

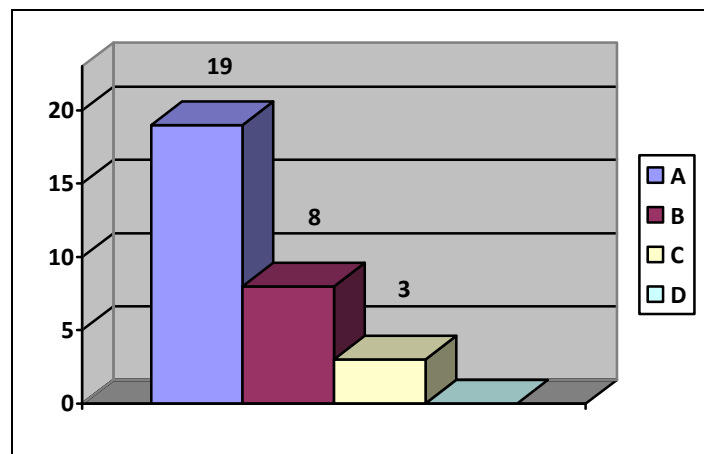
Anketni vprašalnik sem sestavil tako, da mi je pomagal pri rešitvi zastavljenih hipotez, ki sem jih predstavil v uvodu. Področje organizacije gasilstva na nivoju PGD, GZ in GZS mi je dal odgovore o zadovoljstvu članov PGD Šmarje o organizaciji. Financiranje gasilstva je pereča tema na vseh nivojih, zato sem preveril, kaj si mislijo člani glede financiranja od občin, države in kaj menijo o nabiranju sredstev PGD Šmarje. Prav tako sem se v anketi dotaknil izobraževanja na nivoju GZS in društva ter predpisov, zakonov in novih nalog gasilstva. Za konec pa sem preveril še zadovoljstvo članov s trenutnim statusom gasilca.

Anketni vprašalnik sem dal članom UO, poveljstvu PGD Šmarje, mladinski komisiji ter komisiji za veterane. Anketo sem predal vodjem zgoraj naštetim organom društva, ki so jih potem predali članom. Anketne liste so oddali v gasilskem domu Šmarje pri Jelšah v zato pripravljeno škatlo. Za primerjavo, ali je anketa verodostojna, ker jo izpolnjujejo samo anketiranci našega društva, sem pet anket dal članom drugih gasilskih društev.

6.3 OBRAZLOŽITEV REZULTATOV RAZISKOVANJA

1. Ali ste kot član PGD Šmarje pri Jelšah zadovoljni z organizacijo v društvu?
  - a) ZELO ZADOVOLJEN
  - b) ZADOVOLJEN
  - c) LAHKO BI BILO BOLJE
  - d) NEZADOVOLJEN

Grafikon 18: Anketno vprašanje 1

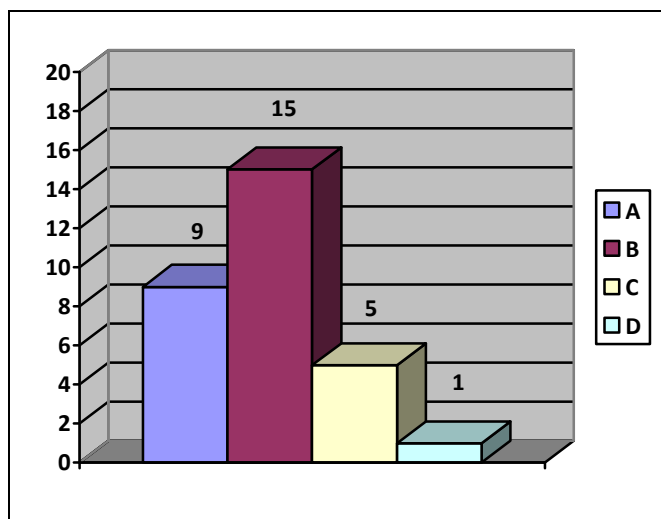

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

2. Kako ste kot član gasilskega društva zadovoljni z organizacijo gasilstva v gasilski zvezi Šmarje pri Jelšah?

- a) ZELO ZADOVOLJEN
- b) ZADOVOLJEN
- c) LAHKO BI BILA BOLJŠA
- d) NEZADOVOLJEN

Grafikon 19: Anketno vprašanje 2

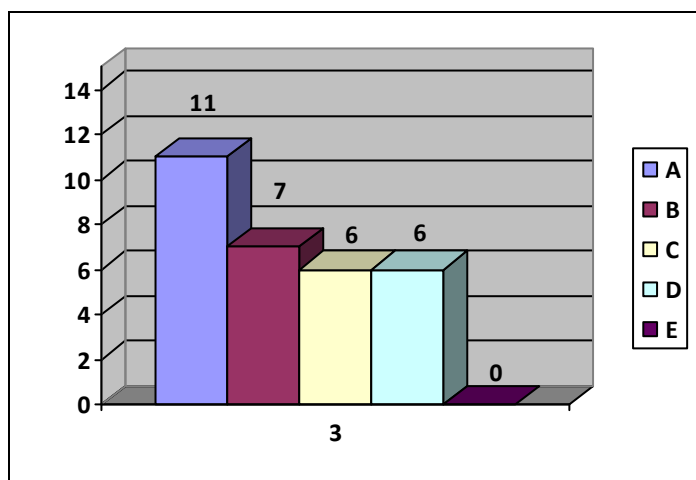

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

3. Kakšna se vam zdi organizacija gasilstva na državnem nivoju?

- a) ZELO DOBRA
- b) DOBRA
- c) LAHKO BI BILA BOLJŠA
- d) SLABA
- e) ZELO SLABA

Grafikon 20: Anketno vprašanje 3

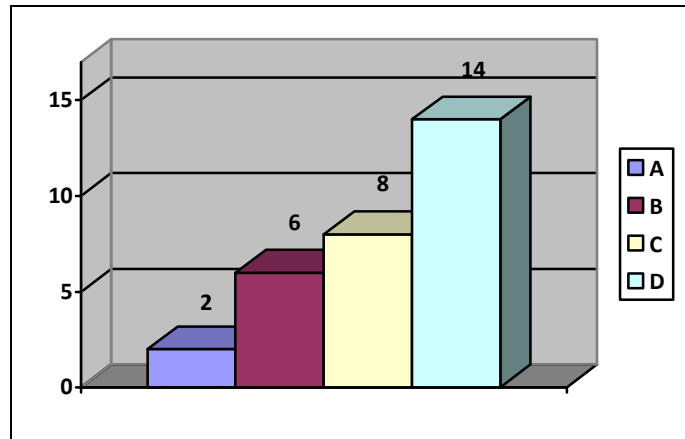

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

4. Ali je financiranje PGD Šmarje pri Jelšah s strani občine zadovoljivo?
- a) ZELO ZADOVOLJIVO
  - b) ZADOVOLJIVO
  - c) SLABO
  - d) ZELO SLABO

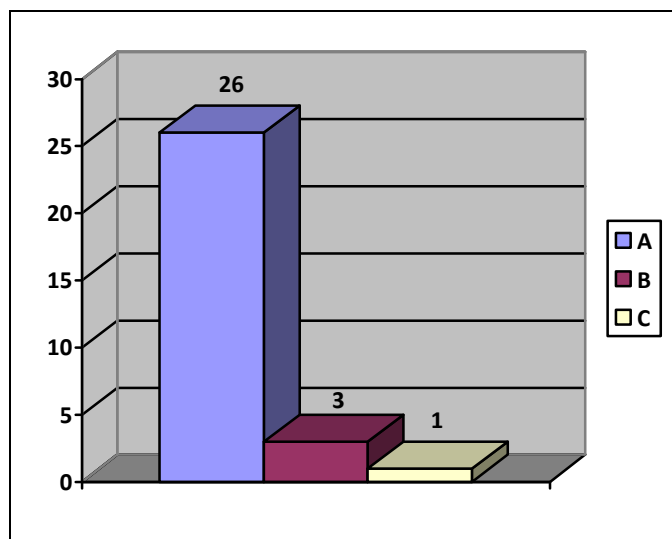
Grafikon 21: Anketno vprašanje 4

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

5. Ali bi morale država in občine bolj poskrbeti za prostovoljne gasilce?
- a) DA
  - b) JE DOBRO POSKRBLJENO
  - c) NE

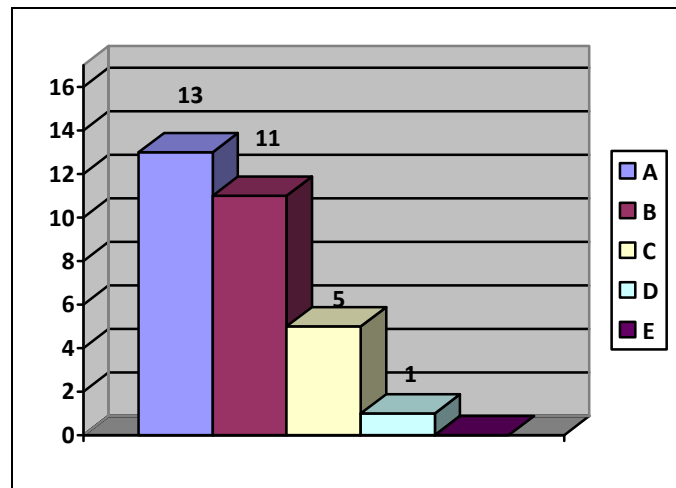
Grafikon 22: Anketno vprašanje 5

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

6. Kakšen se vam zdi doprinos PGD Šmarje k financiranju društva?
- ZELO DOBER
  - DOBER
  - NIČ POSEBNEGA - PO PRAVILIH
  - SLAB
  - ZELO SLAB

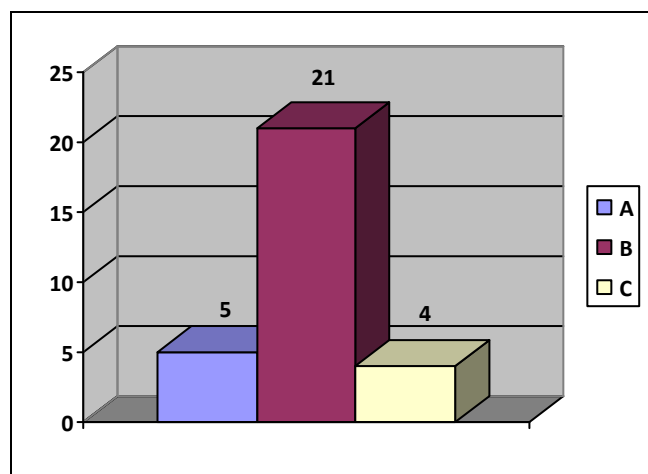
Grafikon 23: Anketno vprašanje 6

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

7. Ali bi društva sama morala več narediti s svojim delom, da zagotovijo primerna sredstva?
- DA
  - DOVOLJ JE PROSTOVOLJNO DELO, ZA FINANCE MORAJO POSKRBE TI OBČINA IN DRŽAVA
  - NE

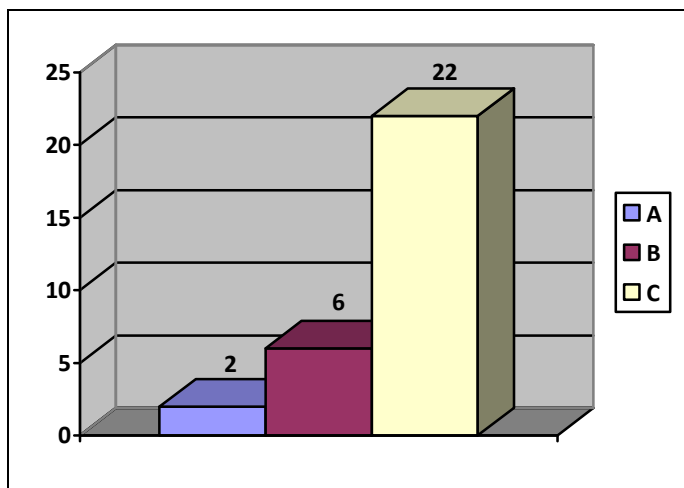
Grafikon 24: Anketno vprašanje 7

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

8. Kako ste zadovoljni s statusom prostovoljnega gasilca v Sloveniji?
- ZADOVOLJEN
  - LAHKO BI BILO BOLJE
  - NEZADOVOLJEN

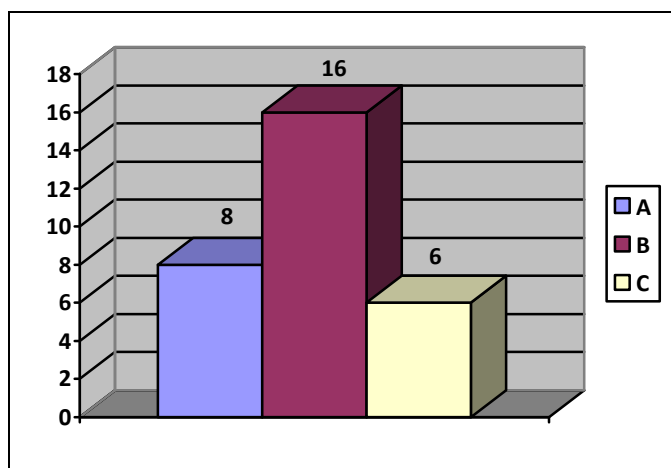
Grafikon 25: Anketno vprašanje 8

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

9. Prostovoljno gasilstvo zahteva vedno več časa in znanj. Ali je takšen napredek dobrodošel glede na splošno stanje v državi?
- NAPREDEK JE DOBRODOŠEL
  - NAPREDEK JE DOBRODOŠEL, ČE GA BO KDO FINANCIRAL
  - NAPREDEK NI DOBRODOŠEL

Grafikon 26: Anketno vprašanje 9

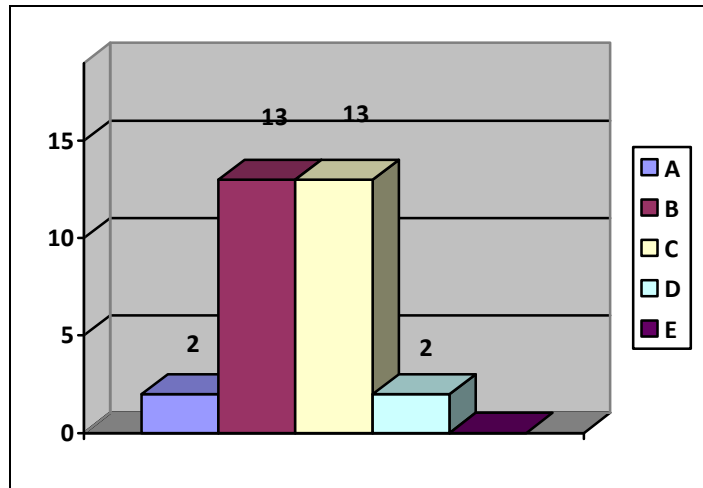

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

10. Zakaj ste član-ica prostovoljnega gasilskega društva?

- a) KER SO BILI TUDI STARŠI
- b) RAD POMAGAM LJUDEM
- c) KER NAS DRUŽI TOVARIŠTVO
- d) ZARADI GASILSKIH VESELIC
- e) KER SE NIMAM KAM DATI

Grafikon 27: Anketno vprašanje 10

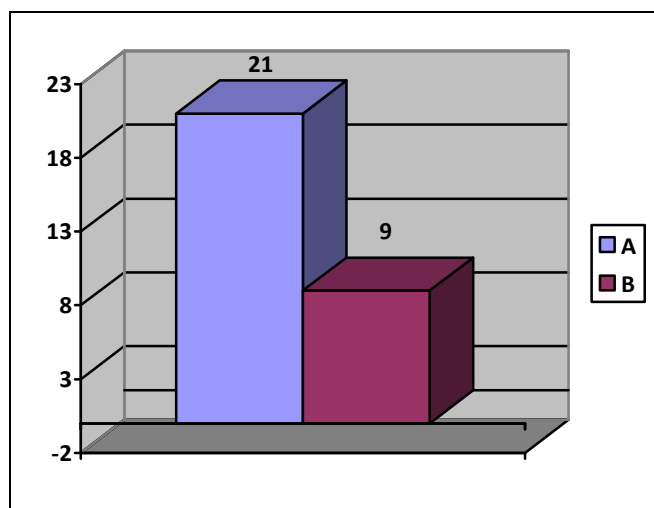

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

11. Ali se vam zdi, da je izobraževanje in usposabljanje primerno urejeno s strani gasilske zveze Slovenije?

- a) DA
- b) NE

Grafikon 28: Anketno vprašanje 11

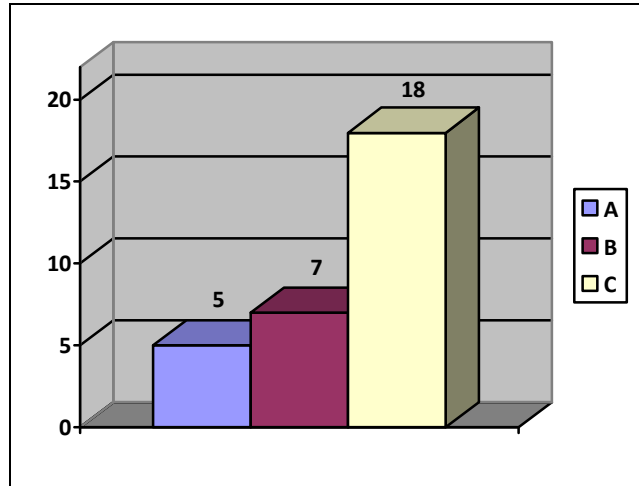

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

12. Se vam zdi prav, da se na pleča prostovoljnih gasilcev daje vedno več nalog?

- a) DA
- b) DA, KDO PA BO, ČE NE MI
- c) NE

Grafikon 29: Anketno vprašanje 12

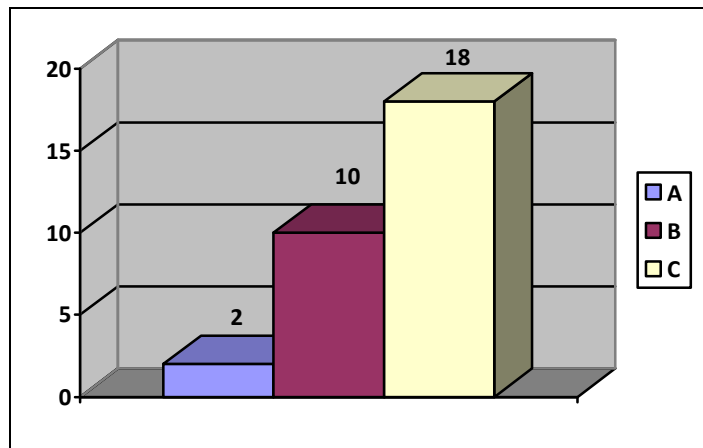

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

13. Predpisi služijo za lažjo in boljšo organiziranost. Ali resnično pripomorejo, da lažje delamo?

- a) DA
- b) NEKAJ OD NJIH
- c) NE

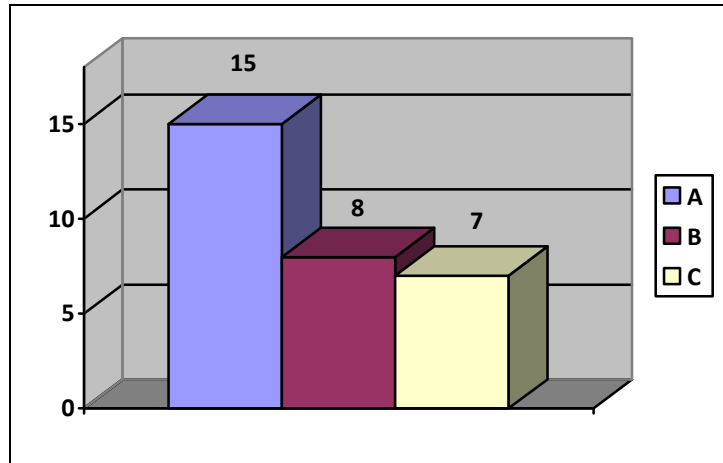
Grafikon 30: Anketno vprašanje 13

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

14. Kot osnova za dobro delo služi usposabljanje. Ali je v PGD Šmarje primerno poskrbljeno za to, da se člani izobražujejo?
- DA
  - LAHKO BI BILO BOLJE
  - NE

Grafikon 31: Anketno vprašanje 14

Vir: lasten (anketni vprašalnik)

Rezultati ankete, predstavljeni v grafikonih, so izključno od članov PGD Šmarje. Pet anket, ki sem jih poslal v ostala društva, da preverim njeno verodostojnost, niso prinesla bistveno drugačnih rezultatov.

Rezultati ankete so sledeči:

- člani PGD Šmarje so z delom gasilskih organizacij zadovoljni, kar kažejo grafikoni ena, dve in tri. Najboljše se jim zdi delo na društvenem področju, zadovoljni pa so tudi z GZ Šmarje in GZS;
- financiranje gasilskih društev na nivoju občin prinaša slab rezultat, kar je bilo pričakovati. Po anketi se gasilska društva premalo financira iz občinskega proračuna. Prav tako je anketa prinesla pričakovan rezultat glede financiranja od države. Anketiranim članom PGD Šmarje zdi primeren doprinos ter trud gasilskega društva za doseg finančnih sredstev. Rezultati so prikazani v četrtem, šestem in sedmem grafikonu.
- Ena najbolj perečih tem gasilstva je vsekakor status gasilca, ki se ureja že kar nekaj let in ne napreduje, kot bi moral. S tem so se anketiranci v veliki večini strinjali, kar je prikazano v grafikonih št. pet in osem.
- Predpisi in nove naloge so sestavni del vsake organizacije, vendar se včasih za njihovo realizacijo pojavijo problemi financiranja, časa in težave z notranjo organizacijo. S tem so se strinjali tudi anketiranci, saj so pod točkami 9., 12. in 13. v anketnem vprašalniku zgornjo trditev potrdili. Napredek v gasilstvu je dobrodošel, če ga bo kdo financiral. Anketiranci se ne strinjajo z dodatnimi nalogami, ki jih država nalaga gasilskim društvom, ter menijo, da nekateri predpisi ne pripomorejo k lažji organiziranosti.
- Usposabljanje je temelj dobro organizirane gasilske enote, zato je potrebno temu posvetiti veliko pozornost. Rezultati ankete so bili zame presenetljivi, kajti večina

anketirancev je zadovoljna z izobraževanjem GZS. Prav tako so zadovoljni z usposabljanjem v PGD Šmarje. Rezultate kažeta grafikona št. 11 in 14.

- Anketirancem sem zastavil tudi vprašanje, zakaj so postali prostovoljni gasilci. Predvideval sem, da bo več članov obkrožilo odgovor c in ne b. Iz tega lahko sklepamo, da je organizacija tista, ki nas drži skupaj. Gasilcu veliko pomeni složnost, druženje, enotnost in interes pomoči drugim.

Na pisni del vprašanj je odgovorilo malo manj kot polovica anketirancev.

Izbral sem nekaj najprimernejših predlogov za izboljšave po posameznih vprašanjih.

PREDLOGI ZA IZBOLJŠAVO ORGANIZIRANOSTI PROSTOVOLJNEGA GASILSTVA:

- urediti status prostovoljnih gasilcev in s tem obdržati več izobraženih gasilcev, ki bodo pripomogli k še boljšemu organiziranju gasilstva;
- na pleča PGD naj se ne nalaga nalog, ki bremenijo društva, ker se je potrebno organizacijsko prilagoditi in to zahteva še več časa prostovoljnih gasilcev;
- zakoni in pravilnik naj bodo napisani tako, da bodo PGD omogočali napredek in olajšali delo. Če pa jih je potrebno uveljaviti, naj se poskrbi, da bo posledice zakona nekdo financiral.

PREDLOGI ZA LAŽJE FINANCIRANJE PGD:

- gasilska društva, ki delajo prostovoljno, ne bi smela plačevati davka ob nakupu opreme, ki jo potrebujejo za delovanje operativne gasilske enote;
- občina in država bi morale bolj pomagati pri financiranju gasilskih društev z raznimi ukrepi;
- takojšnja odstranitev plačila davka za vsa društva, ki organizirajo prireditve zaradi zbiranja sredstev pri nakupu opreme in delujejo na prostovoljni bazi.

PREDLOGI ZA BOLJŠO ORGANIZIRANOST IZOBRAŽEVANJA IN USPOSABLJANJA:

- društva bi morala več narediti za izobraževanje in od članov z uvedbo obveznih vaj in usposabljanj zahtevati udeležbo;
- GZ morajo več sredstev nameniti za izobraževanja in usposabljanja, ki se jih gasilci radi udeležujejo.

7 DOSEŽENI REZULTATI RAZISKOVANJA

V uvodu diplomskega dela sem podal tri hipoteze, ki sem jih sem skozi celotno nalogo preučeval.

Da sem prišel do zaključka, sem najprej moral skozi vse faze gasilskih organizacij, predstavitve primera na podlagi PGD Šmarje in si pomagati z anketnim vprašalnikom, na katerega sem dobil v večini jasne odgovore.

H1: Novi predpisi in obveznosti za prostovoljna gasilska društva ter njihove člane prinašajo pozitivne rezultate.

HIPOTEZA H1 JE ZAVRNJENA.

Do rezultata te hipoteze sem prišel s primerom PGD Šmarje, ki se trudi tako kot druga društva z delom svojih članov uresničiti vse zadane naloge. Večino teh nalog si društvo zada samo s planom dela, ki ga potrdi občni zbor. Nekaj nalog pa dobi od GZ in GZS, ki pa jih prav tako uresniči.

Društvo organizira meddruštveno tekmovanje z gasilsko veselico in pomaga pri prireditvi Rokovo, za kar mora uporabljati davčne blagajne. PGD Šmarje je davčni zavezanec in presega mejo, kjer na prireditvah ne bi bilo potrebno plačilo davka. Čeprav društvo dela prostovoljno, mora po organizaciji prireditev za zbiranje sredstev za nakup opreme plačati davek. Vsako leto je težje organizirati prireditev, saj se potrebujejo nova dovoljenja, plačila taks in otežujejo pogoji.

Gasilska društva plačujejo davek na gasilsko opremo, ki jo potrebujejo, da pomagajo ljudem. GZS ima možnosti prijave na razpis za sofinanciranje gasilske opreme, ki jo društva s pridom uporabljajo. Vendar pri sofinanciranju ni zajeta vsa gasilska oprema in vozila, ampak samo nekatera. Tudi na zajeto opremo ni vračila celotnega davka. Se pa GZS trudi in dodaja v seznam za sofinanciranje vedno več opreme.

Gasilska društva morajo po predpisih imeti zdravniško pregledane in primerno zaščitno oblečene operativne gasilce, kot jim to nalaga kategorizacija društev. PGD Šmarje je društvo IV. kategorije in mora imeti 54 operativnih članov. Težko je opraviti vse zdravniške preglede in imeti za vse operativce opremo, ki ima svojo življenjsko dobo. Sredstva so omejena, zato se društva spopadajo s težavami.

S teoretičnim delom sem hipotezo zavrgel na podlagi zgoraj navedenih dejstev. PGD se ob novem predpisu soočajo s težavo pri financiranju. Država ali zveza predpis dodeli, finančnih sredstev pa ne. Zato se morajo društva ukvarjati z iskanjem sredstev za doseg želenega. Poleg tega se z novimi predpisi postavljajo birokratske omejitve, kar je z zgornjim primerom gasilskih veselic točno navedeno.

Drugi del raziskave je potekal z anketnim vprašalnikom, kjer so se anketiranci strinjali z dejstvom, da se na pleča prostovoljnih gasilcev daje preveč nalog in da te ne pripomorejo k boljši organiziranosti.

H2: Prostovoljna gasilska društva se spopadajo s pomanjkanjem sredstev za svoje delovanje.

HIPOTEZA H2 JE POTRJENA.

PGD opravljajo javno gasilsko službo v občini, s katero podpišejo pogodbo. Občina je dolžna zagotoviti sredstva za delovanje društev in jim pomagati, da se primerno opremijo in s tem lažje pomagajo ljudem v stiski.

S primera PGD Šmarje je razvidno, da si društvo prizadeva z zbiranjem prispevkov na različne načine. Skoraj tretjina vseh sredstev v proračun društva se pridobi s prostovoljnim delom članov, ki delujejo za uresničitev plana dela. Prav tako kot drugod v državi se tudi v gasilstvu vsakoletno povečujejo stroški, za katere se ne dobi več sredstev. Društva morajo zmanjševati plane dela in finančne plane, da bi lahko pokrili tekoče izdatke.

Anketni vprašalnik je potrdil, da občine ne zagotavljajo dovolj sredstev za delovanje društev. Država bi morala bolje poskrbeti za prostovoljne gasilce.

So pa anketiranci zadovoljni z doprinosom PGD Šmarje pri financiranju društva z lastnim delom ter aktivnostmi.

Hipoteza se potrди zaradi zgoraj navedenih dejstev. Društva se spopadajo s pomanjkanjem sredstev za delovanje, ki bi jih morale zagotoviti občine. Na vseh področjih gasilstva se uvajajo spremembe in dopolnila, ki pa niso dodatno financirana. Zato morajo PGD finance iskati s svojim delom, prostovoljnimi prispevki in donacijami podjetij. Država pa s predpisi ne pripomore k nabiranju prispevkov, saj zaostrovanje pomeni dodatno breme pri financiranju društva z lastnim delom.

H3: Izobraževanje in usposabljanje prostovoljnih gasilcev je dobro urejeno.

HIPOTEZA H3 JE POTRJENA.

Za dobro organiziranost gasilske enote in delovanje na intervencijah je potrebno primerno izobraževanje in usposabljanje. GZS je na tem področju naredila zelo veliko in s sistemom tečajev v gasilskih šolah vsakoletno izobrazila precejšnje število prostovoljnih gasilcev. GZ na občinskem nivoju se prav tako trudijo in organizirajo tečaje, ki se jih običajno udeleži veliko število gasilcev. Društva organizirajo razne vaje, tekmovanja, usposabljanja, kjer preverjajo znanje svojih operativnih članov.

PGD Šmarje se udeležuje vseh tečajev po planu dela. Gasilce na izobraževanje pošlje poveljstvo na predlog poveljnika, ki vse tečajnike z opravljenim izpitom vpiše v program Vulkan.

Hipoteza je potrjena na podlagi dejstva, da se izobraževanja in usposabljanja udeležuje vsako leto večje število tečajnikov. Gasilska društva so po regijah dobro zastopana. Operativni gasilci na vajah utrjujejo svoje znanje, ki ga uporabljajo na gasilskih intervencijah. Anketni vprašalnik je na temo izobraževanja in usposabljanja imel dve vprašanji. Člani, ki so sodelovali v anketi, so zadovoljni z delom GZS, saj jih je velika večina potrdila primerno urejenost na tem področju. Prav tako so zadovoljni z izobraževanjem v PGD Šmarje.

8 PREDLOGI UKREPOV IN AKTIVNOSTI ZA DOSEGO RAZISKOVANEGA

Diplomsko delo predstavlja predstavitev organiziranosti prostovoljnega gasilstva v Sloveniji. Skozi celotno delo sem obravnaval gasilstvo od največje enote organiziranosti do najmanjše in s tem podajal smernice za naslednja poglavja. Zgodovina gasilstva, pravni akti in organiziranost gasilstva na državnem nivoju so pomembni za razumevanje raziskovanega. S primerom PGD Šmarje sem prikazal trenutno stanje v društvu in na podlagi izkušenj ter znanstvenih metod predstavil tri probleme, ki sem si jih zastavil v uvodu.

Kot metodo preverjanja sem uporabil anketni vprašalnik, ki so ga izpolnjevali člani PGD Šmarje in podali tudi nekaj zanimivih mnenj in predlogov za izboljšave. Trenutno stanje organiziranosti gasilstva je na splošno zelo dobro. GZS se izredno trudi, da uspe zadovoljiti čim več potreb gasilskih društev.

Kot sem že skozi nalogo poudarjal, je največji problem financiranje gasilstva. GZS ima svoj proračun, po katerem razporeja sredstva po vseh področjih, kjer lahko, in ker se društva aktivno prijavljajo na razpis za sofinanciranje, zmanjka potrebnega za povrnitev celotnega davka na dodano vrednost, ki ga plača PGD ob nakupu gasilske opreme.

Občine so po zakonu dolžne financirati gasilska društva, vendar v njej je po navadi več gasilskih društev in ostalih, ki tudi zahtevajo svoj delež.

Gasilska organizacija se mora potruditi, da bodo prostovoljna društva pod njenim okriljem plačevala gasilsko opremo brez davka. Prostovoljno društvo, ki pomaga nekemu v težavah in ne prejema za to finančne nagrade ali plače, je potrebno stimulirati. V nasprotnem primeru bo postopno upadanje takšnih društev zaradi tempa današnjega življenja in preobremenjenosti ljudi z drugimi stvarmi.

Predlagam, da se čim prej ukinejo davčne blagajne za vse prostovoljne organizacije, ki prirejajo prireditve za doseg sredstev nakupa opreme in vozil. Izkupiček od tekmovanj, gasilskih veselic, točenja pijač na prireditvah itd. se porabi za boljše delovanje društva in s tem gasilsko društvo pokaže interes, da si samo s svojim delom kupi opremo. In ta interes z davčnimi blagajnami država uničuje. PGD Šmarje je za svoje delo, pridnost in marljivost članov od države kaznovano. Društvu se ne bi bilo potrebno ukvarjati s pridobitno dejavnostjo, če bi bili primerno financirani. Ker pa si PGD Šmarje želi primerne opreme, zdravniških pregledov za vse operativne člane, opremljenost gasilskega doma in vozil, organizira s svojimi člani razne pridobitne dejavnosti.

Prostovoljno gasilstvo je dobro organizirano, kar potrjujejo dosedanja dosežki. Složnost, organizacija, družabnost, so nekatere od lastnosti gasilstva, ki jih imajo ljudje radi. Današnje nove naloge in nekateri predpisi dajejo prostovoljnim gasilcem preveč nalog in obremenitev. Menim, da z vedno več nalogami in predpisi prostovoljna organizacija počasi prehaja že skoraj na poklicno. Operativni gasilec bi moral za primerno usposobljenost imeti vaje vsaj

dvakrat tedensko in posedovati znanje, ki ga prostovoljci s svojim prostim časom težko pridobijo.

Družabna srečanja med gasilskimi društvi so bila stalnica vsakega društva. Če se bo nadaljevalo v smeri, da se iz prostovoljnega gasilca naredi poklicnega, ki bo v prostem času brez plačila pomagal ljudem, bodo družabna srečanja počasi dobila manjšo veljavo v društvu. Prav tako bo na preizkušnji složnost v društvu, ker bo potrebno pošiljati samo starejše člane po prireditvah, žalovanjih, srečanjih, obletnicah. Operativci bodo imeli preveč drugega dela. Predlagam, da GZS razmisli, kaj nalaga PGD, in postopoma sprejema nove zakone. Na gasilska društva naj se ne daje več novih nalog, saj komaj izpolnjujejo zadane. Če pa se pojavi nova naloga, ki bo na plečih prostovoljnih gasilcev, naj se priskrbi financiranje le-te.

Izobraževanje in usposabljanje sta pomembni nalogi vsakega dobrega operativnega vodje. Gasilska društva vsaka na svoj način poizkušajo izobraziti gasilske enote, ki bodo primerno posredovale ob morebitni pomoči. GZS in GZ na občinskih nivojih dobro skrbijo za izobraževanja in usposabljanja ter se s sredstvi, ki jih imajo, trudijo po najboljših močeh.

Predlagam, da se v vseh GZ ob izdelavi finančnega plana prerazporedi nekaj sredstev iz ostalih postavk in več denarja nameni izobraževanju in usposabljanju. Na tem področju se namreč nekatera društva premalo angažirajo, če pa se že, pa nekateri vodje učijo svoje gasilce po svoje in potem se na višjem nivoju izobraževanja podre cel sistem.

Predlagam takojšen ukrep preverjanja znanja gasilskih predavateljev ali pa izobraževanje vsaki dve leti z opravljenim izpitom. Nekateri predavatelji v GZ imajo še znanje izpred dvajsetih let in ga ne obnavljajo. To znanje podajajo mlajših, ki dobijo napačno predstavo o obravnavani temi.

Status gasilca je potrebno rešiti. Prostovoljni gasilec, ki opravi večjo količino ur pomoči drugim ali pa deluje za dobrobit društva, mora biti nagrajen.

Predlagam, da se v toliki meri spremenijo zakoni in pravilniki, da bodo v gasilstvu lahko uvedene kvote, kjer bodo nagrajeni najbolj požrtvovalni člani društev. Ure ali točke, ki bi jih morali pridobiti člani za dosego neke bonitete, bi služile kot sredstvo za dosego le-tega. S tem ne bi samo ohranili tradicije gasilstva, ampak bi organizacijo še izboljšali.

9 ZAKLJUČEK

V diplomski nalogi sem predstavil organizacijo gasilstva na Slovenskem s primerom PGD Šmarje. Pomembnost prostovoljnega gasilstva v državi je velika, saj se ob večjih naravnih katastrofah ter požarih lahko zbere večje število ljudi in učinkovito pomaga.

Zgodovina gašenja sega daleč nazaj v 2. stoletje pred našim štetjem, ko so se ljudje morali organizirati in skupaj premagati ognjene zublje. Že takrat so poznali določena pravila, ki so se jih morali prebivalci mest držati. Nočna straža je bila nujna, saj so bile hiše blizu skupaj in zgrajene tako, da so se hitro vnele. V 19. stoletju se je zanimanje za požarno službo povečalo tudi na Slovenskem. Prvo prostovoljno gasilsko društvo je bilo ustanovljeno v Metliki leta 1869 in za njimi še druga društva v vseh večjih slovenskih krajih. Prostovoljna gasilska društva so se hitro širila in ob XVI. kongresu GZS je bilo že včlanjenih 151.156 gasilk in gasilcev. Organizacija, v katero se vključujejo gasilska društva, je največja v Sloveniji in je lep primer dobre organiziranosti ter učinkovite sile za pomoč ljudem.

Da pa je organizacija gasilstva lahko učinkovito delovala, so se gasilska društva in njihove zveze morale vključiti v enotno zvezo in zato je leta 1949 nastala GZS. Zveza gasilcev je združila vsa gasilska društva in delovala za dobrobit gasilstva.

Gasilska organizacija je lokalna javna služba, ki podpiše z občino pogodbo o delovanju. Osnovna dejavnost je gašenje požarov ter zaščita ljudi, premoženja, reševanje ob naravnih in drugih nesrečah. Gasilstvo pa še zdaleč ni samo to, ampak delo z mladino, člani, članicami, veterani, pridobivanje financ, ohranjanje dobrih odnosov z drugimi društvi ter sodelovanje s krajevnimi organizacijami. Največ dela pa ima dandanes društvo s pridobitvijo financ, da lahko uresniči svoj plan dela in plačuje tekoče izdatke. Prostovoljna društva bi morali financirati občina in država. Vendar je to prej izjema kot pravilo, zato se društva sama trudijo z zbiranjem prostovoljnih prispevkov za zagotovitev primernih sredstev.

Za delovanje PGD so napisani določeni zakoni za organizacijske in operativne smeri društva. Ti dajejo podlago za druge zakone in pravilnike, ki služijo za boljše delovanje PGD. Vsako društvo ima svoj statut, po katerem deluje, in ostale podzakonske akte, ki pomagajo pri organizaciji gasilstva v društvu.

Kot primer dobrega društva sem v diplomski nalogi navedel PGD Šmarje, ki je osrednje društvo s 135-letno tradicijo in se resnično trudi za dobrobit kraja. Vsako leto si organi PGD Šmarje zastavijo obsežen plan dela, ki ga je potrebno primerno financirati. Sredstva poleg občinskih in državnih dobijo s svojim delom in prostovoljnimi prispevki krajanov. Z organizacijo meddruštvenega tekmovanja, ostalih prireditev, zbiranjem odpadnih kovin, prevozi vode, deli z avto lestvijo, polnjenjem jeklenk IDA, čiščenjem cestišč in vodnjakov pridobijo sredstva za dosego plana dela. Prostovoljni prispevki krajanov izdatno pripomorejo k delovanju gasilskega društva.

Društvo ima 213 članov, od tega 84 članic, 36 veteranov, 52 pionirjev in mladincev ter 63 operativnih gasilcev. Za delovanje društva sta zadolžena funkcionarja, predsednik in poveljnik. Predsednik društva skrbi za organizacijsko in finančno področje, poveljnik pa za

operativno delovanje. PGD Šmarje je aktivno na vseh področjih gasilstva. Ima veliko društvenih dejavnosti, močno zasedenost mladih, članice ter gasilske veterane, ki prav tako prispevajo svoj delež k učinkoviti organizaciji. Najpomembnejša dejavnost društva pa je pomoč občanom ob morebitnih požarih in drugih naravnih katastrofah. Organiziranost gasilstva na operativnem področju je nujna, da se lahko dela v tako velikem društvu in primerno odzove na klic v sili. Gasilska enota pa ne bi bila uspešna brez izobraževanj in usposabljanj, ki se jih društvo udeležuje in organizira.

Diplomsko delo je temeljilo na raziskovalnih vprašanjih oz. trditvah. Te hipoteze sem preverjal skozi primer PGD Šmarje in anketni vprašalnik, ki ga je izpolnilo 30 članov društva.

Ugotovil sem, da se društva spopadajo s težavo financiranja svojega delovanja in uresničitvijo plana dela. Finance, ki jih daje občina in sofinanciranje s strani države ne zadoščajo več. Člani morajo s svojim delom pripomoči k nabiranju sredstev in tako trpijo druge oblike društvenega udejstvovanja ter operativne naloge. Še posebej se to pozna v večjih društvih, ki imajo veliko nalog in aktivnosti.

Anketiranci se strinjajo, da so zakoni in druge nove naloge bolj breme za društvo kot pa prednost. Operativni gasilec bi se danes moral veliko usposabljati in izobraževati, da lahko izpolnjuje vse zahteve in dobro deluje v svoji enoti. Poleg teh aktivnosti so tu še društvene, ki so prav tako pomembne za delovanje. Nove naloge so težavne za prostovoljne gasilce, njihove funkcionarje in organe društva, še posebej njihovo financiranje. Anketiranci so mnenja, da bi moral tisti, ki nalogo podeli, poskrbeti tudi za finančno podporo.

Velik poudarek se daje izobraževanju in usposabljanju, kjer pa je GZS opravila veliko dela in s svojim planom tečajev izobrazila mnoge prostovoljne gasilce. Prav tako so k tej nalogi resneje pristopila društva ter njihove zveze. Po podatkih, pridobljenih iz ankete, so člani PGD Šmarje zadovoljni z izobraževanjem in usposabljanjem na društvenem področju kot tudi na področju GZS.

Dela gasilcem ne bo zmanjkalo, samo da se ohrani dobra volja, sočutje ob pomoči sočloveku ter kolektivno sodelovanje. Glede na anketo izpred nekaj let, ki se je pojavila v javnosti, ljudje najbolj zaupajo gasilcem. In mislim, da je tako prav. Ni prostovoljne organizacije v Sloveniji, ki bi s toliko urami in člani lahko pomagala sočloveku ob morebitni nesreči ali naravni katastrofi. Menim, da gasilska organizacija ne dobi dovolj pohval, priznanj in javne izpostavljenosti glede na opravljeno družbeno korist.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA:

- Cividini, Adriana. *Organiziranost in vloga prostovoljnega gasilstva v Sloveniji*. Magistrsko delo. Ljubljana: Fakulteta za upravo.
- Božič, B. (1988). *Gasilstvo na Slovenskem do leta 1941*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Božič, B. (1998). *Gasilstvo na Slovenskem do leta 1963*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Božič, B. (1968). *Razvoj gasilstva na Slovenskem*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije
- Božič, B. (1991). *Ženske v gasilstvu*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Gasilsko društvo Šmarje pri Jelšah. (1990). *110 let gasilskega društva Šmarje pri Jelšah*. Šmarje pri Jelšah: Prostovoljno gasilsko društvo Šmarje pri Jelšah.
- Gasilska zveza Celje. (2011). *140 let gasilstva v Celju*. Celje: Gasilska zveza Celje: Osrednja knjižnica.
- Gasilska zveza Slovenije. (2013). *Pravila gasilskih in gasilsko športnih tekmovalnih disciplin*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Gasilska zveza Slovenije. (2015). *Priročnik za delo z gasilsko mladino*. Ljubljana: Gasilska zveza Slovenije.
- Kebe, Nataša. (2002). *Organizacije in društva v sistemu zaščite in reševanja*. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kokalj, V. (2006). *Zakon o društvih s komentarjem*. Ljubljana: GV Založba.
- Prostovoljno gasilsko društvo Čepovan. (2013). *Čepovan skozi stoletja, ob 110-letnici gasilstva*. Čepovan: Prostovoljno gasilsko društvo Čepovan.
- Ušeničnik, B. (1998). *Slovensko gasilstvo ob prehodu v novo tisočletje*. Ujma: revija za vprašanja varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ISSN: 0353-085X.-Št. 12 (1998), str. 163-174.

VIRI:

- (2012). *Operativni načrt varstva pred požarom PGD Šmarje pri Jelšah*. Poveljstvo PGD Šmarje 2012. Šmarje pri Jelšah, 1. 3. 2012.
- (2010). *Pravila gasilske službe*. Ur. list RS, št. 52/10.
- (2016). *Pravila gasilske službe prostovoljnih gasilcev*. Gasilska zveza Slovenije. Pridobljeno:17.8. 2016 iz:
http://www.gasilec.net/uploads/datoteke/Adriana/Zakonodaja/PGSPG_sprejeto%20na%203%20seji%20Plenuma%20GZS_z%20objavo.pdf
- (2012). *Pravilnik o finančno materialnem poslovanju PGD Šmarje*. Občni zbor 2012. Šmarje pri Jelšah, 24. 2. 2012.
- (2016). *Pravilnik o izvajanju Zakona o davku na dodano vrednost* (Ur. list RS, št. 141/06, 52/07, 120/07, 21/08, 123/08, 105/09, 27/10, 104/10, 110/10, 82/11, 106/11, 108/11, 102/12, 54/13, 85/14, 95/14, 39/16 in 45/16).

- (2012). *Pravilnik o kandidacijskem postopku za volitve organov in funkcionarjev PGD Šmarje za obdobje 2013 do 2018*. Občni zbor 2012. Šmarje pri Jelšah, 24. 2. 2012.
- (2012). *Pravilnik o organizaciji poslovanja PGD Šmarje*. Občni zbor 2012. Šmarje pri Jelšah, 24. 2. 2012.
- (2007). *Pravilnik o ugotavljanju zdravstvene sposobnosti operativnih gasilcev*. Ur. list RS, št. 65/07.
- (2012). *Statut Prostovoljnega gasilskega društva Šmarje pri Jelšah*. Občni zbor PGD Šmarje, Šmarje pri Jelšah, 24. 2. 2012.
- (1996). *Uredba o merilih za organiziranje, opremljanje in usposabljanje Civilne zaščite ter drugih sil za zaščito, reševanje in pomoč*. Ur. list RS, št. 18/96.
- (2011). *Zakon o društvih (ZDru-1-UPB2)*. Ur. list RS, št. 64/11.
- (2005). *Zakon o gasilstvu (ZGas-UPB1)*. Ur. list RS, št. 113/05.
- (2006). *Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (ZVNDN-UPB1)*. Ur. list RS. Št. 51/06.
- (2007). *Zakon o varstvu pred požarom (ZVPoz-UPB1)*. Ur. list RS, št. 3/07.
- Dobrovoljno vatrogasno društvo Varaždin. *Povjest DVD-a*. Pridobljeno 26. 9. 2016 iz: <http://www.dvd-varazdin.hr/o-nama>.
- Gasilska zveza Slovenije (17. 7. 2016). *Gasilstvo na Slovenskem v 19. stoletju*. Pridobljeno iz: <http://www.gasilec.net/organizacija/zgodovina>.
- Gasilska zveza Slovenije (2013). *Poročilo upravnega odbora Gasilske zveze Slovenije na XVI. kongresu Gasilske zveze Slovenije*. Pridobljeno 17. 8. 2016 iz: http://www.gasilec.net/uploads/datoteke/Adriana/Kongres/POROČILO%20UO%20Kongresu_16_05_2013_koncno%20koncno.pdf.
- Gasilska zveza Slovenije (23. 4. 2016). *Pravila gasilske službe*. Pridobljeno iz: http://www.gasilec.net/uploads/datoteke/Adriana/Zakonodaja/PGSPG_sprejeto%20na%203%20seji%20Plenuma%20GZS_za%20objavo.pdf.
- Gasilska zveza Slovenije (2011). *Statut Gasilske zveze Slovenija*. Pridobljeno 13. 8. 2016 iz: <http://www.gasilec.net/statut-gasilske-zveze-slovenije>.
- Gasilska zveza Slovenije (januar 2010). *Zgodovina gasilstva*. Pridobljeno 17. 8. 2016 iz: http://www.gasilec.net/uploads/datoteke/Nevenka/zgodovina_gasilstva.pdf.
- Pravila vatrogasne službe (2008). *Hrvatski vatrogasni savez*. Pridobljeno 30. 8. 2016 iz: <http://www.cabar.hr/wp-content/uploads/2011/11/Pravila.vatrogasne-sluzbe.pdf>.

PRILOGE

PRILOGA 1:

PROSTOVOLJNO GASILSKO DRUŠTVO

ŠMARJE PRI JELŠAH

**OBRTNIŠKA ULICA 4
3240 ŠMARJE PRI JELŠAH**

Datum: 13. 8. 2016

Štev. dok.: 25/16

ZADEVA: Dovoljenje za uporabo podatkov

Prostovoljno gasilsko društvo Šmarje pri Jelšah dovoljuje Andreju Lipušu, študentu Fakultete za upravo v Ljubljani, uporabo podatkov v namen diplomske naloge z naslovom Analiza organiziranosti in delovanja prostovoljnega gasilskega društva, ki jo pripravlja pod mentorstvom dr. Štefana Ivanka.

**NAMESTNIK PREDSEDNIKA PGD ŠMARJE PRI JELŠAH
JANKO ŠKET**

